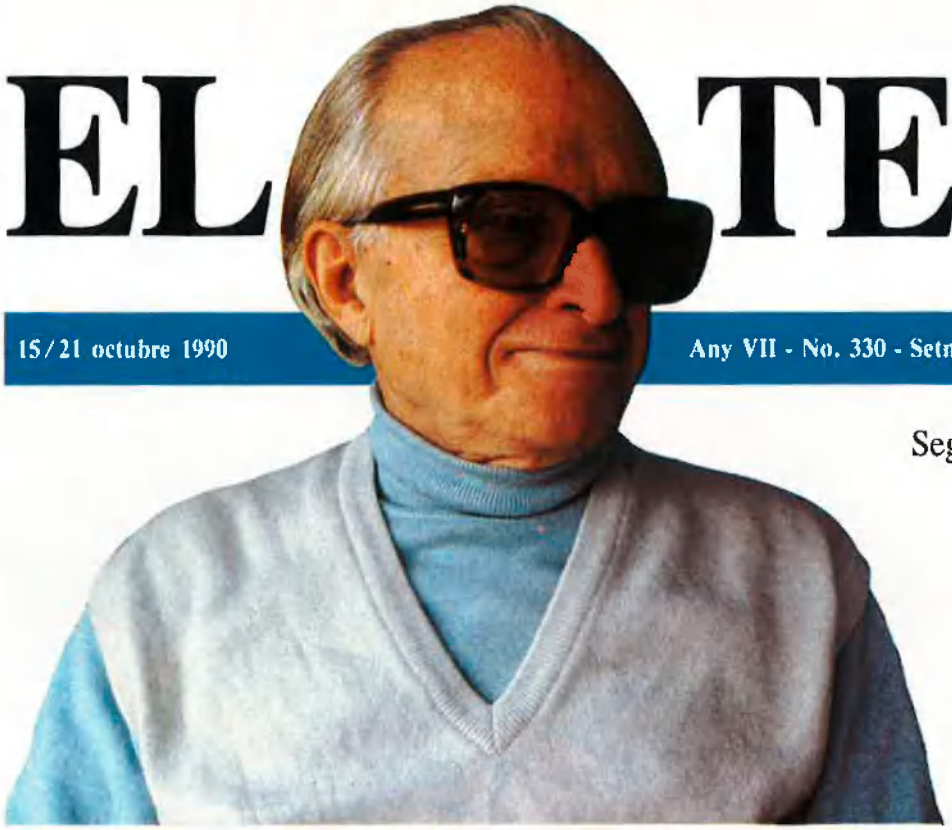
EL TEMPS

15/21 octubre 1990

Any VII - No. 330 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes.

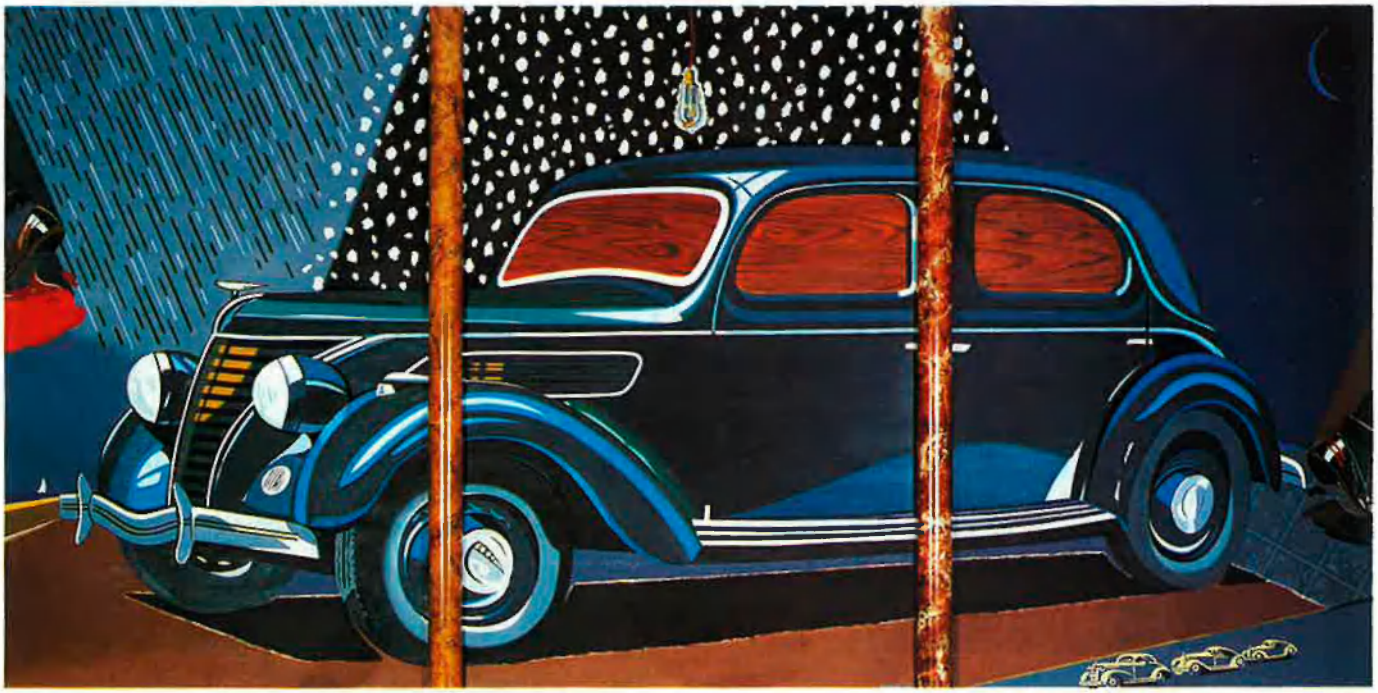

Segons una enquesta d'EL TEMPS

Pere Calders: Premi Nobel de literatura

Entrevista a J. Ma. Solé Sabaté

Companys, 50 anys d'un assassinat

EDUARDO ARROYO:
Retorn de Companys

Centres d'assistència a drogaaddictes

'Vade retro'

Walesa-Mazowiecki

Molt més que un duel

© PENTAGRAM/JOHN McCONNELL

PRODUCTES PER A LA JUBILACIÓ

Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

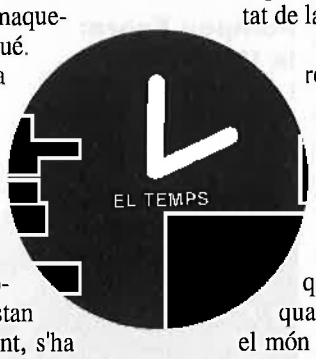
Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

Direcció, administració, publicitat i vendes: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
Redacció de Barcelona: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
Redacció de Mallorca: Plaça de Caterina de Thomàs, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 63.
Edita: Edicions del País Valencià, SA.
President: Rafael Mansanet.
Editor: Eliseu Climent.
Director: Oriol Castanys.
Subdirector: Josep M. Pasqual.
Cap de redacció: Miquel Alberola.
Redacció de València: Ismael L. Belda, Xulio Ricardo Trigo, Jordi Sebastià.
Redacció de Barcelona: Eduard Company, Sílvia Monfort, Pere Martí, Eduard Voltas, Xavier Duran, Albert Punsola.
Redacció de Mallorca: Miquel Payeras.
Corresponsals: M.C. Grau (Andorra), Cinta Bellmunt (Tarragona), Patrícia Alberola (Alacant), Xevi Planas (Girona); Univers Bertrana (Perpinyà).
Fotògrafs: Joan Celià, Rafa Gil, Jordi Morera.
Rúbriques: Àngels Barceló, Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Joan de Sagarra, Josep Sandoval.
Col.laboradors: Adolf Beltran, Joan A. Benach, Francesc Caballero, Antoni Castel, Jaume Comelles, Martí Domínguez, Llibert Ferri, Carles Gàmez, Daniel Giralt Miracle, José Luis Guarner, Juan M. Játiva, Ronan Killeen, Enric A. Llobregat, Josep M. Lluró, Assumpció Maresma, Josep V. Marqués, Albert Mas Griera, Ramon Miravitlles, Josep Morell, Vera Orlova, Vicent Partal, Toni Picazo, Miquel Porta Perales, Antoni Reig, André Ricard, Enric Satué, Màrius Serra, Josep Lluís Sirera, Lluc Soler, Andreu Sotorra, Ferran Torrent, Manuel Vázquez Montalbán, Vicenç Villatoro.
Arxiu: M. Jesús Castellote (Documentació), Jesús Prats (Fotografia).
Publicitat i promoció: Jordi Enguix (Cap de publicitat), Joana Vallés (Barcelona).
Subscripcions: Begonya Pardo.
Producció: Francesc Sellés, (Correcció lingüística), Lina Casanovas (Maquetació), Faust Ripoll (Edició).
Fotomecànica: Gràfiques Papallona, Anón, Selecrom.
Impressió: Gràfiques Morvedre.
Depòsit Legal: V.853-1984

La culminació d'una etapa

Ara fa gairebé un any, EL TEMPS va emprendre una profunda remodelació que va consistir, sobretot, en la informatització i la connexió de les redaccions de València i Barcelona, i en l'adopció d'una nova maqueta, obra del dissenyador Enric Satué. En el transcurs d'aquest any, a més, s'ha dut a terme una campanya —important, si tenim en compte la nostra dimensió empresarial— de publicitat a la televisió, amb un espot realitzat pel publicista Lluís Bassat i protagonitzat per totes aquelles persones que, d'una manera o d'altra, estan vinculades al setmanari. Finalment, s'ha canviat el sistema d'impressió, de la tradicional màquina plana a la rotativa, i s'ha inaugurat la redacció de Palma de Mallorca.

A partir d'aquesta setmana, i seguint la línia d'innovacions i millores, EL TEMPS s'imprimeix a tot color, i hem aprofitat aquesta conjuntura per a introduir alguns canvis en l'ordenació de les diferents àrees i seccions. Unes millores que s'aniran completant en les properes setmanes amb la incorporació de tres prestigioses firmes: els periodistes Manuel Ibáñez Escofet i Josep Cuní, i l'humorista gràfic Jaume Perich, que s'afegiran així a una llista de col.laboradors sense els quals EL TEMPS no seria el que és: Fabià Estapé, Ramon Barnils, Pere Calders, Joan de Sagarra, Joan Francesc Mira, i un llarguíssim etcètera idènticament representatiu.

Per tal d'arribar puntualment als nostres lectors, ja siguen subscriptors o compradors de quiosc, a partir del mes de novembre avançarem un dia la data d'eixida. El que pretenem, eixint el dimart, és escurçar al màxim l'espai de temps que va des del tancament d'edició fins a la presència en el carrer de la revista, i, en conseqüència, millorar l'actualitat i la qualitat de la informació.

Tots aquest canvis i millores que hem anat introduint durant aquest període representen per a EL TEMPS un esforç considerable, però també la culminació d'una etapa —i per tant l'inici d'una altra que ens obliga a majors consecucions— que fa uns anys els més pintats qualificaven d'utòpica. Certament, el món de la premsa en català és el que és. I qualsevol perspectiva de solució no serà possible mentre que totes les parts que configurem l'entramat social, editorial i polític no quantifiquem la part de responsabilitat que ens pertoca i la reflexionem.

EL 330 TEMPS

15/21 octubre 1990

ACTUALITAT

10 Pere MARTÍ

Calders: Premi Nobel de Literatura.

14 J. Maria PASQUAL

Companys, 50 anys d'un assassinat.
Entrevista a Josep Maria Solé Sabaté.

18 Eduard VOLTAS

Pompeu Fabra: la Universitat.
La nova universitat de Catalunya s'incorpora al curs 1990-91.

21 Jordi SEBASTIÀ

Vade retro !
Creix el rebuig contra els centres d'assistència als drogodependents.

24 Sílvia MONFORT

El ressorgiment d'Europa.
L'àrea mediterrània de més interés econòmic.

PAÍS

28 Josep Maria PASQUAL

El català al Senat.
Després de vuit anys, el català entra a la Cambra Alta.

ESTAT

32 Jose M. G. MATEACHE

PSOE-PNB: condemnats a pactar.
Cap a la repetició del pacte al Parlament basc.

INTERNACIONAL

36 LL. FERRI B. LACONTE

Dos homes i un destí.
La confrontació entre dos vells amics: Walesa i Mazowiecki.

44 Antoni REIG

Una família de primera pàgina.
Els Grimaldi, una família que viu amors i desgràcies amb publicitat.

SOCIETAT

48

"No hi ha independència informativa".
Entrevista a Josep Cuní, comunicador.

SUMARI

Any VII - Núm. 330- Setmanari d'informació general - 300 Ptes

52 Albert PUNSOLA

Obres fallides.
Els diversos errors urbanístics de la renovació de Barcelona han disparat el cost previst.

CULTURA

60 Pere MARTÍ

"El país no s'enriqueix culturalment".
Entrevista a Ramon López.

CIÈNCIA

72 Xavier Duran

Electrònica contra química.
Nous sistemes intenten guanyar el mercat fotogràfic.

74 J. M. TRIGO

L'ecologisme polític.
Entrevista a Josep Lluís Merlo, portaveu dels Verds.

ECONOMIA

80 Frederic ROVIRA

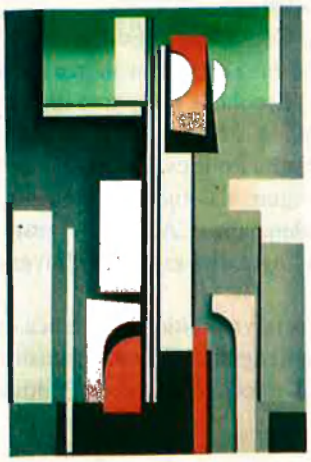
El cava que cau.
Per primera volta en 20 anys, la venda de cava ha reculat a l'estat espanyol.

CRÍTICA

84 Carles GÀMEZ

La 'internacional parisenca'.
L'Institut Valencià d'Art Modern presenta l'exposició "París 1930".

RÚBRIQUES

6 M. ALBEROLA V. PARTAL

Opinió.
-La falca ortopèdica.
- La guerre est finie .

7 R. BARNILS F. ESTAPÉ

Opinió.
-¡No fumis, Torras
-La cadira trontolla.

35 J. M. SANMARTÍ

Opinió.
El pessimisme de González.

46 Antoni CASTEL

Opinió.
Molt beneficiats per la bravatada de Saddam Hussein.

55 Àngels BARCELÓ

Mobiliari.
Pont aeri.

58 V. FRANCH Y. CUAU

Idees.
-9 d'octubre: quatre tesis i un prec
-El club dels cinc.

65 Pere CALDERS

Opinió.
Mal remei.

66 Joan de SAGARRA

L'ou com balla.
'El amante bilingüe'.

77 Vicenç VILLATORO

Opinió.
Ciència i guerra.

98 Joan F. MIRA

Contrapunt.
El present del català.

PLATAFORMA CÍVICA *"VIURE EN VALENCIÀ"*
MANIFEST PEL 9 D'OCTUBRE DE 1990

Un any després de començar les seues emissions hem de denunciar que la RTVV no està acomplint el paper assignat per les lleis ni està satisfent les aspiracions de tots els valencians empenyats a redreçar el País Valencià tal com es posa de manifest en:

La TVV hauria d'haver incrementat l'ús del valencià en la programació fins arribar a un cent per cent. En canvi, i per raons inconfessables, no només s'ha augmentat l'ús del castellà sinó que a més a més s'ha intentat folkloritzar i degradar el valencià utilitzat, reforçant així el procés de substitució lingüística.

La inexistent col.laboració entre la TVV i la resta de televisions en català representa un innecessari augment de les despeses, impedeix avançar en la construcció d'un espai comunicatiu comú i desfavoreix l'intercanvi d'experiències i propostes comunes.

La política autoritària (imposició d'un model lingüístic d'esquenes a uns criteris científics) i repressiva (eventualitat permanent als llocs de treball) cara als treballadors dels mitjans de comunicació i en especial els del Gabinet d'Assessorament.

El mateix procés d'introducció del valencià a l'escola està sofrint la manca de voluntat política de la Conselleria d'Educació la qual es manifesta en:

La promoció i planificació de l'ensenyament en valencià com també els mitjans pel reciclatge del professorat són insuficients i inadequats.

Algunes ordres de la Conselleria d'Educació com l'Adscripció del Professorat, el Catàleg de Centres, etc. són clarament contradictòries i entrebancadores per a l'ús del valencià com a llengua vehicular a l'escola.

És deplorable que a l'Escola de Formació del Professorat d'EGB les classes en la nostra llengua siguen clarament insuficients i els futurs professors no reben la formació en la llengua que hauran d'ensenyar.

Els sotasignats Sindicats, Partits Polítics, Entitats Ciutadanes i Culturals i persones, exigim del govern Valencià una actuació immediata que assegure els objectius següents:

1.- Una Televisió Valenciana (CANAL 9) i resta de mitjans de comunicació públics totalment en valencià.

2.- Una coordinació lingüística entre les Universitats, l'ensenyament no universitari i els mitjans de comunicació.

3.- L'elaboració d'una nova política lingüística que impulse i organitze l'ensenyament en valencià i faça de l'ús i el coneixement de la llengua una eina de construcció i dignificació social.

4.- La creació d'una Direcció General de Política Lingüística que dirigesca el procés de normalització i ús del valencià al nostre país.

PLATAFORMA CÍVICA *"VIURE EN VALENCIÀ"*

Primera relació de signants:

ACCIÓ CULTURAL DEL PV
ACCIÓ ECOLOGISTA AGRÓ
BEA
C.S. CC.OO.PV
FEDERACIÓ D'ENSENYAMENT CC.OO.PV
FEDERACIÓ D'ENSENYAMENT CGT
COMISSIÓ DE DONES 8 DE MARÇ
COORDINADORA D'ALUMNES, PARES I PROFESSORS PER L'ENSENYAMENT PÚBLIC EN VALENCIÀ
COORDINADORA PACIFISTA
CRIDA A LA SOLIDARITAT
EUPV
ESCOLA D'ESTIU DEL PV (FEDERACIÓ MRPs DEL PV)
JOVE GERMANIA
LCR
MCPV
PCPV
SECCIÓ SINDICAL CC.OO. PV EN RTVV
SINDICAT COMUNICACIÓ SOCIAL CC.OO.PV
SINDICAT DE TREBALLADORS DE L'ENSENYAMENT STE-PV
UNIÓ INTERCOMARCAL VALÈNCIA-STEPV
UNIÓ DE LLAURADORS I RAMADERS DEL PV.
UNIÓ DE PERIODISTES DEL PV
UPV
FETE-UGT
CGT-PV

PRESENTACIÓ PÚBLICA DE LA PLATAFORMA:

- **VALÈNCIA**: DIA: 16 OCTUBRE HORA: 7 VESPRADA. LLOC: FACULTAT D'ECONÒMIQUES

- **ALACANT:** DIA: 16 OCTUBRE HORA: 7'30 VESPRADA. LLOC: ESCOLA EMPRESARIALS
AULA GERMÀ BERNACER
AVDA. RAMON Y CAJAL, 4

- **CASTELLÓ**: DIA 16 OCTUBRE HORA: 7 VESPRADA. LLOC: CENTRE MUNICIPAL CULTURAL. C/ ANTONIO MAURA, 4

Les cartes al director han de ser el més breu possible, màxim trenta ratlles mecanografiades i han d'anar signades. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció però per motius d'espai no en garanteix la publicació.

9 d'octubre, diverses magnituds

El proper 9 d'octubre se celebra la festa oficial de la *Comunidad Valenciana*; i el mateix dia té lloc a Madrid el judici a Núria Cadenas, militant independentista empresonada (ja són 2 anys) i ara jutjada precisament per la seua militància.

Aquest 9 d'octubre podeu, doncs, triar: per una banda, hi haurà qui celebre, junt amb les nostres patums regionals, els vuit anys d'aquesta divertida falla titulada autonomia (no hi haurà, però, *cremà* de ninots); i d'altra banda, hi haurà qui no oblida que el nom no fa la cosa, i que adjectivant de democràtic l'estat espanyol no s'aconsegueix més que posar una bonica coberta a un llibre recorregut per massa clavegueres, màfies policials i no sé quantes històries de corrupció (ja n'he perdut el compte), entre altres divertides històries.

Tot és qüestió, en definitiva, d'apostar per un o altre model de societat o, si preferiu, per un o altre país. I què voleu, a mi Espanya no m'apanya. Per tat, el 9 seré a Madrid, fent costat a la Núria. Si més no, per seguir vivint amb certa dignitat.

Antoni Gisbert i Sempere
València (l'Horta)

No, gràcies, Sr. Ricci

Tot llegint el núm. 324 d'EL TEMPS em vaig topar amb una entrevista al sr. Carles Ricci, diputat al Parlament Balear i membre de l'unipersonal grup mixt, i he de confessar que si no hagués estat per les fotografies no hauria reconegut per les paraules al mateix Ricci que tan bé coneixem a Menorca. Al temps que s'omple la boca de les seves "actuacions ètiques, morals i coherents" es dedica a fer taula rasa amb tots els partits polítics de les illes que segons ell "no serveixen a les aspiracions del poble".

Com queda reflectit a l'entrevista, la seva bèstia negra particular és el batlle de Ferreries, que ocupa el lloc que ell abans ocupava. Quan en realitat ha estat l'únic batlle que ha posat el pla general damunt la taula per tal de discutir-lo conjuntament amb tota la societat menorquina, cosa que no han fet els altres –del PP i el PSOE– i, a diferència d'aquells, no ha practicat una política urbanística expansiva. I consti que mai no he votat ni pens votar al CDS, però és un fet que s'ha de reconèixer.

Pel que fa a la llei de camps de golf que tant defensa el Sr. Ricci, cal fer conèixer que "obliga construir-los en zones "no urbanitzables" i fins i tot "protegides" amb les seves coresponents 450 places turístiques afegides. O sigui, un altre augment de places en àrees no previstes quan el *Govern Balear*, que tant estalona el Sr. Ricci, pretén reduir-ne, i amb un alt consum d'aigua en una illa on no podem fer transvasaments de cap mena, uns recursos gairebé al límit i un avanç de la salinització de les aigües subterrànies. Que només s'utilitzaran aigües reciclades, és una fal.làcia que no se la creuen ni vostès.

Només en una cosa li donaré, la raó, en el seu "desconeixement polític de la gent". Si tingués un millor contacte amb la gent de Menorca sabria que ha anat deixant massa interrogants al llarg de la seva curta i tempestuosa carrera política: els canvis de límits a determinades zones naturals protegides, la compra *poc clara* de la finca Es Torretó"*, la seva *constància* en l'assitència a les comissions del Parlament –es cobra per assistències–, cobrament de dietes i com a grup mixt que l'han fet el diputat més ben remunerat i també el més desitjat per part d'aquest *Govern Balear* que tant ha ofegat els interessos i els anhels d'autogovern dels menorquins. ¿I encara vol fer-se un partit a Menorca? No, gràcies, Sr. Ricci.

A. Sintes
Sant LLuís (Menorca)

RTVV
RÀDIO TELEVISIÓ VALENCIANA

Un falcó a la terra d'Ausiàs Marc

En el llibre *La persecució política de la llengua catalana*, l'autor, Francesc Ferrer i Gironés, fa una relació dels "falcons" adversaris a la llengua catalana. Hi trobem professors, ministres, bisbes, senadors, clergues, dictadors, militars, etc. A la llista s'hauria d'afegir un director general de la Ràdio Televisió Valenciana: el senyor Amadeo Fabregat.

Les seves llistes de paraules prohibides són humiliants per als que hem d'estudiar la nostra llengua i hem de traduir de l'anglès al català (jo mateix m'he indignat quan he hagut de traduir a València programes destinats a la *televisión regional* i m'he vist fermat de mans i peus quan he hagut de fer cabrioles per trobar una expressió que passés la censura).

El *senor* Amadeo Fabregat, ja posats, hauria de publicar una llista de paraules en castellà per a ús de la televisió regional vil-lingüe, inspirades en com parlem castellà els habitants de la ciutat de València.

Ramon Cavaller
Estocolm (Suècia)

Besos per a tots

Tots més o menys tenim clar que la provocació és una arma política, utilitzada per determinades organitzacions o grups de pressió, de dreta o d'esquerra, amb la finalitat d'alterar una situació política concreta. Ara bé, quan és una institució o ens públic el que utilitza aquesta tàctica de la provocació, comences a preguntar-te quin budell se li deu haver trencat al boget de torn en la poltrona; per què, des d'una posició de força, s'intenta desestabilitzar una situació política, social o nacional. I comente tot això perquè ahir vaig veure (i em diuen que València en va plena), uns anuncis publicitaris del Canal-9 on apareix la foto de la Madonna i un eslògan, "Besos per a tots". Podria haver estat aquest altre: "Ja hemos hecho un any" o aquest: "Tinc un morro que me lo piso". Arribats a aquest punt, no sé si fem ben fet d'exigir que Canal 9 siga en la nostra llengua. Potser seria millor que convertírem les magnífiques instal.lacions de Burjassot en el centre de producció de TV3 a València.

Si més no, acabaríem abans. Besos per a tots.

Agustí Cerdà i Argent

Ràdio Funny

Ràdio Funny és una de les poques ràdios lliures de què podem gaudir els valencians. Sí, i dic gaudir perquè cal reconèixer que fan un paper sòcio-cultural important.

El que passa és que no sempre la gent que està al càrrec d'aquestes emissores busca de fer una tasca desinteressada en pro de la cultura del país. I dic això perquè des d'aquests setmanari voldría condemnar els amos, dirigents de Ràdio Funny que arriben a prohibir l'emissió d'un programa simplement per enveja. En *A la nostra marxa* (nom del programa) l'amistat emesa pel seu locutor, Simó Aguilar i Castelló, anava recollint audiència fins arribar a ser de més d'un miler de persones. Sí, el programa no es podrà fer més, ja que amb l'única excusa que hi havia moltes telefonades i molta música es va prohibir l'emissió, sense ni donar temps a poder despedir a l'audiència.

I qualsevol persona que arribe a llegir aquesta carta té l'obligació de preguntar-se si és Ràdio Funny un mitjà de comunicació amb prou categoria, serietat, objectivitat i llibertat d'expressió per a ser legalitzada.

Josep Antoni Blasco
Foios (l'Horta Nord)

OPINIÓ

La falca ortopèdica

Miquel Alberola

Un fantasma recorre aquesta heretat social-lermòcrata de 752 anys: el CDS, si no ho arregla el PSOE de Madrid, s'eclipsa. La novetat, per naturalesa, no hauria d'afectar més que els que han fet del centrisme ofici, devoció i causa. Però passa que el partit en extinció és la falca ortopèdica que manté l'equilibri institucional del PSPV-PSOE. Per tant, les repercussions van més enllà de la necrologia estricta.

Si l'aliat natural del partit que governa la Generalitat valenciana pastura la vaca magra —i pasturar-la ja és una apreciació optimista—, els socialistes valencians s'han de buscar la vida. I, la cosa més natural, això fan. Els sondejos de què disposen, que són els més precisos del mercat, no els són adversos però els confirmen, a efectes parlamentaris i consistorials, allunyats de la majoria absoluta.

Esterilitzat el CDS i considerat l'escàs bolic electoral de les forces —un altre eufemisme— d'esquerra, les possibilitats d'aliança se simplifiquen cap a una sola i dràstica opció: Unió Valenciana (UV). El pragmatisme de les faves comptades dissipa qualsevol reacció admirativa i/o interjectiva entre sectors epidèrmicament tan irreconciliables. Amb l'operació, el PSPV-PSOE sostè l'emplaçament, i UV l'incrementa amb participació i decisió.

Dit així, la maniobra és de fàcil assimilació: beneficia les parts dela mateixa manera. Dit això, només inquieta en quins termes es produirà –o s'ha produït– aquest conveni manicomial. Perquè, ben mirat, ¿sobre quina classe de matèria interessa a UV fer negoci polític? ¿Amb què li resulta més fàcil al PSPV-PSOE fer concessions? La coincidència, pel costat que t'ho mires, és integral: la llengua. De fet, ¿qui pot assegurar que el desficiós *dicciopinta* d'Amadeu Fabregat no forma part del preàmbul de contrapartides subscrites pels socialistes amb els municipalistes? I, és llei de vida, després de la televisió va l'escola. Va el reconeixement acadèmic dels diplomes expedits per la còlera anticatalanista. Va l'assumpció, tan diluïda i consensuada com vulguen, de la normativa de l'*especificitat.*

Vist això, no hi ha motiu perquè no celebrem els 752 anys amb èmfasi i descontrol. Que Alfons Llorens, definitivament convertit en l'*Espectáculos Benavent* del PSPV-PSOE —no hi ha com que li encerten l'ofici a un—, ens ho amenitze.

La guerre est finie!

Vicent Partal

Una de les imatges del segle XX és una fotografia en blanc i negre. Mostra un soldat soviètic enfilat al capdamunt del que queda del Reichstag berlinès. A poques passes d'allà Hitler s'acabava de disparar un tret. Poques passes més enllà, anys a venir, alçarien el mur de Berlín, que separaria durant quaranta anys el vell Parlament de la porta de Brandenburg. El soldat soviètic enarborava una esquifida (però encara alesshores triomfant) bandera amb la falç i el martell. El Reich estava desfet. Alemanya, conquistada. Han hagut de passar molts anys abans que la conquesta deixés de ser efectiva. Això passà el primer minut del dimecres tres. Quan s'hissà una gegantesca bandera alemanya allà mateix on, fa dècades, un anònim soldat soviètic havia plantat la bandera dels soviètics. Un fil perceptible lligava una imatge i l'altra perquè només hores abans els quatre (Gran Bretanya, l'URSS, França i els Estats Units) havien renunciat als seus drets privilegiats sobre territori alemany. Uns drets que no eren ni escassos ni anecdòtics: l'alcalde de Berlín depenia fins la setmana passada del comandant aliat; només els avions dels quatre podien aterrar a l'aeroport de Tegel; les autoritats militars aliades no necessitaven permís alemany per a les seues activitats... La unificació (siguem clars: l'annexió de la RDA per la RFA) ha posat fi a la segona guerra mundial, almenys en el front central. Els alemanys encara havien de retrotraure-s'hi per explicar alguns episodis anecdòtics o no de la seua vida quotidiana. No es podia, altrament, raonar perquè soldats soviètics de patrulla podien mesclar-se amb els clients dels bars de la Kudamm occidental. O com era possible detectar faldilles dels regiments escocesos mirant com qualsevol turista el relleu de la guàrdia al soldat desconegut, al Berlín Oriental. Ara això passarà ràpidament a ser una relíquia per a uns alemanys que ja han entrat a la normalitat. Però...

Si la guerra s'ha acabat al Front Central, encara dura al Pacífic i al Bàltic. I els acords alemanys haurien de servir per a recordar que Lituània, Letònia i Estònia (sobretot aquestes tres) són el que són per culpa d'aquella guerra. I que les illes Kurils, porta privilegiada del nuclearitzat mar d'Okhostsk, no formen part del Japó perquè hi va haver aquella guerra. I Hiroshima i Nagasaki. La guerra s'ha acabat, només, en el principal punt de conflicte. Encara que, potser i tot, s'han acabat, d'una vegada, dues guerres: la segona i una tercera que podria haver estat l'enfrontament entre l'est i l'oest. Diuen que al Pentàgon hi ha una oficina que estudia, des de fa anys, la quarta guerra mundial. Haurien d'explicar-nos alguna coseta ara. Per anar fent boca amb la guerra que vindrà, després del final de la guerra.

Ramon Barnils

¡No fumis, Torras!

La casa Torras, de paper, informa, mitjançant anunci pagat a diversos mitjans de comunicació, sobretot als més cars, que no han contaminat el riu Ter, punt. "És fals que la fàbrica hagi abocat àcid sulfúric al riu".

Punt i a part. Amb motiu de les darreres pluges la mateixa Generalitat, desproveïda de l'enorme prudència que la caracteritza també en aquest terreny, va haver d'admetre que diverses empreses van abocar a rius i rieres, en aquells moments plenes, diverses menes de substàncies contaminants. D'aquestes diverses empreses la Generalitat, amb l'enorme prudència que la caracteritza, tot i el caràcter suposadament criminal (passeu-me l'anglicisme) d'aquest tirar la pedra i amagar la mà, no en va dir els noms.

Ni la Generalitat ni diversos mitjans de comunicació que van donar notícia dels crims (un altre anglicisme, ¡ep!).

Tret del *Punt Diari*, de Girona. El *Punt Diari* va dir que la factoria de Torraspapel, a Sarrià de Ter (Gironès), havia abocat àcid sulfúric al Ter, el dia vint-i-set de setembre, dijous, i parlava d'una explosió en un dipòsit de sulfúric. I de bastants coses més. Ara, Torraspapel informa, és a dir, que es paga un anunci. On, a més, assegura que ha comprovat "el perfecte funcionament de tots els seus sistemes de seguretat per a preservar l'equilibri ecològic del riu Ter, previstos per a aquests casos".

Torras, ecològic.

Reconeix que hi va haver incident, però que va ocórrer "sense que es produís cap fuita de substància contaminant". Tot i així, "la companyia ha obert una investigació interna per aclarir les causes tècniques que van provocar l'incident". Un cop acabada la investigació, els *no interns* podrem saber allò que els *interns* ja saben quan encara no és acabada la investigació: que no va passar res de dolent.

No sé si, el lector ja ha ensumat de quina empresa es tracta: es tracta d'aquella empresa que té una fàbrica just al nord de la ciutat de Girona. Una empresa que ja fa anys que anuncia, als milions de nacionals i estrangers que entren per l'autopista d'Europa, la proximitat de la Tres Vegades Immortal ciutat quatre vegades immortal, si hi comptem la seva supervivència a la insuportable pudor de la Torras, als fums i boires, a la pol.lució nocturna i diürna que ha fet famosa Girona, i uns quants quilòmetres a la rodona entre tots els milions i milions de clients de la Costa Brava, la Costa Daurada, la Costa Blanca, la de Benidorm.

La Torras acaba amenaçant: diu que es reserva accions legals contra els "malinformadors" de l'incident, i per "la tendenciosa mala fe de dites 'informacions'". Fa molt bé, la Torras, de confiar en el mateix Cos Legal que li permet fa tants anys fer tossir, encegar i renegar mig Europa.

Fabià Estapé

La cadira trontolla

La setmana passada comentava l'esfondrament del turisme com una de les potes que sostenen aquesta cadira, que a voltes també trontolla, que és l'economia de l'estat espanyol. Ara hi podem afegir que tots els pronòstics per a 1991 donen la nota del pessimisme. El govern ha refet els seus càlculs a la vista de les conseqüències que lògicament poden derivar-se de la crisi del golf Pèrsic, Un descens brutal del creixement que serà del 2,9 per 100 del PIB; una inflació del 5,9 per cent; un càlcul d'alça de les retribucions dels funcionaris (els quals estaven –cal no oblidar-ho– privats del dret a la negociació col.lectiva a canvi de la seguretat en el lloc de treball); i un descens acusat en la creació d'ocupació. Fins i tot es parla d'un augment de l'atur, després de tres anys successius de reducció, i les centrals sindicals parlen dels efectes superiors –en la part negativa– que en la precarització del mercat de treball determinessin les circumstàncies de la nova conjuntura...

És lògic que tothom es pregunti si aquestes conseqüències, entre les quals curiosament figura el retard de l'entrada en vigor del nou Impost sobre la Renda de les Persones Físiques, poden dependre de les oscil.lacions especulatives del preu del petroli. La veritat és que no és així. Els desequilibris de l'economia: inflació i dèficit de la balança comercial, amb els seus efectes mossegant la balança corrent amb dèficit corrent, exigien accions enèrgiques. La crisi del Golf ha representat un miracle per als programadors oficials de l'economia espanyola. L'economia s'ha *refredat* tal com volia el Ministeri d'Economia i Hisenda, i forçava el Banc d'Espanya. El que passa és que l'entitat dels desequilibris no acceptava un ajust suau; les cartes apuntaven cap a un ajust dur amb la inquietud social de les centrals sindicals majoritàries que se les prometien molt felices per a la segona ronda de la concertació. "El 1991 ningú tindrà més renda que el 1990", ha dit, a Washington, el ministre Carlos Solchaga. "Espanya s'ha empobrit perquè ha hagut de lliurar més recursos a l'exterior per causa de la duplicació del preu del barril de cru...", i d'ací a la justificació plena d'una política tradicional: uns anys d'eufòria, i de seguida la necessitat de l'ajust i d'estrényer la bossa. Com a política econòmica, al marge de la seva ineficàcia, la veritat és que resulta un tant avorrida.

ENQUESTA

Les dificultats d'un premi

¿Un Nobel impossible?

El Nobel de literatura sembla un premi difícil d'aconseguir per als escriptors dels Països Catalans. Les opinions, però, són diverses i, segons un sondeig realitzat per EL TEMPS, Pere Calders seria el candidat amb més possibilitats.

Un any més, entre finals d'octubre i principis de novembre, l'Acadèmia Nobel de Suècia donarà a conèixer el seu veredicte del Premi Nobel de Literatura. Un nou escriptor s'afegirà a la llarga llista d'escriptors universals, llista on no n'hi ha cap dels Països Catalans. Un any més també, molts es preguntaran el perquè d'aquesta absència. EL TEMPS ha portat la pregunta als mateixos afectats, els escriptors, i també a altres persones vinculades a aquest món: editors, periodistes i professors.

SENSE ESTAT, DIFÍCIL

La principal dificultat per obtenir un premi Nobel de literatura deriva del fet que sovint els criteris literaris no són suficients. En principi, perquè l'Acadèmia sueca accepti una candidatura, aquesta ha de ser presentada per qualsevol institució científica (universitat, institut d'investigació,...), o també per qualsevol centre del Pen Club; en el cas català, el Centre Català del Pen. Altres escriptors guardonats anteriorment poden recolzar o presentar també candidatures. Finalment, és condició necessària que l'escriptor presentat estigui traduït a diverses llengües.

Totes aquestes condicions són necessàries però no suficients per aconseguir que una candidatura sigui admesa. L'exemple de l'escriptor Pere Calders ho demostra. Calders va ser presentat per diverses universitats nord-americanes on hi ha lectorats de llengua catalana, pel Centre Català del Pen, i és un escriptor traduït a altres llengües. Això demostra que hi ha altres factors necessaris per aconseguir un Nobel. Cada vegada està més clar que els interessos polítics dels estats poden ser claus en l'atorgament del premi. Isidor Cònsul, secretari del Centre Català del Pen, explica que "tenir un estat darrere és evident que ajuda molt, però no és el nostre cas". El fet que el català sigui una llengua minoritzada i sense una estructura estatal al darrera dificulta seriosament la possibilitat del Nobel.

Per l'escriptor Avel.lí Artís Gener "Tísner", "el Nobel no ens tocarà mai. Que jo recordi, mai l'han donat a un escriptor de llengua sense estat. El cas de Frederic Mistral, escriptor occità guardonat el 1904, no se sap si és per la seva obra en occità o en francès". Josep Piera, també escriptor, coincideix amb "Tísner" i afirma que "les circumstàncies actuals no afavoreixen la concessió del Nobel a cap escriptor català, perquè un Nobel és una qüestió d'estat i per tant ultrapassa les possibilitats de la literatura catalana". Joan Francesc Mira explica que "el problema no és de qualitat literària, sinó que o ets molt destacat, extraordinari, o no hi ha opció"

ANTICS CANDIDATS

Tot i les dificultats ja explicades, des del camp de la literatura catalana no s'ha renunciat mai a obtenir el Nobel. El primer intent es va fer l'any 1917 presentant Àngel Guimerà, però la candidatura no fou admesa adduint arguments polítics (veure article de Jordi Sarsanedas). Després vingué l'intent de presentar Josep Carner. La candidatura fou impulsada, entre d'altres, per Batista i Roca des de l'exili i per Joaquim Moles. Després ja vingueren els noms de Salvador Espriu, Josep Pla i J.V. Foix, que, tot i que en el cas del primer, segons Isidor Cònsul, "es fragà la possibilitat", tampoc no s'aconseguí res.

Més modernament, el Centre Català del Pen va presentar una llista de possibles candidats catalans: Pere Calders, Miquel Àngel Riera i Baltasar Porcel. La intenció era remoure una mica la possibilitat i sondejar-la. Per Isidor Cònsul, "les possibilitats són millors després del cas Cela. L'any passat un membre de l'Acadèmia que va visitar Catalunya, va explicar, en converses de passadís, que amb Cela havien solucionat el problema amb Espanya i ara el que havien de fer era treballar fort".

CRÍTIQUES AL NOBEL

El Nobel s'ha presentat sempre com un premi de gran prestigi, garantia de qualitat, i èxit literari segur. Per la nostra literatura s'ha dit sovint que el premi significaria un augment del seu prestigi internacional i alhora una ajuda per la normalització cultural dels Països Catalans.

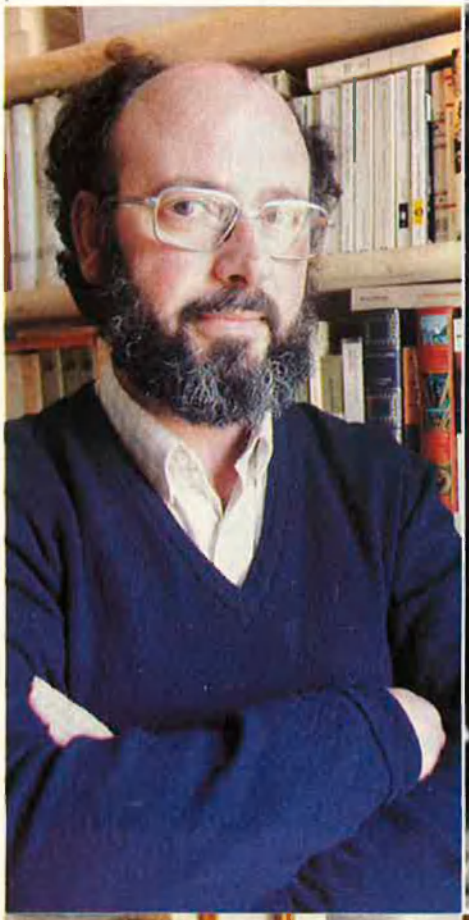
Aquesta visió del premi no és compartida per tots els nostres escriptors. Ferran Torrent afirma que el Nobel "és una obsessió estúpida, és una qüestió de màrqueting on els motius polítics estan per sobre dels literaris. Amb Nobel o sense, el català continuarà estant tan fotut com ara". A l'escriptora Montserrat Roig, el guardó de l'Acadèmia sueca no li fa "ni fred ni calor, sobretot després d'haver vist com li'l donen a un escriptor més cridaner i més exhibicionista que profund".

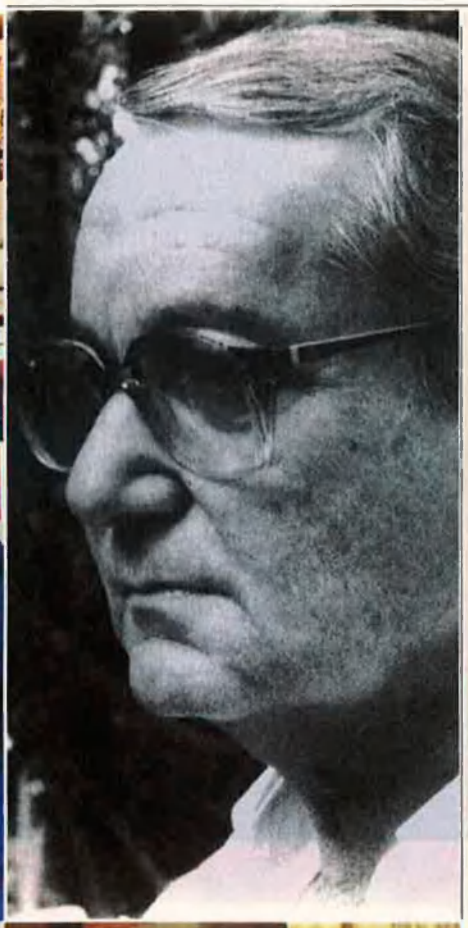
Malgrat això, la majoria d'escriptors consultats valoren la importància del premi i coincideixen en la seva repercussió positiva sobre la nostra literatura, deixant clar que ara com ara les possibilitats són escasses. Agustí Pons, periodista i escriptor, defineix el Nobel com "una operació política de primer ordre, que aquí ens interessa des del punt de vista de l'àmbit lingüístic i cultural".

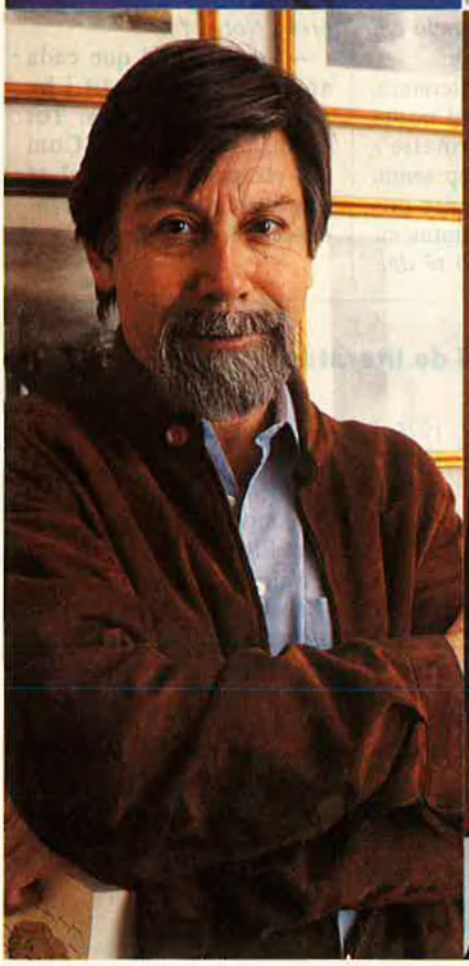
En resum, les dificultats de tipus polític o burocràtic allunyen la possibilitat d'un Nobel català que literàriament parlant podria ser viable.

¿UN POSSIBLE CANDIDAT?

Sigui com sigui, la possibilitat d'un nobel català continua present en la ment de molts escriptors, editors i del públic en general. El sondeig d'EL TEMPS ha estat realitzat en aquest univers del món de la

Opinió

Des que existeix el premi Nobel de literatura, sempre hem considerat a casa nostra que fóra convenient i fins i tot molt important que algun cop toqués a un escriptor català. Ens fóra útil per donar suport a la nostra presència dins el panorama internacional. I del reforçament d'aquesta presència, n'esperaríem, entre altres coses, que tingués una influència positiva i ben útil damunt la situació d'aquí mateix.

Decepcions n'hem rebudes unes quantes des que, el 1917, el president del comitè Nobel va descartar la candidatura d'Àngel Guimerà per no ferir "la consciència nacional castellana, que és molt delicada i sensible". Però aquestes decepcions –Carner, Espriu, Foix...– no ens han de dur a un pessimisme gens raonable. Un Nobel català és possible, si algú juga per nosaltres, amb encert, les nostres cartes i si realment tenim cartes bones. Al capdavall, la possibilitat que ens toqui un Nobel depèn principalment dels qui, sense pensar en premis, viuen i es desviuen per fer una obra satisfactòria. Això a banda, el que hem de fer és maldar perquè les nostres obres millors siguin traduïdes a les llengües de més circulació.

I no oblidem, pel bé de la nostra salut, que tot plegat és un joc, en el qual intervenen molts factors atzarosos i molt diversos.

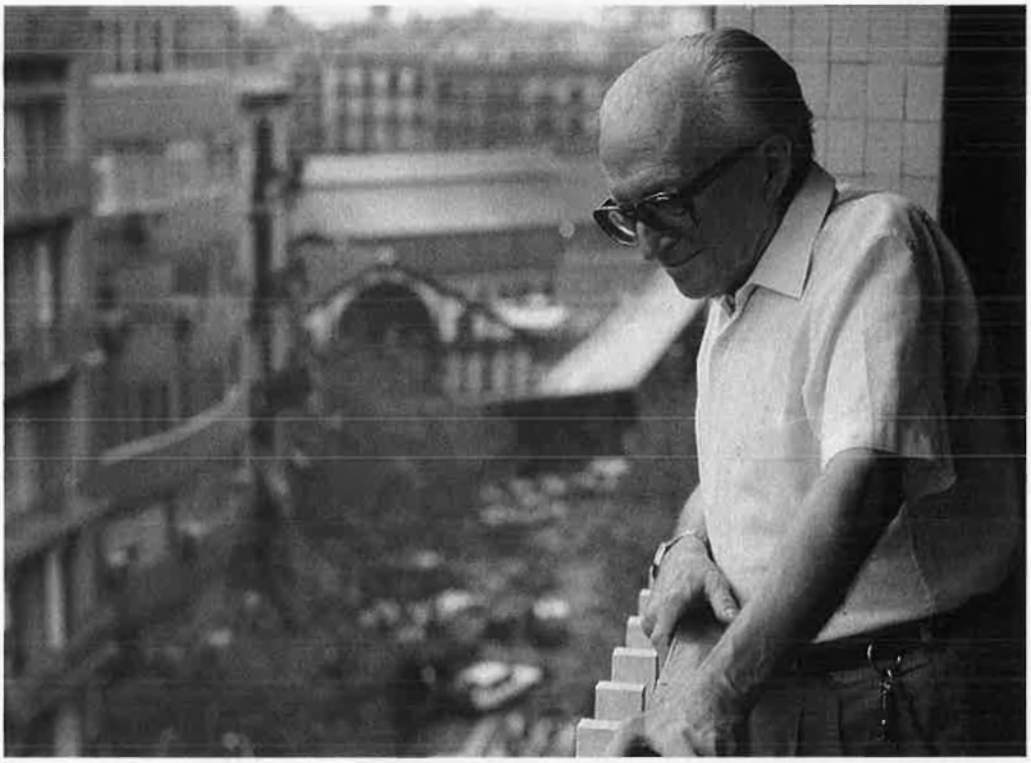
Amb el just i degut respecte per a la preparació i la indubtable bona voluntat de la gent del Nobel, pensem quina volada pot prendre la ignorància més innocent quan té per àmbit el món sencer!Em permetré afegir, personalment i sense justificació presentable, però com a il.lustració, que, si no hi hagués hagut els fets de Tiannanmen, Camilo José Cela, ara per ara, segons que crec, no hauria obtingut el Nobel...

Jordi Sarsanedas

cultura escrita, en el qual també hi hem inclòs professors de literatura i alguns estudiants. El resultat del sondeig, purament orientatiu, ha donat un candidat clarament avantatjat respecte els que el segueixen: Pere Calders. Les raons, la importància de la seva obra, tant per la seva qualitat literària com per la seva quantitat. Entre els professors i els estudiants de literatura el vot a Calders ha estat pràcticament unànim.

En segon lloc ha quedat el poeta Pere

Pere Calders: "Hem de treballar més amb Nobel o sense"

Pere Calders i Rossi-nyol. barceloní nascut l'any 1912, és un dels escriptors més prolífics de la nostra literatura. La seva obra, centrada en novel.la i contes, és coneguda a nivell internacional.

El seu nom figura des de fa temps en les llistes d'escriptors que algun dia podrien aconseguir el premi Nobel de literatura.

El sondeig d'EL TEMPS només ha confirmat, una vegada més aquesta possibilitat.

—¿Quina és la seva opinió sobre el resultat d'aquest sondeig?

—Aquestes coses sempre afalaguen molt. Si digués el contrari no em creuríeu. El resultat de l'enquesta per si sol ja és un premi.

—Vostè no és la primera vegada que apareix com escriptor català amb possibilitats d'aconseguir un Nobel. ¿Ja no el sorprèn?

—Es una mica sorpresa cada vegada, i sempre és satisfactori.

—¿La literatura catalana necessita un nobel ?

—Un nobel català és una cosa molt remota per al nostre país, en les actuals circumstàncies polítiques. Potser més que un nom que guanyi un nobel, el que és interessant i necessari és un moviment literari. Això pot salvar més una literatura i una llengua que un nom solitari que tingui un premi.

Hem de treballar més amb o sense Nobel.

—¿Encara es fa necessària una certa militància en la nostra literatura?

—Sí. La nostra literatura, la nostra cultura i el nostre poble, no pot permetre's emmandrir-se en cap sentit. Ens convé mantenir-nos alerta i lluitar constantment.

—¿Quina opinió té del premi Nobel ?

—És un premi que cada any ha estat discutit i ha suscitat polèmiques. Tot premi ho comporta. Com tots els premis, el Nobel té uns avantatges i unes mancances. Jo no hi penso.

Gimferrer, membre de la Real Academia Espanola de la Lengua. Gimferrer, poeta bilingüe, se'l considera el renovador de la poesia espanyola dels anys setanta i hereu de Vicente Aleixandre. Darrere d'ell vénen els escriptors Miquel Àngel Riera i Baltasar Porcel (proposats ja, com Calders, pel Centre Català del Pen) i en cinquè lloc, el jove escriptor Jesús Montcada. Aquest últim està considerat com un escriptor amb molt futur i ha estat votat per més d'un editor.

Com a conclusió, sembla clar si més no que no serà per manca de bons escriptors que la literatura catalana no ha tingut fins ara cap premi Nobel. Per Josep Maria Llompart, president de la Federació Llull, encara afegeix una raó més: "El Nobel se'l mereixen tots pel sol fet d'escriure en català".

Pere Martí

Els últims trenta premis Nobel de literatura

1960- Saint-John Perse
1961- Ivo Andrié
1962- John Steinbeck
1963- Giorgos Seferis
1964- Jean-Paul Sartre
1965- Mikhail Sholokov
1966- Shamuel Y. Agnoa
Nelly Sachs
1967- Miguel A. Astúrias
1968- Yasunani Kawahata
1969- Samuel Beckett
1970- A. Schzlonitsyn
1971- Pablo Neruda
1972- H. Boll
1973- Parick White
1974- Eyvind Johson
Harry Martinson
1975- Eugenio Montale
1976- Saul Bellow
1977- Vicente Aleixandre
1978- Isaac B. Singer
1979- Odysseus Elytis
1980- Celaw Milosz
1981- Elias Canetti
1982- G. García Márquez
1983- William Golding
1984- Jaroslav Seiifert
1985- Claude Simon
1986- Wolle Soyinca
1987- Joseph Brodsky
1988- Naguib Mahfouz
1989- Camilo-José Cela
1990- .....?

Los nuevos Troner. Escoja a su favor.

Pegaso gira a su favor.

El Pegaso Troner se despliega anora en una amplia gama TX, TR, TS y TL, con nuevas configuraciones y 4 niveles de equipamiento. Decídase por el que mas se ajuste a sus necesidades – incluso en el precio –.

Todos los modelos de la gama le ofrecen una ingeniería de última generacion, resultado de miles de horas de investigación, con 360 cv de potencia, Intercooling, equipados con turbo compresor de baja inercia y con motor 12 litros de 24 válvulas – únicos en su categoría – que proporcionan al motor la potencia y aceleración necesarias para rodar cómodo y sin problemas.

Una eficaz y rentable herramienta de trabajo.

Nueva gama Troner. Escoja a su favor.

PEGASO

SOLANA

ANIVERSARI

Entrevista a l'historiador Josep Maria Solé i Sabaté

Companys: la dignitat extraordinària

Amb motiu del 50 aniversari de la mort de Lluís Companys, Solé i Sabaté ha dedicat prop de cinc anys a recuperar el fons Companys, a França, Catalunya, Mèxic i, més intensivament, en tots els àmbits de l'administració espanyola. Aquestes són les seves novedoses aportacions.

Senyor Solé Sabaté, dels estudis sobre Lluís Companys que vostè realitza en el Centre d'Història Contemporània de Catalunya, sota la direcció de Josep Benet, es desprenen aspectes bastant desconeguts fins avui de la vida completa del president assassinat. ¿Tan poc se sabia de Companys? ¿Quins són els aspectes més desconeguts?

—Companys és un personatge molt desconegut. Un dels aspectes més desconeguts és el de la seva obra. Nosaltres sabem l'actuació de Companys, sobretot, com una mena de *flash*..., en coneixem períodes molt concrets, que poden ser molt brillants o negatius.

Tothom considera positiu de Companys la proclamació de la república, hi ha molta gent crítica en referència als Fets d'Octubre, hi ha moments absolutament correctes, com l'actitud el 19 de juliol, i gent que considera que el dia 21 Companys ja no té una política pròpia i l'únic que fa ja és salvar vides. I un cas extraordinari que tothom reconeix, que és la seva mort.

—Una frase seva també força desconeguda explica aquesta actitud de final de juliol, agost i setembre del 1936....

—"Quan un governant no pot protegir la vida dels seus ciutadans té l'obligació de donar-los una fugida". Això explica que sortissin més de sis mil persones del port de Barcelona, o la falsificació de passaports, d'avals..., i les formes més diverses que possibiliten la sortida d'aquests ciutadans perquè corre perill la seva vida.

—Segons vostè, Companys sintetitza l'evolució de tot l'espectre polític català de principis de segle. ¿Ens ho pot detallar?

—Companys comença la seva actuació política coincidint amb l'etapa de Solidaritat Catalana. ¿Solidaritat Catalana, què és? En un estat de la Restauració, sota Alfons XIII, amb un intervencionisme militar absolut i present, i havent estat creat ja un partit polític modern, moderat, conservador, què és la Lliga Regionalista, el cert és que Companys, el 1907, juntament amb altres persones intenten cobrir els espais polítics que la Lliga no cobreix.

És significatiu que Companys participi en fets de tipus republicà, en fets de tipus sindical, perquè en el país s'està produint a partir d'inicis de segle una mena de participació general democràtica en tota la societat catalana, de modernització de la vida política catalana. Companys representa d'alguna manera la culminació d'aquell estat pre-polític i, de fet, ell ja accedí al poder per la via democràtica.

—Companys no és una persona que prové de les files del catalanisme estricte sinó del republicanisme...

—Com tantes persones en la història de la Catalunya de principis de segle fins als anys de la república i la guerra civil arriben al catalanisme, al nacionalisme gràcies a al fet que defensant els drets del poble de Catalunya s'adonen que un dret fonamental del poble de Catalunya és el seu dret nacional. En aquest cas Companys personifica tot l'espectre dels sectors populars que finalment aconseguiran el seu espai polític i l'accés al poder que es produeix al primer terç del segle XX a Catalunya.

—Un altre aspecte desconegut de Companys és que actua en tot de camps polítics diversos.

—Es una cosa sorprenent. Companys actua com a publicista, com a periodista i com a inductor de crear en l'opinió pública la idea que la república és el règim superior de participació democràtica. De la democràcia entesa en el seu sistema més noble, de participació de la gent. Companys participa en tots els intents de construir partits polítics des de l'esquerra i hi és a tot, per això també és advocat

laboralista.

A la mort de Macià, quan s'ha de proclamar president de la Generalitat de Catalunya, hi ha altres candidats, alguns fins i tot més notoris amb vista a la publicitat i la premsa, però el cert és que el perfil més correcte el dóna Companys, perquè ha estat un home conegut en els mitjans obreristes i sindicalistes, a més és cofundador de la Unió de Rabassaires. Pels sectors populars, tant de la ciutat com del camp, aleshores majoritaris, Companys és conegut i popular. I quan és escollit president de la Generalitat de Catalunya, dins de l'Esquerra Republicana de Catalunya, que és un partit popular i arrelat profundament a la consciència de la catalanitat i del poble de Catalunya, és l'home que té més possibilitat d'aprofundir en els sectors populars.

—Hi ha uns fets de la vida de Companys dels quals també s'ha de parlar, és tota la seva criticada vida privada.

—De la vida particular de Companys s'ha dir que, malgrat totes les llegendes i els infundis que s'han creat, simplement ocorre que és una persona que dins el primer matrimoni i en el nucli de la seva família no aconsegueix un equilibri emocional i afectiu que sí que aconseguirà en el seu segon matrimoni, al cap de vint-i-cinc anys, amb Carme Ballester.

—Entre els documents que han arribat a mans de vostè s'hi troben proves de la responsabilitat espanyola en la petició d'entrega de Lluís Companys?

—Hi ha hagut moltes persones, fins i tot Ramon Serrano Suñer va afirmar-ho en una entrevista a EL TEMPS, que nega que ell hi hagués tingut res a veure. Però han aparegut documents on es demostra que, ja sigui per pressió del Ministeri d'Estrangers ja sigui per pressió del Ministeri de Governació, i en els dos casos aleshores ell hi està relacionat, es veu la intervenció de l'ambaixador espanyol que mitjançant carta oficial demana el lliurament de Companys, i la del cònsol de l'ambaixada, Jaime del Castillo, o Cristóbal del Castillo, que amb els dos noms signa, signa també la petició. Es a dir que la responsabilitat del govern espanyol i de les més altes instàncies de l'estat espanyol en el segrest del president de la Generalitat de Catalunya és absoluta.

—Responsabilitat compartida amb els nazis.

—Sí, però amb una particularitat, que quan els nazis s'adonen que els que són entregats a la policia espanyola són executats, frenen les entregues.

Pel mig es barreja una circumstància que ja s'ha dit alguna vegada però que en opinió meva s'hauria de dir més. Es l'actitud de la república de Mèxic. El 23 d'agost de 1940, Mèxic firma un acord fonamentalment de tipus intern amb el qual tots els republicans espanyols que estan a l'exili en territori francès reben la protecció consular del govern de la república mexicana, tots, estiguin a la part del territori francès que estiguin, en la part ocupada o en la França dita lliure.

—¿Per pocs dies Companys no es va poder acollir a aquesta protecció?

—L'acord es firma el 23 d'agost i Companys és detingut el 13. A ell ja no l'afecta, però, és clar, ha estat un dels homes que ha intervingut en les negociacions per aconseguir l'acord.

—Sobre la detenció, ¿s'ha fet alguna descoberta?

—S'ha pogut acabar de valorar, però difícilment demostrar amb papers, perquè en aquest cas els papers no s'han trobat, i només en tenim les referències dels testimonis i l'entrada a la presó de La Santé, de París. Tant la denúncia com la detenció són episodis molt mítics de la

"Companys sempre va mantenir la talla de ser president de tot un país".

vida de Companys.

—¿Va existir una denúncia?

—He trobat en l'arxiu de Madrid que la policia espanyola, Falange Exterior i la policia agregada a l'ambaixada espanyola –continuen les responsabilitats del govern espanyol– va rebre permís per a ocupar totes les representacions republicanes a l'exili, i les ocupà totes. Llavors la Generalitat ja havia instal.lat a París una oficina, que es deia Laietana Office i servia per a coordinar les activitats dels refugiats catalans. Era una oficina molt modesta perquè la Generalitat havia estat obligada, per imposició absoluta, amb els carrabiners davant, els últims dies de la guerra a Catalunya a entregar la seva Tresoreria al govern de la república, a Figueres, quan els bascos ja tenien els diners a l'exili des de feia temps. La Generalitat a l'exili no tenia diners perquè havia estat entregat tot al govern de la república, per als fons de la SERE i de la JARE, els organismes d'ajuda als refugiats, que controlaven principalment Prieto i Negrín.

Una vegada la policia espanyola ocupa les representacions que tenen els organismes republicans a París, troba la relació d'adreces. Jo mateix les he pogut veure allí molts anys després. Això vol dir que la policia espanyola, entre moltes altres, troba l'adreça de Companys, a la Bretanya.

—¿Per què era allí?

—Primer, en el temps de pre-guerra, a França els republicans no es podien moure amb gaire tranquil.litat. Companys es desplaça a la Bretanya perquè així li sembla que té menys pressió i més llibertat de moviment. Més tard, tots els altres que havien estat a la Bretanya, Josep Tarradellas, Ventura Gassol i altres, quan l'ocupació alemanya, van fugir cap al Sud.

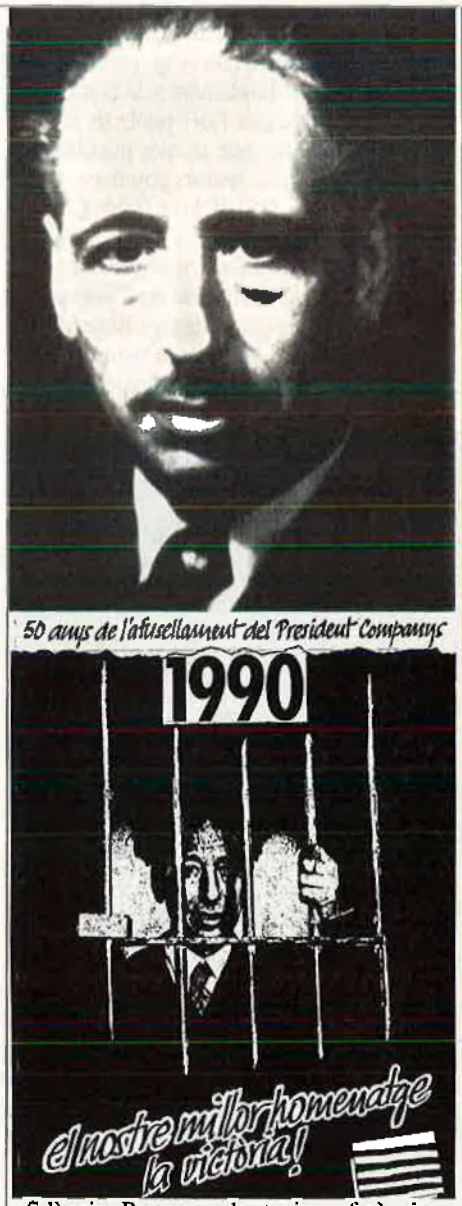
—Companys, ¿per què no fuig?

—Primer per una raó, i cada vegada més documents ens en donen la prova, ell creu que tot el territori francès serà ocupat pels alemanys, de manera que és innecessari anar fugint al sud.

I també per una raó familiar. El seu fill està ingressat en un centre per a malalts mentals, prop de París, i Companys creu que ha d'estar prop d'ell.

—¿Queda exclosa la possibilitat que hi hagués hagut una confidència?

—No. Que la policia espanyola aconseguís la seva adreça després del saqueig i ocupació de totes les representacions republicanes a l'exili només és una possibilitat. No s'exclou que hi hagués una confidència. Per exemple, tenim referències de gent de l'exili que algunes persones van intentar comunicar a Companys que fugís perquè la seva vida corria perill. Això pot ser indicatiu que hi havia rumors que ja hi havia hagut alguna denúncia. Però no podem saber si és o no és veritat.

—Una vegada detingut, ¿què ocorre?

—És traslladat a La Santé, que és on hi ha la petició oficial de la policia espanyola perquè sigui a Madrid. La policia espanyola fa el trasllat i no hi ha cap paper oficial pel mig. Cap. Només hi ha un lliurament per part alemanya a petició espanyola. És un fet en el qual tots els drets internacionals es conculquen. Tots. I llavors ja és portat a la Direcció General de Seguretat, a Madrid.

—Vostè n'ha pogut veure recentment els calabossos...

—M'hi ha deixat entrar la policia espanyola. És un calabós increïble. Dantesc. Allà a la Puerta del Sol famosa, un soterrani petit, amb tot de rajoletes, amb poca llum. Quan s'hi entra fa una fortor immensa.

Allí, Companys, a part de ser torturat, va ser vexat profundament. Els caps de setmana l'ensenyaven a la gent que passejava per la Gran Via, com si fos una mona del parc, i li tiraven rosegons de pa. "Este decía que era el presidente de los catalanes..." No el van deixar canviar de roba en cinc setmanes. Una cosa absolutament vexatòria. I això va tenir unes conseqüències molt importants.

—¿Quins efectes va tenir, segons vostè, aquest període de reclusió?

—Companys era una persona menys predisposada a actuacions cara a la galeria del que la gent es pensa. Però, quan és detingut i tractat d'aquella manera, ja

la perfectament quina ha de ser la seva actitud fins al final de la seva vida. Per això té aquesta dignitat extraordinària. Calcula què dirà al consell de guerra. Un raonament molt calculat de quina ha de ser la seva actuació fins al final de la seva vida, per això té aquesta magnificència extraordinària, perquè s'adona que en voler-lo executar a ell volen executar tot el que ell representa, que és el president de Catalunya i el que ha aconseguit que mitjançant la fe en la via democràrtica el poble de Catalunya hagi començat a tenir un principi de sobirania política.

—¿Què n'ha quedat, de la figura de Lluís Companys cinquanta anys després del seu assassinat?

—La figura de Companys d'alguna manera ha estat segrestada. Primer perquè hi havia gent a l'exili, a la immediata postguerra, que criticava la seva conducta i la seva actitud.

Jo crec que de la seva conducta i actitud, se n'ha de fer una anàlisi. Pot ser que hi hagués moments en què s'equivoqués o moments en què no, però l'única manera de saber-ho és fent una investigació en profunditat, i això és el que s'està fent des del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.

Ja se sap que entre vençuts la responsabilitat de la derrota sempre se li dóna a qui ocupa la responsabilitat absoluta, en aquest cas el president de la Generalitat de Catalunya.

D'altra banda, en els nuclis republicans també es tenia segrestada la figura de Companys perquè només es parlava de la seva extraordinària mort. Només ens donaven aquesta imatge. Però, clar, hi ha tota una vida, que se'ns ha de fer conèixer per saber com era realment Companys.

I una tercera part de la culpa del segrest cal donar-la als sectors no simpatitzants amb allò que Companys representava en relació als sectors populars, que havien accedit al poder mitjançant la via democràtica.

—Algú, recordant Companys, ha dit que era un president que va manar poc...

—Cal situar els períodes. L'octubre del 1934, per tal de defensar la república s'enfronta a la república espanyola constituïda amb la pujada de la dreta al poder, i la decisió és fonamentalment seva. El 19 de juliol de 1936, la seva actitud no és solament lúcida, sinó que Catalunya es converteix en l'únic lloc en tot l'estat on l'exèrcit és derrotat al carrer, i són fonamentals els homes clau, que han estat col.locats per Companys. Ara, quan el 21 de juliol hi ha un relaxament, però també una ordre del govern de la república espanyola de dissolució de l'exèrcit, ell es queda sense ordre públic, sense autoritat, i és cert que ja no té la iniciativa, però perquè la iniciativa política ha passat al carrer. En aquest cas, l'únic que fa és mantenir la institució i dedicar-se a la seva funció fonamental, que és salvar vides.

—¿Més aviat caldria considerar Companys com un home d'estat?

—Ell que havia dipositat totes les seves esperances en la república, i que aquesta república comprendria Catalunya, va veure en el decurs de la guerra que la incomprensió de la república cap a Catalunya era tan extraordinària, i tant per part del president, Azana, com per part del president del govern, Negrín, que això el porta a una evolució ideològica i fins i tot espiritual que culmina en un madur pensament polític nacionalista, que li permet en l'exili mantenir l'actitud que va mantenir.

Companys, a diferència d'altres polítics que desgraciadament hem tingut en la història de Catalunya, té com una de les seves principals virtuts la de no perdre mai la visió d'estadista.

En tota la seva actuació, més enllà de ser president de la Generalitat gràcies als vots d'un partit polític determinat, sempre va mantenir la talla de ser president de tot un país. I això és fonamental a l'hora d'entendre l'actuació de Companys. Si no, no s'entén que un home que comença en les files del republicanisme reformista acabés sent un home que pogués dir que en el món n'hi ha molts per defensar causes nobles, però Catalunya només ens té a nosaltres.

Josep Maria Pasqual

ENSENYAMENT

Inici del curs universitari 1990-91

Pompeu Fabra: la Universitat

La Pompeu Fabra s'ha posat en marxa. La quarta universitat de Catalunya ha estat dissenyada per ser la millor i més ben dotada: professors formats a Estats Units, una xarxa d'Instituts sàviament escollida i uns estudiants amb dedicació exclusiva.

El curs començara en condicions precàries.

La Universitat Pompeu Fabra, en aquest primer curs d'activitat docent només donarà dues titulacions: dret i ciències econòmiques. La comissió gestora de la universitat, amb Enric Argullol com a cap, ha dotat aquestes dues titulacions d'un planter de professors molt seleccionat: han anat a buscar els millors. Això ja ha ocasionat que alguns professors de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, considerant que també tenien prou qualitat per a ser-ne escollits, s'hagin sentit agreujats.

Aquesta gelosia professional és indicatius d'una cosa ben clara: a partir d'ara, la universitat de prestigi a Catalunya serà la Pompeu Fabra. Per il.lustrar-ho, fem una ullada a la llista de professors de la facultat d'Econòmiques.

EL GRUP DE MINESSOTA

Antoni Bosch, Xavier Calsamiglia, Albert Marcet, Ramon Marimon, Jaume Garcia, Maria Teresa Garcia-Mila, Josep Maria Rosanas, Ricard Torres i Joan Anton Ketterer. Tots ells tenen un punt en comú: formen part dels *Minessota boys*, nom amb què es coneix una sèrie de professors i catedràtics d'universitat que s'han doctorat en universitats estrangeres, especialment a Minessota.

Tots han rebut una formació comuna basada en les versions analítiques de la ciència econòmica. Aquests seran els encarregats de formar els escassos cent seixanta estudiants que, dividits en dos grups de vuitanta, constitueixen la primera promoció d'Econòmiques de la Pompeu Fabra.

I és que els estudiants, a més de ser pocs, estaran dedicats exclusivament als seus estudis. A la Pompeu faran en quatre anys el que a la Universitat de Barcelona fan en cinc. Això significa més pràctiques, més hores de treball i un programa d'estudis més intens. Compaginar estudis i feina només pot conduir a un punt: el fracàs.

Però ¿com s'accedeix a ingressar a la Pompeu Fabra? En principi, la forma d'accés no difereix en res de les altres universitats catalanes. Hi ha hagut una

oferta de 320 places i una demanda prou superior. Per tant, els 320 estudiants amb millor nota són els que han entrat. Però hi ha maneres de complir la llei estrictament, tot garantint la igualtat d'oportunitats, i a la vegada aconseguir una entrada *seleccionada* d'estudiants.

LES XIFRES CANTEN

Dels setanta-dos centres d'ensenyament secundari que aquest any han passat a dependre de la Universitat Pompeu Fabra, les dues terceres parts, concretament quaranta-un, són escoles privades de pagament. Entre els quals, noms tan significatius com Garbí, Canigó, SIL, La Salle Bonanova, Liceu Francès, Escoles Pies, SPEH i Sagrat Cor.

Els estudiants de COU de molts d'aquests centres, a més, van rebre durant el curs passat una visita de promoció en què responsables de la Pompeu els van donar informació detallada sobre la creació d'una nova universitat, i també de les seves característiques.

Amb això, la Comissió Gestora de la Pompeu Fabra s'ha assegurat un pre-selecció dels estudiants que hi han anat a raure. Enric Argullol i el seu equip no se n'han sortit de la legalitat en cap moment, però tot indica que, pel model d'universitat que sembla que tenen al cap, se sentirien més còmodes a Harvard o a la mateixa Minessota.

Les tibantors que s'han produït en el món del professorat universitari arran de la creació de la Quarta Universitat no es poden explicar, però, només per una reacció de gelosia. La veritat és que els catedràtics i professors de la Pompeu podran treballar en millors condicions que a altres universitats del país, on la massificació existent impedeix la relació personal entre professor i alumne.

A més, la nova universitat ja ha començat a xuclar molt de personal qualificat que en bona lògica han abandonat la feina que realitzaven en els seus respectius llocs de docència anteriors. En medis acadèmics hi ha la por que la creació d'una universitat de molta qualitat com la Pompeu vagi en detriment de les altres universitats catalanes.

UNA UNIVERSITAT PACTADA

La llei de creació de la Quarta Universitat de Catalunya va ser aprovada l'any 1989 amb els vots dels dos partits majoritaris del Parlament de Catalunya, Convergència i Unió i el Partit Socialista. El consens va ser possible perquè ningú discutia la necessitat d'una nova universitat i perquè es van pactar algunes qüestions relatives a la representativitat dins dels òrgans de govern de la Pompeu.

En concret, dels onze membres que han de compondre el Consell Econòmic de la Universitat, CiU va accedir que un sigui nomenat directament per l'Ajuntament de Barcelona (PSC). No només això, sinó que socialistes i convergents van estar d'acord que el futur Consell Econòmic ha d'assegurar la representativitat social. En aquest sentit, és possible que hi tinguin cabuda representants dels sindicats majoritaris.

L'OFERTA UNIVERSITÀRIA

Indiscutiblement, la Universitat Pompeu Fabra es perfila com la futura primera estrella dins el panorama universitari dels Països Catalans, que es completa amb vuit universitats públiques més: tres al País Valencià, una a les Illes i tres al Principat. La xifra sembla insuficient i la promesa descentralització brilla per la seva absència. Entre totes, acullen un nombre total d'uns 250.000 estudiants, repartits segons el gràfic de la pàgina vint: dels quals, només tres-cents vint tenen la sort d'estudiar a la Pompeu Fabra: la Universitat.

Eduard Voltas

La Pompeu, potes enlaire.

Oferta universitària

Universitat de Barcelona
* 82.815 Estudiants
* Pressupost: 22.521 milions ptes.
* Noves titulacions: -Enginyeria Geològica (conjuntament amb la UPC)
-Estadística
-Estudis Diplomàtics
-Enologia

Universitat Autònoma de Barcelona
* 35.000 Estudiants (aprox.)
* Pressupost: 12.000 milions ptes.
* Noves titulacions: -Ciència política (Doctorat)
-Noves tecnologies (Mestratge)
-Delictes Socioeconòmics (Diploma de postgrau)
* Tecnologia: Hospital Clínic de Veterinària (s'hi estan realitzant les proves dels dofins morts de la Mediterrània)

Universitat Pompeu Fabra
* 320 Estudiants
* Pressupost (Pendent d'aprovació)
* Úniques titulacions: -Dret
-Econòmiques
* Primer any d'existència

Universitat de València
* 60.000 Estudiants
* Pressupost: 11.732 milions
* Noves titulacions: -Sanitat mediambiental (Mestratge)
-Toponímia dels Països Catalans (Mestratge)
-Malalties Parasitàries Tropicals (Mestratge)
* Tecnologia: Ordinador IBM30 90VF (càlcul científic i investigació)

Universitat de Perpinyà
* 5.000 Estudiants
* Pressupost: 19.534.228 francs francesos
* Tecnologia: Centre Internacional d'Informació i d'Estudis sobre les energies

Universitat Politècnica de València
* 22.500 Estudiants
* Pressupost: 7.450 milions
* Noves titulacions: -Enginyeria Tècnica en Electrònica Industrial
-Ciència i tecnologia d'aliments

Universitat Politècnica de Catalunya
* 28.000 Estudiants
* Pressupost: 13.000 milions
* Noves titulacions: -Enginyeria geològica (conjuntament amb la UB)
* Tecnologia: Laboratori de Tecnologia d'Estructures (el més avançat de Catalunya)

Universitat de les Illes Balears
* 9.000 Alumnes
* Pressupost: 3.037 milions
* Noves titulacions: —
* Tecnologia: Ordinador VAX-9000 (el més potent de les Illes)

Universitat d'Alacant
* 16.000 Estudiants
* Pressupost: 3.911 milions
* Noves titulacions: —
* Tecnologia: Xarxa informàtica nova

REPORTATGE

Creix el rebuig contra els centres d'assistència a drogodependents

Vade retro!

Un parell de casos al País Valencià han tornat a provocar la polèmica sobre l'acceptació social dels col.lectius de marginats. Drogaaddictes i malalts de sida són rebutjats per considerar-los "perillosos". Mentre els uns parlen de por, els altres veuen una onada creixent d'insolidaritat.

Plou fort a València. Són les primeres tempestes de tardor esperades de feia setmanes. El barri del Cabanyal i la línia del metro, com sempre, comencen a inundar-se. Malgrat el xàfec, al barri de Patraix, davant d'una planta baixa, un grup de persones, la majoria dones, cobertes amb un plàstic gris fan sonar uns tam-tams improvisats, bidons i casseroles. Han començat a les nou del matí i continuaran fins a les sis de la vesprada. Després faran una manifestació. El seu objectiu apareix en moltes de les pancartes que decoren la barriada: "No al dispensari de metadona".

A l'interior del local assetjat pels *músics* i per un parell de furgonetes de la Policia Nacional el personal de Creu Roja tracta de continuar amb el seu treball com si no passara res. De tant en tant, un agent de la policia entra i demana cotó per a les oïdes. Un jove acaba d'arribar, s'encara amb timidesa amb la recepcionista i pregunta: "Voldria saber de què va açò i com funciona. Sóc toxicòman".

L'afer de Patraix, especialment virulent, no és més que un exemple dins una llarga llista d'episodis amb un element

Les reaccions contra la instal.lació de centres per a marginats tenen de vegades uns motius molt foscos.

"Ningú vol reconèixer el mal que produeix".

Glòria Aguirre és responsable de l'àrea de salut del Col.legi de Psicòlegs de Barcelona; per a ella el fenomen del rebuig social que es produeix de cara a tot tipus de centres per a col.lecitus socials marginats d'una o altra manera és una qüestió de por. "Es tracta d'una por molt primària que apareix quan arriba un element diferent. Llavors actua com a aglutinador de tots els aspectes dolents, és el boc expiatori i el culpable de tot el que no funciona bé. La societat deposita totes les seues pors en aquell element diferent".

—Però moltes vegades aquest element és produït per la mateixa comunitat que el rebutja.

—És clar, però ningú vol reconèixer allò dolent que produeix. Hi ha una raó bàsica psicològica que fa que es pense que allò bo és teu i allò dolent de l'altre. El problema no es reconeix com a propi, es pensa que és de fora i que els que el pateixen són els culpables. És un mecanisme de defensa molt bàsic, una manera de rebutjar els propis errors.

Per una altra banda, cal pensar que en una societat com aquesta, amb molta competitivitat, on es fomenten únicament l'èxit i el triomf, s'ha de ser perfecte, i reconèixer que dins d'u mateix o dins d'un grup hi ha aspectes dolents és quedar-se fora d'aquest èxit.

El procés que es genera en una comunitat quan alguna institució decideix instal.lar-hi algun centre d'aquesta mena és gairebé sempre el mateix. Com diu Glòria Aguirre "en el cas d'un dispensari de metadona per exemple, es pensa que això canalitzarà tota la delinqüència de la zona. La raó és que la col.lectivitat no accepta que també produeix aquells elments dolents, consumidors o addictes en aquest cas.

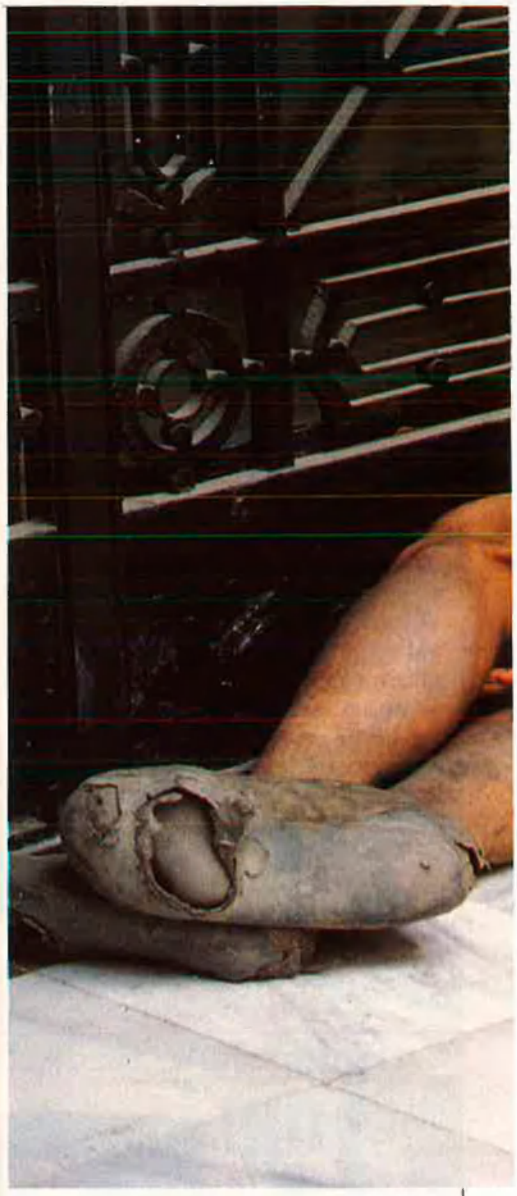
La gent vol fer-los fora per no reconèixer-los. Si els tenen davant estan obligats a ser conscients i si estan lluny poden pensar que no hi ha aquell problema.

I després cal saber que aquestes pors primàries s'encomanen molt fàcilment. Hi ha una persona que té la por i la resta la segueix fins que arriba un punt que ja no se sap ben bé per què. Ja no pots dialogar pràcticament amb ningú. Persona per persona, sí; però amb el grup és gairebé impossible".

—¿Hi ha alguna solució?

—Sí, però a llarg termini. És una qüestió d'educació social. S'haurien de fer bones campanyes publicitàries, de manera que els barris comprengueren que tindran solucions a problemes seus, que ja tenen, i no nous problemes. Però els problemes no s'han d'amagar, com moltes vegades fan els poders públics.

Cal, per una altra banda, una relació constant entre les persones afectades i el seu entorn, no s'han d'allunyar els problemes. Jo considere, per exemple, que els drogodependents haurien de ser atesos en els mateixos centres de salut on va tota la gent, que no hi hagués llocs específics per a ells.

comú: el rebuig a tot allò que signifique marginació i perill incomprensible. No als centres per atendre els toxicòmans, no a les residències per a malalts de sida, no a les institucions d'acollida i reinserció de marginats.

"Que ho solucionen, però fora del meu barri". Aquesta és la resposta típica de tots els casos. "Estarien millor en una granja". Però moltes vegades la distància no és suficient. Fins i tot en aquests centres aïllats, els promotors han hagut d'enfrontar-se a les crítiques més peregrines. Ja EL TEMPS tractà un cas semblant (núm. 313), quan alguns veïns s'oposaren a l'obertura del centre de rehabilitació de toxicòmans La Masia, a Sant Salvador de Gaurdiola (el Bages) perquè els drogaaddictes "es punxen al carrer", la qual cosa va resultar ser falsa, o "s'escapen del centre", quan en realitat feien una mica de *jogging*.

El centre de Patraix a València s'ha fet tristament popular a causa de la violència dels enfrontaments provocats per alguns veïns que insisteixen a fer fora les instal.lacions. Amb els mateixos pals que utilitzen per a fer sonar les seues casseroles, alguns dels veïns propinaren colps als treballadors de Creu Roja que entraven al centre i els periodistes d'EL TEMPS van ser rebuts amb insults i amenaces. Els veïns manifesten que "se'ns pren el pèl, ningú no ens fa cas i ja hem estat en tots els despatxos. A més, estem segurs que estan dispensant metadona i ens diuen que no. Volen protegir uns quants i desprotegeixen tot un barri perquè prompte açò s'omplirà de *camells* i quan no tinguen clients oferiran la droga al meu fill".

Malgrat això, Amparo Sánchez, directora del centre, manifestà a EL TEMPS: "al principi volíem dispensar ací la metadona que estem entregant en un altre centre, que no té les condicions adequades, però la Conselleria de Sanitat va decidir que hi hauria massa gent i que serien les farmàcies les encarregades de fer la distribució i per això no tenim metadona, només tenim assistència psicològica i orientativa però els veïns ja no volen creure res. El diàleg s'ha trencat totalment i no és possible tenir una conversa amb tranquil.litat".

El conflicte, que continua des de juliol passat, ha fet que tant el delegat del govern, Francisco Granados, com el conseller de sanitat, Joaquín Colomer, posaren de manifest la insolidaritat dels veïns i la impossibilitat d'arribar a un acord si aquests no cedien en la seua postura. Durant totes les hores de treball un pa-

rell de furgonetes policials vigila les instal.lacions i una ambulància de la Creu Roja s'encarrega de portar i recollir els treballadors. "Els drogodependents", comenta Amparo Sànchez, "tenen por de venir, encara que alguns, que són del barri, s'han assabentat de la nostra existència i hi acudeixen ara per primera vegada. L'altre dia em digué un dels pacients que el fill d'una de les manifestants també era toxicòman. Jo crec que hi ha una gran falta d'informació i una mà negra que se n'aprofita i mou tot açò".

QUI HI HA AL DARRERE

Coincidint amb la polèmica de Patraix, els veïns de la localitat de Bétera (Camp de Túria) es manifestaven en contra de la instal.lació d'una residència per a malats de sida en fase terminal. Ràpidament, els regidors municipals del grup mixt i del PP decidiren secundar la "mobilització popular" i tancar-se en l'ajuntament. L'alcalde en funcions, el socialista Juan Arnal, després d'anunciar que faria un referèndum, decidia tancar el centre per falta de llicència d'obertura. El conseller de Sanitat responia amb contundència: "Si l'alcalde de Bétera fa fora els moribunds de sida, serà una barbaritat".

Antoni Aranda, director de Caritas Diocesana, de qui depèn la residència de Bétera, manifestà a EL TEMPS: "Nosaltres presentàrem la sol.licitud d'obertura i com han passat més de sis mesos, entenguérem per silenci administratiu que en teníem l'autorització". Per a Aranda, no ha constituït una sorpresa, "perquè portem molts anys fent activitats com aquestes i sabíem que provocaria un rebuig social, totalment injustificat. Però la postura de l'alcaldia està totalment fora de lloc i per això hem presentat un recurs i un contenciós administratiu, i cosa que és molt important, també la Conselleria ha presentat un recurs contra l'alcalde".

La relació política d'aquest aldarull no triga, doncs, a eixir. Aprofitant la reacció, de vegades incontrolada, de molta part de la gent, certs sectors falsament populars tracten de dirigir i manipular les mobilitzacions. Durant les primeres converses amb els veïns de Patraix, representants del CDS i Unió Valenciana assistiren com "uns veïns més", i, quan la polèmica va esclatar amb més força Martín Quirós, portaveu popular a l'Ajuntament de València, manifestà a la premsa: "Es moment de dialogar i Creu Roja està provocant la guerra".

La reacció de les administracions en aquests casos és variable. En els dos que hem analitzat, la Conselleria de Sanitat de la Generalitat valenciana s'ha mantingut ferma i disposada a no tancar els centres. No obstant això, algunes veus han criticat la decisió de passar els tractaments de metadona a les farmàcies 'perquè sembla una cessió a les demandes dels veïns, que en cap moment han volgut dialogar".

Antonio Aranda ens comentava: No podem donar un pas enrere, no podem cedir perquè nosaltres volem prestar un servei a unes persones que la societat ha deixat totalment a banda i si ara obeírem a les pressions que rebem hauríem de deixar aquesta tasca per impossible i els malalts de sida en aquest cas quedarien totalment desprotegits. Nosaltres hem creat la residència de Bétera per a gent que no té cap esperança i que es troba en la més desesperada solitud. No puc creure'm que la gent continue pensant que la sida és una cosa llunyana. Està creixent molt i amagar el problema no és cap solució. "La ràbia apareix sovint entre les persones que veuen les seues iniciatives castigades amb la incomprensió. "¿Què està passant?", preguntava Amparo Sànchez, "protestes a Patraix, a Bétera, un menjador per a transeünts a Castelló que no vol cap barri, no puc creure'm que la insolidaritat siga tan gran..." "I a més", deia Antoni Aranda, "se suposa que la patrona dels valencians és la Verge dels Desemparats".

Se suposa.

Jordi Sebastià

L'àrea mediterrània constitueix l'Agrupació d'Interès Econòmic

El ressorgiment d'Europa

En els pròxims anys 90 Europa constatarà un creixement econòmic desigual en funció de les potencialitats de les regions que la conformen. L'anomenada Banana i el Cinturó del sol en seran les més beneficiades, mentre que la resta del continent anirà empitjorant progressivament.

La fita del Mercat Únic Europeu juntament amb l'obertura política i econòmica dels països de l'Europa de l'est fan pensar en el ressorgiment d'una nova Europa que pren el relleu als EUA i el Japó com a potències econòmiques.

Però el desenvolupament actual dels diversos estats, països i regions europeEs no està equilibrat, i aquestes diferències s'accentuaran encara més en els pròxims anys. D'una banda hi ha ciutats i regions que ja ara tenen uns nivells polítics i econòmics forts. És el cas de ciutats com Londres, París, Frankfurt, Berlín, Milà, Lió i Barcelona.

D'altres, com Hamburg, la Costa Blava, la regió del Rin i l'entorn de Roma, inicien un procés de ressorgiment emergent que fa que siguin un atractiu per a les empreses que ja ara s'hi estan començant a instal.lar.

Aquest fet implica que aquelles ciutats, àrees i regions que estan situades fora d'aquests límits tindran un grau de desenvolupament menor i més lent. Es tracta de països com Portugal, Grècia, el sud de l'estat espanyol, el sud d'Itàlia, Iugoslàvia i Romania.

Les àrees dotades d'una bona estructura productiva i fort desenvolupament tecnològic i de serveis seguiran intensificant els seus nivells d'activitat. Les zones perifèriques d'aquests centres de desenvolupament hauran d'espavilar-se, per la seva banda, si no volen perdre el tren.

Això farà que es vagin configurant dos camps de força econòmica complementaris. L'un és la que s'ha anomenat *Banana* i que va de l'Anglaterra meridional i sud, seguint el curs del Rin i el Roine fins a Llombardia, on Londres i Milà són les ciutats extremes i Frankfurt la central. A aquesta zona corresponen les àrees europees de major densitat de població i que estan més desenvolupades.

L'altre camp de força econòmica és el que s'ha anomenat *Cinturó del sol*. Aquesta va des de València i Barcelona fins a la Toscana. Ciutats com Milà i Lió se sobreposen en un i altre camp.

Un dels indicatius que caracteritzen aquestes àrees de desenvolupament és el fort increment que en els últims anys han patit els preus dels terrenys industrials en ciutats com Barcelona, Milà, Mònaco o Lió. Altres indicadors de la potencialitat de creixement són la qualificació de la mà d'obra, l'estat dels serveis, les infrastructures i el grau de recerca universitària, entre d'altres.

Cal tenir en compte també que tant els

Estats Units com el Japó han deixat d'invertir d'una manera forta al Regne Unit, on fins l'any passat es van dirigir el major nombre de les inversions. Aquest any, EUA i el Japó han desviat l'atenció cap el centre d'Europa, en vistes, sobretot, a les possibilitats que poden oferir els països de l'Europa de l'Est. Ara bé, les inversions a països com Txecoslovàquia i Bulgària començaran a tenir els efectes desitjats a mig i llarg termini.

D'altra banda, la unificació de les dues Alemanyes en una de sola confirmen el nou estat com a gran potència hegemònica de la Comunitat Europea.

D'aquesta manera, la zona central europea es reforçarà gràcies a dos fluxos circulants: l'un, de Brussel.les a Berlín i Varsòvia passant per Hannover, i l'altre, des de la nova Alemanya fins a Praga passant per Leipzig. Així, el paper que desenvoluparà la nova Alemanya és el de conjugadora de dues economies diferenciades, la de l'est i la de l'oest, convertint-se en veritable element integrador.

CENTRES DE DESENVOLUPAMENT

Segons un estudi realitzat per l'Institut de Recerca Econòmica de Mònaco, es poden tipificar diversos centres de desenvolupament europeu per als pròxims anys 90 en funció del potencial que ara presenten. La classificació realitzada és la següent: Lió, centre d'alta tecnologia, és la ciutat amb més possibilitats de desenvolupament de l'estat francès. El creixement econòmic d'aquesta ciutat beneficiarà, alhora, la regió de Roine-Alps. Aquesta àrea manté una forta posició en sectors com el químic, l'electrònic, farmacèutic i biotecnològic.

Milà i la regió de Llombardia és l'àrea italiana que més possibilitats té de créixer. De fet, en menys de tres generacions, aquesta àrea s'ha confirmat com a plaça financera i centre industrial, sobretot pel que fa a sectors com el tèxtil, maquinària d' estris i el sector químic.

A Gran Bretanya, l'est d'Anglaterra està considerat com el centre de desenvolupament del futur, i més tenint en compte el fluxe migratori provinent de Londres i la seva rodalia. Cambridge destaca com a llançadora de la indústria britànica de l'alta tecnologia i un bon centre d'investigació universitària.

Finalment, pel que fa a la Mediterrània occidental, l'estudi destaca Barcelona i València com a àrees que en els anys noranta experimentaran un fort creixement. Ara bé, per tal de poder mantenir un flux de comunicacions amb la resta d'Europa és necessària una bona xarxa de transports que enllaci les diferents àrees de desenvolupament per tal d'agilitar l'intercanvi. Tant València com Barcelona destaquen en els àmbits de serveis i en l'esforç per arribar a una major competitivitat.

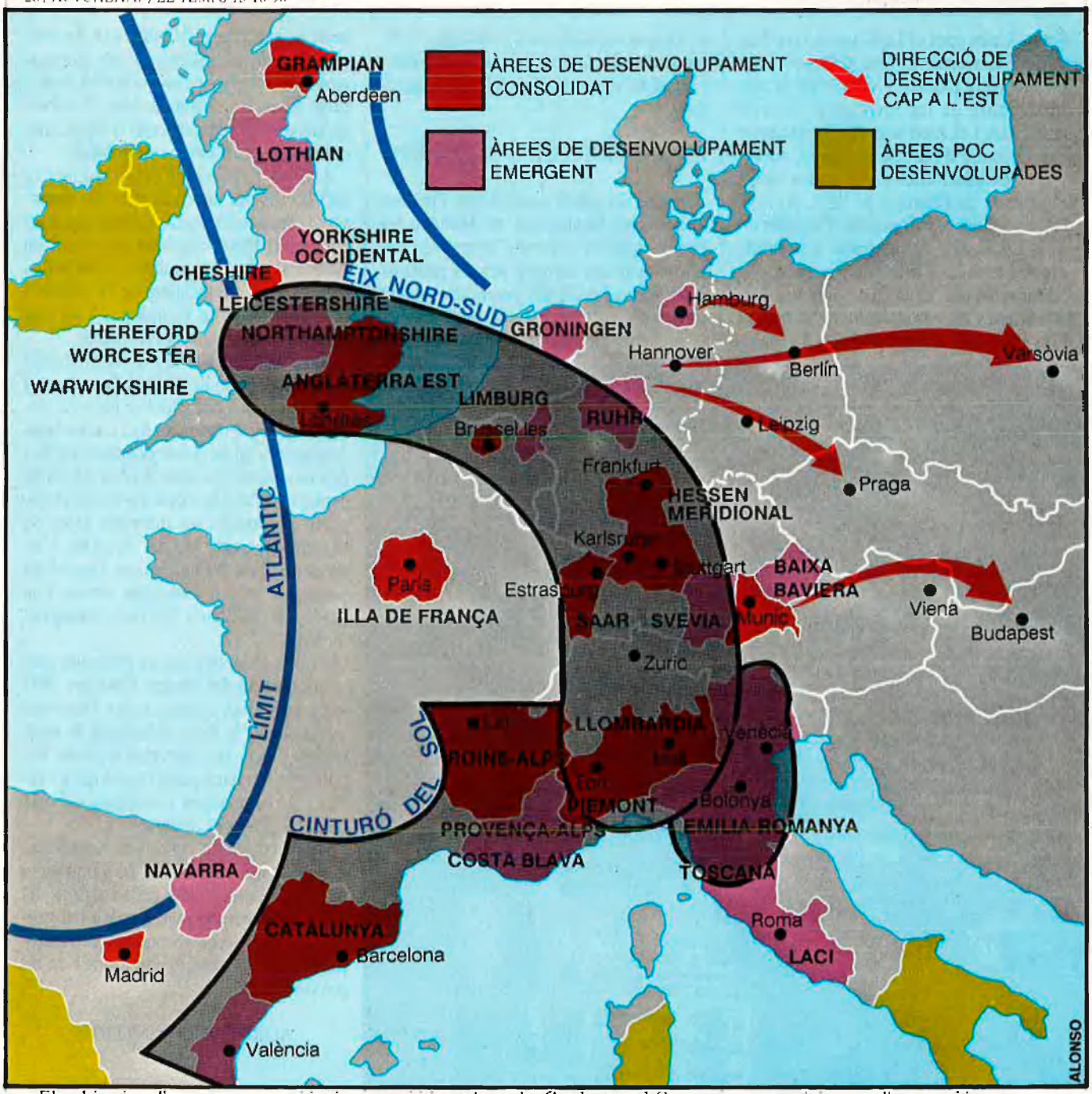
Un dels objectius que es marquen amb la consecució del Mercat Únic del 1993 és, a més d'un mercat sense fronteres que asseguri la lliure circulació de mercaderies, persones, serveis i capitals, impulsar la modernització tecnològica i industrial i aconseguir una major cohesió entre les diferents regions.

Però els diferents centres de desenvolupament assenyalats fins ara contrasten amb el lleu creixement de les regions del sud i l'oest europeu on, a causa del procés d'integració de l'economia de l'Europa oriental, la situació empitjorarà en els pròxims anys.

AGRUPACIÓ D'INTERÈS ECONÒMIC

El primer dia d'octubre d'aquest any es va constituir a Niça l'Agrupació Europea d'Interès Econòmic (AEIE) de la ruta d'altes tecnologies del sud d'Europa.

Aquesta agrupació la integren el País Valencià, Catalunya, Migdia-Pirineus, Llenguadoc i el Rosselló, la Provença, Alps i Costa Blava per part francesa i Ligúria, Piemont i Llombardia per part italiana. L'Agrupació es constitueix com a alternativa al desenvolupament tecnològic del nord d'Europa. Es tracta de la primera agrupació d'interès econòmic que es constitueix a Europa i, per tant, rebrà el suport de la Comissió Europea.

Els objectius d'aquesta agrupació són la realització conjunta d'accions de promoció, la participació en programes europeus, la transferència de tecnologia, la cooperació transnacional i la creació d'infrastructures, fent especial esment a aspectes com el de la formació i la informació. La carta de constitució d'aquesta agrupació destaca la voluntat i l'interès a crear un espai tecnològic al sud d'Europa i la creació de la ruta de les altes tecnologies.

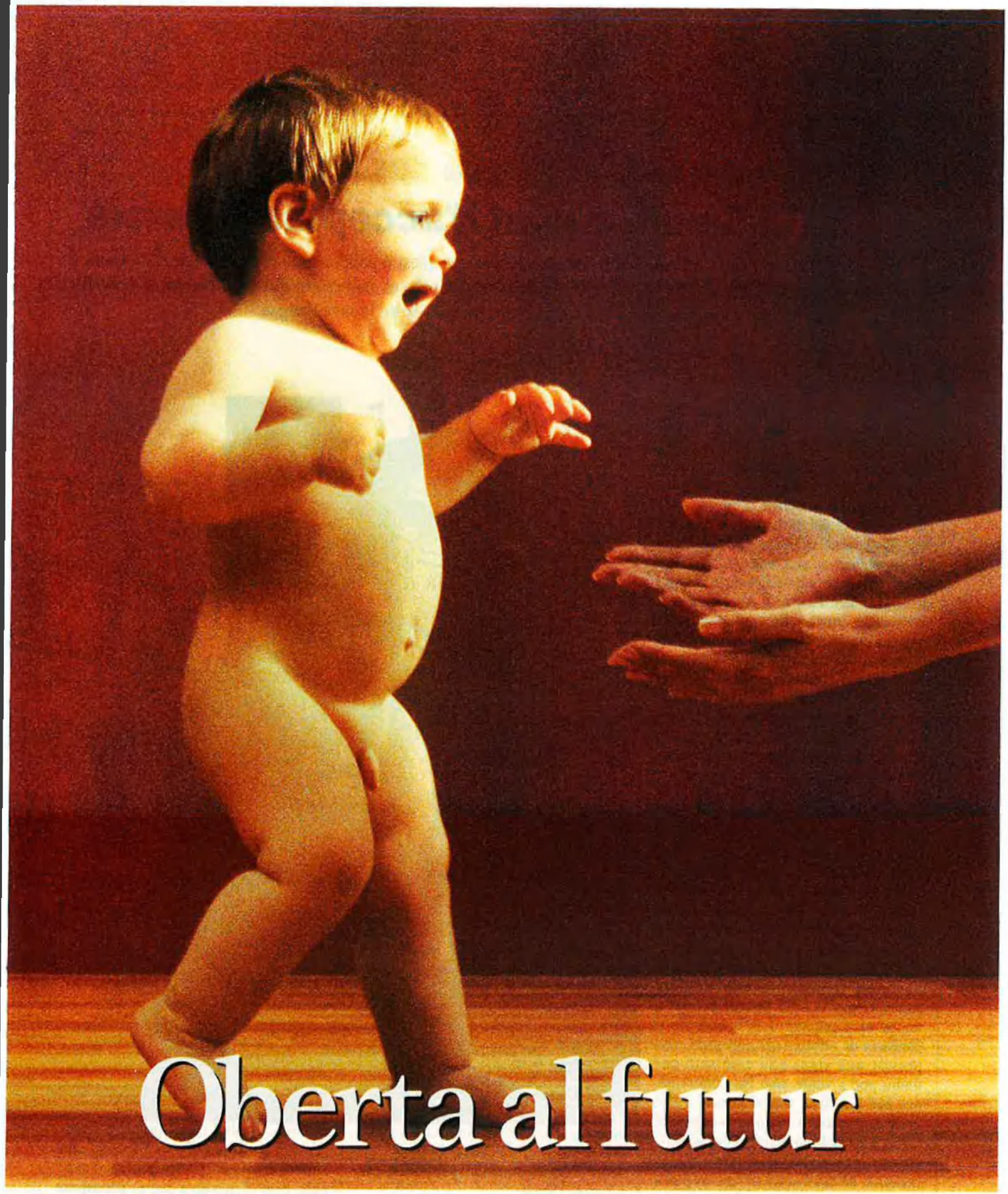
En el cas del País Valencià, ha estat l'Institut de la Mitjana i Petita Empresa Valenciana, Impiva, qui ha impulsat la participació valenciana en aquesta agrupació i en el cas de Catalunya, el Centre d'Informació i Desenvolupament Empresarial (CIDEM) és qui ha potenciat la integració.

La seu de l'AEIE serà rotativa per períodes de dos anys, i és Sophia Antipolls la primera on s'instal.larà l'agrupació. Com a tal agrupació amb objectius de desenvolupament tecnològic, l'AEIE participarà en el programa de la Comunitat Europea Comelt, en el butlletí de New Technologies. A més, es proposa constituir una xarxa de serveis d'informació cientifico-tècnico-econòmica a les empreses a través d'una xarxa de telecomunicacions entre els organismes que participen en l'agrupació.

Un altre aspecte de l'agrupació és el de fomentar l'intercanvi de docents i investigadors, crear un centre mediterrani de sectors turístics i la creació de diversos centres europeus de formació en enginyeria electrònica i oceànica.

La coordinació d'esforços i la cooperació entre aquestes regions europees ajudaran a potenciar el creixement econòmic de l'àrea mediterrània. Aquest fet impulsarà encara més no perdre el tren i poder circular en la mateixa via que els altres centres de desenvolupament econòmic europeus.

Sílvia Monfort

NEIX UNA NOVA CAIXA, amb molts anys d'experiència.

Neix de la fusió de Caixa de Barcelona i Caixa de Pensions. Una nova entitat financera oberta al progrés: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.

Una Caixa preparada per a competir en el mercat europeu del 93.

Oberta als nous estils de vida, al futur, a la il·lusió.

Oberta, sobretot, a les persones.

CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS DE BARCELONA

Tots els grups parlamentaris ja hi estan d'acord

El Senat, a punt d'acceptar el català

Decidir l'ús del català al Senat espanyol és una qüestió política que el govern socialista haurà trigat més de vuit anys a resoldre. Però sembla prop el moment en què els 22 senadors catalans, els 16 valencians i els 7 balears podran expressar-se en la seva llengua.

La utilització legal de la llengua catalana, com també la de la basca i la gallega, en el Senat espanyol, ja és a punt. Només cal que la ponència encarregada de la reforma del reglament de la cambra alta enllesteixi l'acord que així ho ha de possibilitar, la qual cosa no ha de ser difícil perquè tots els grups de la cambra ja s'hi avenen. Fins i tot **Alberto Ruíz-Gallardón**, representant del grup parlamentari Popular, que és el grup que formalment més es va escandalitzar d'entrada davant la idea de la pèrdua d'hegemonia de la llengua castellana al Senat, a hores d'ara ja es mostra favorable a acceptar uns mínims que, ben segur, són els únics amb possibilitats de tirar endavant consensuadament en la conjuntura actual: el català, el basc i el gallec no podran ser utilitzats en el ple de la cambra, ni tampoc en les comissions generals i permanents actuals, però sí, en canvi, en la Comissió d'Autonomies.

De cap manera no cal pensar que permetre l'ús de les llengües oficials a les comunitats autonòmiques només en la Comissió d'Autonomies serà una mena de *xocolata del lloro,* ja que la comissió en qüestió, que encara no està en funcionament i que la seva posada en marxa també és a l'espera dels acords de la ponència de reforma del reglament, està previst que sigui una comissió que tindrà poc a veure amb les comissions que han funcionat fins al present i més aviat es tractarà d'una macro-comissió, tant per l'elevat nombre dels seus components, com perquè es reunirà amb periodicitat mensual, com perquè és possible que el govern espanyol accedeixi a remetre-hi els projectes de llei que afectin especialment les comunitats autonòmiques, a fi que la comissió en faci un informe no vinculant. I, en definitiva, perquè a més d'estar composada pels cinquanta senadors elegits pels Parla-

ments autonòmics, comptarà amb la presència dels presidents d'aquests governs i estarà presidida pel mateix president del Senat.

En definitiva, la comissió d'autonomies està pensada com l'embrió o banc de proves de la cambra territorial en què en un futur a mig termini es podria convertir el Senat.

El nou estatus que poden adquirir català, basc i gallec en les properes setmanes és per als uns (Partit Popular) molt alt, per als altres (Convergència i Unió), baix, però el màxim a què es pot aspirar per la via de l'acord –i ja se sap que en temes que trenquen d'alguna manera les inèrcies uniformadores de l'estat és utòpic entrar-hi amb algú en contra– i, encara per als altres (PSOE) no és ni massa ni massa poc, i més aviat el partit

en el govern ha optat per refugiar-se en la lentitud que envolta la pragmàtica del poder i en posicionaments canviants –fins i tot contradictoris en alguns casos– per acabar reservant-se el dret final de beneir via majoria absoluta la resultant de dos anys de guerra política per la utilització en el Senat de les llengües de les nacionalitats històriques.

El 10 d'octubre del 1988, el Grup Parlamentari Català va presentar una moció a la Mesa del Senat en què es demanava que en totes les activitats parlamentàries de la cambra es pogués usar indistintament qualsevol de les llengües oficials de l'estat. Aquell dia a més d'un li van tremolar les cames. Començaven dos anys intensos. El 18 d'octubre, només sis dies després, la Mesa del Senat acordava no admetre a tràmit la moció. Al dia següent, la primera pàgina del diari *Avui* era contundent: *El Senat no vol parlar català* i, encara en pàgines interiors es podia llegir: *El PSOE contra l'ús del català al Senat.*

Si algú s'entreté a revisar un per un tots els episodis dels dos anys de lluita pel català al Senat comprovarà que hi ha hagut pel mig dos fets d'aquells que aturen el ritme de la vida política normal: van ser les eleccions europees, del 15 de juny del 1989, i les eleccions legislatives, la tardor del mateix any. En el cas de les eleccions europees, el tema del català al Senat no era, teòricament, tema de campanya electoral, però va convertir-s'hi, ja que és difícil que sense el reconeixement oficial de la llengua per part de les cambres parlamentàries espanyoles pugui obtenir-se el reconeixement oficial per part de les institucions europees. En el cas de les eleccions generals, la qüestió del català al Senat hi entrava més de ple. Un dels que més va sortir-ne esquitxat va ser **Federico de Carvajal**, el president de la Cambra Alta. Entre altres mèrits, Carvajal va sumar el de retornar en diverses ocasions la correspondència que li havia adreçat algun ajuntament perquè estava escrita en una llengua diferent a l'oficial a tot l'estat. Era una etapa en què iniciatives com aquesta de Carvajal s'adeien amb la filosofia de les declaracions d'alguns ministres socialistes. Per exemple **Enrique Múgica**, ministre de Justícia, que un bon dia d'octubre d'aquell mateix any 1988 va recriminar a **Raimon Obiols** la seva ambigüitat en el tema de les llengües, va defensar el castellà com a única llengua d'expressió en el Senat i va dir que aquella havia de ser una Cambra de *cohesió*. O **Virgilio Zapatero**, ministre per les relacions amb les Corts, que tres dies després declarava que el Govern espanyol només respondria en el Parlament en castellà i no acceptaria traductors d'altres llengües. O les magistrals declaracions de **Joaquín Almunia**, ministre d'administracions públiques, que va barrejar la seva opinió "a les Corts s'hi ha de parlar la llengua comuna, que és el castellà" amb l'anunci que el Govern espanyol havia pres la decisió de reduir el marge d'actuació de **Jordi Pujol** a l'estranger.

El 24 de desembre del 1989 era **Roc Fuentes**, senador d'Iniciativa per Catalunya, qui presentava una moció al Senat en què sol.licitava que es poguessin utilitzar en els debats totes les llengües oficials a les comunitats autonòmiques. El 16 de febrer del 1990 una comissió del Parlament de Catalunya aprovà per unanimitat de tots els grups parlamentaris un text que instava les forces polítiques catalanes a prendre les iniciatives que fessin possible la utilització del català al Senat. I el 13 de maig del 1990 era el Parlament balear qui aprovava amb el vot unànim de totes les forces polítiques una proposició no de llei en què es demanà l'ús del català al Senat espanyol.

Com a resultat de les eleccions legislatives s'obrí la IV legislatura i **Juan José Laborda** ha succeït Carvajal en la Presidència. El nou president ja ha assumit formalment una posició més oberta respecte al tema de la incorporació en la vida parlamentària de llengües diferents de la castellana. Tot i així, Laborda ja ha afirmat que aquestes llengües no tindran caràcter oficial a les cambres, però que hi podran ser utilitzades i que per lligar això farà falta molta imaginació, prudència i comprensió.

Josep Maria Pasqual

LA SETMANA

Enric Valor, lliure

La passada setmana, el jutjat número 4 de primera instància de València va donar com a resolts per incompliment els contractes que l'escriptor valencià Enric Valor havia firmat amb el Consorci d'Editors Valencians. D'aquesta manera finalitzava per al premi d'honor de les lletres catalanes el seu calvari particular, que li havia impedit veure publicada la seua obra durant tres anys.

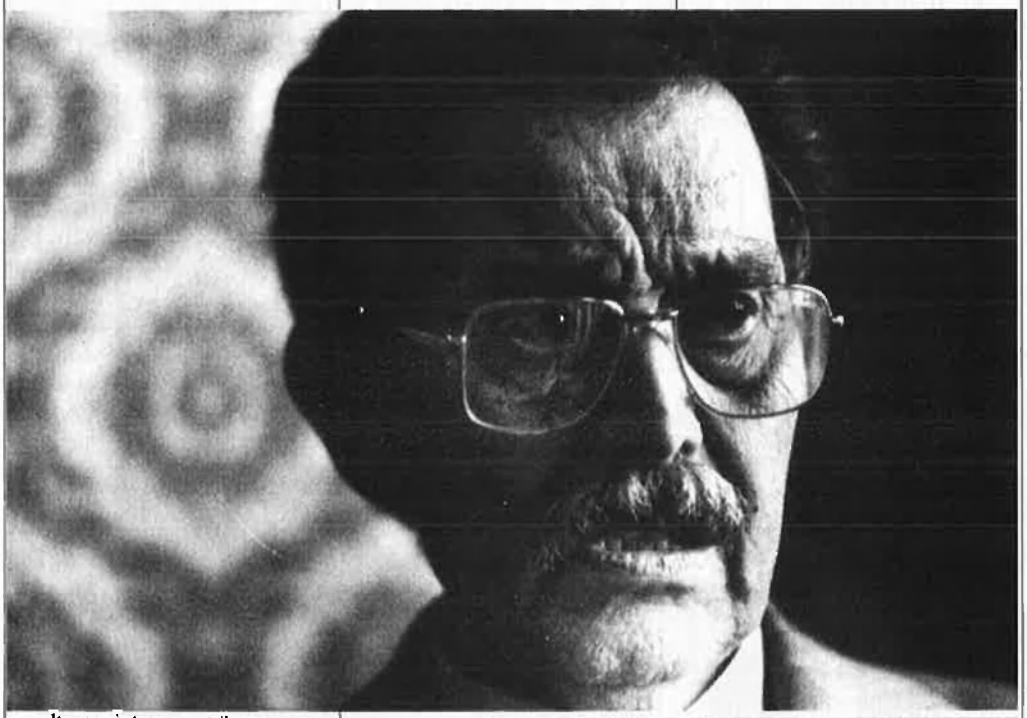
Com ja vam anunciar Enric Valor era un dels autors que havia patit la desastrosa gestió de l'editor Juan de Dios Leal, a càrrec del Consorsi d'Editors Valencians. En el seu cas, l'editorial no va complir els terminis d'edició previstos al contracte i així l'obra de l'escriptor havia quedat sense ser publicada i sense possibilitat d'anar a cap altra editorial..

Encara que Juan de Dios no ho va reconèixer mai, i encara no ho ha fet, la fallida de l'empresa que publicava la pràctica totalitat del llibre d'ensenyament del català al País Valencià, el nombre creixent d'escriptors que no veien arribar les seues liquidacions puntualment augmentava dia a dia i això provocà que alguns, com Valor, el portaren als tribunals. A més de deixar la seua obra lliure del compromís amb el Consorci, el jutjat ha condemnat l'editorial a pagar els danys i perjudicis pertinents. La tenaç persistència de Leal, que ha estat embargat per la Caixa Provincial de València i que arribà a estar en estatge desconegut, l'ha portat a contestar que presentarà recurs perquè, en realitat, és Enric Valor qui deu diners al Consorci.

Josep Lluís Albinana, advocat de l'escriptor, va manifestar : "És una resposta molt cínica d'una gent que no accepta les evidències. Les liquidacions ja fa molt de temps que no arriben. Han explotat una producció científica que s'ha contractat i no l'han pagat i han estafat uns intel.lectuals. Això es riure's d'un poble. Només la defensa de la seua economia justifica la seua capacitat de mentida". Enric Valor, mentrestant, s'ho prenia més tranquil.lament: "Ha estat un fet lamentable i, encara que ja estan emprenyant una altra vegada, ja es troba pràcticament solucionat. Ara podré dedicar-me amb més exclusivitat a la meua última novel.la, *Un habitatge per a l'eternitat*, i ja tinc compromesa amb una altra editorial la publicació de les meues obres completes".

De moment, i malgrat que la sentència és un precedent per als molts escriptors que s'han querellat contra Leal, l'editorial continua venent llibres i negant-se a acceptar la contundència de la sentència. Però això, vist el comportament dels seus responsables, no estranya ningú.

Jordi Sebastià

Dalt, Enric Valor. Baix, Manuel Royes.

El partit d'Heràciit

Diego Such programava fa uns anys sopars per a la nòmina de professors filosocialistes de la Universitat d'Alacant. Amb l'esquerrana intenció d'obrir noves fitxes al docte campus per al PSOE. A dos trimestres de les municipals, Such, catedràtic d'economia, prepara nova gastronomia nocturna, però ara per capatar candidats per al partit dels senyors Aznar i Fraga. Eduardo Zaplana, president provincial del PP-Alacant, ajuda Such en l'elaboració del menú. Un afrodisíac que captive els paladars pro PP.

Ex-sacerdot local del PSP d'Enrique Tierno, i després del PSOE d'Alfonso Guerra, Diego Such dimitia dijous passat 27 de setembre del seu càrrec de vicerector d'afers econòmics –dit clar, gerent– i ingressava a l'endemà en la formació conservadora de Pedro Agramunt.

Such havia estat temps enrere un nom ben sorollós en la loteria de candidats al congrés pel PSOE meridional. Company del senador i ex-secretari general d'UGT, Angel Franco, caigut en *off-side* després del 14-D, i ànima universitària amb el responsable socialista a les corts valencianes, Josep Asensi, Such era l'ham de FETE-UGT per fer picar la intel.ligentsia del sud en la terra promesa pel programa 2000. L'actual rector, Ramon Martín, un eminent geògraf perisocialista, va comptar amb el braç de Such en la seua campanya electoral.

Amb l'economista arriben al hall del PP un bon grapat de personatges científics. Prop de vint. Entre els quals l'ex-vice-rector d'ordenació acadèmica Jaime Merchan. Igualment Sergio Quesada, coordinador d'UGT al campus és ja un soldat del PP.

En declaracions al diari *Información*, Diego Such va presentar el seu trasllat de carnet com el resultat d'una llarga reflexió, on havia comprès finalment, que "els límits de diferenciació dels partits socialdemòcrates i de centre, cada vegada són més reduïts". També que "el sector pri-

Flash

Berlín: torna a florir una gran Alemanya.

El judici de Núria Cadenas, previst pel dia 9 d'octubre, arriba després de dos anys d'empresonament d'aquesta jove independentista. La manca de proves i les irregularitats que s'han comès en el seu cas fan d'aquest judici un aconteixement que ha despertat moltes solidaritats. Diputats autonòmics d'Iniciativa per Catalunya, un senador socialista independent i un observador del Col.legi d'Advocats de Catalunya han confirmat la seva presència. La solidaritat envers la Núria ha crescut des del primer dia, malgrat les dificultats i malgrat la petició del fiscal que li demana més de trenta anys de presó. Els intents d'alguns presos independentistes d'endegar una campanya contra la seva figura mitjançant falses acusacions no han prosperat. Acusacions que arriben fins al punt de considerar l'article de J. F. Mira publicat fa poques setmanes en EL TEMPS (n. 312) com una prova de *traició* ideològica. Un cas massa greu com per jugar-hi.

Andorra, té des del dia 1 de Setembre un nou Codi Penal. Promulgat pels dos copríncips, François Mitterrant i el bisbe de la seu d'Urgell, el nou codi ja ha despertat una forta polèmica pel seu contingut. A partir d'ara els ginecòlegs andorrans hauran d'estudiar-lo bé si no volen acabar engarjolats. Segons l'article 192 "el que mutili, castri o inutilitzi per a la procreació una altra persona serà castigat amb la pena de presó fins a un màxim de quinze anys". Hi ha algú que considera que a Andorra falta gent i augmentant l'índex de natalitat, ni que sigui amb formes medievals, creu resolt el seu problema. Pels ginecòlegs s'ha acabat l'escapada.

Joan Lerma fou l'únic que col.laborà a alterar el clima anodí del debat de política general realitzat fa uns dies gràcies a la seva afirmació on assegurava que Canal 9 és "la millor televisió d'Espanya". Llàstima que també acapari el premi de televiso autonòmica amb el pressupost més baix.

vat necessita millor tracte" i que "qualsevol projecte basat en el sector públic tendeix a perdre recursos". Such comentava que fa deu anys es trobava, "a la mateixa trinxera que Aznar". Això és que, com va dir Heràclit, el filòsof d'Efes, " res no és". I sobretot en política.

Ismael L. Belda

Socialistes contra Iniciativa

En els darrers mesos el Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC) du a terme una campanya destinada a captar membres d'Iniciativa per Catalunya. L'objectiu final és aconseguir el monopoli de l'espai electoral anomenat d'esquerra per part dels socialistes. L'ofensiva del PSC se centra actualment a captar el major nombre possible de càrrecs municipals electes d'Iniciativa.

L'estratègia socialista consisteix a intentar que en tots aquells municipis on hi ha alcalde d'IC es pacti per les pròximes eleccions municipals llistes unitàries o directament la incorporació dels comunistes com a independents a la llista socialista. Aquesta operació, dirigida pel president de la Diputació de Barcelona, Manuel Royes, per encàrrec de l'executiva del partit, ha topat ja amb les primeres dificultats.

A Santa Coloma de Gramenet, l'intent socialista d'aconseguir l'alcaldia ha estat inútil. Després d'haver convidat Carrillo a parlar, els socialistes juguen ara amb les candidatures del Partit dels Comunistes de Catalunya i del Partido de los Trabajadores de Espana per intentar dividir el vot comunista a les properes municipals. Malgrat aquestes maniobres, l'alcalde, Luís Hernández, continua mantenint una alta popularitat. A Sabadell, on governa Antoni Farrés, els socialistes ja han desistit intentarho.

Ara per ara, l'ofensiva només ha tingut èxit a Ripollet, on l'alcalde d'IC veu amb bons ulls una llista comuna per a les properes municipals. Globalment, està descartat que es produeixi un transvasament massiu de militants, almenys a mig termini, i les noves incorporacions que es poguessin produir tindrien un caràcter molt localitzat.

Pere Martí

UM, l'hora del pacte

L'anunciat pacte entre el PP i Unió Mallorquina s'ha convertit en realitat. Però no exactament en els termes que alguns pensaven. A pesar que Gabriel Canellas, president del Govern Balear, tendrà la possibilitat de *suggerir* els noms dels que han d'ocupar els llocs reservats per al partit regionalista, el cert és que UM tendrà plena sobirania per a decidir les persones més adients. Aquesta diferència pot comportarque el consell polític d'UM doni alguna sorpresa a l'hora de seleccionar els candidats que més possibilitats tenen de sortir elegits.

De tota manera es creu que en el cas que UM triàs algun candidat no massa agradable per al president Canellas, aquest faria valer la seva força per a *suggerir* amb més contundència els canvis necessaris.

D'altra banda, i segons diverses fonts nacionalistes, UM podria tenir greus problemes en una sèrie de pobles. Segons aquestes informacions certs grups municipals d'UM s'estan oposant durament al pacte amb el PP.

Precisament aquesta possibilitat ja l'apuntà l'ex-president d'UM i actual president del Parlament balear, Jeroni Albertí, a l'entrevista que publicà EL TEMPS la setmana passada.

En relació a aquest tema el passat dijous Josep Melià publicà, en la seva habitual col.laboració a *Ultima Hora*, un article que es pot interpretar com una oberta invitació als membres d'UM a no acceptar el pacte i a integrar-se dins la opció centrista-nacionalista que Melià protagonitza conjuntament amb Unió Balear. Melià escriu: "No es pot sacrificar una esperança nacionalista en favor d'un pacte purament conservador. Per fortuna la naturalesa té horror al buit. I sobre les cendres d'UM renaixerà la il.lusió que aquest partit no va saber donar"

Miquel Payeras

Les eleccions Basques, sense sorpreses

PSOE-PNB: condemnats a pactar

Les eleccions basques del pròxim 28 d'octubre es presenten tibants, disputades i amb un alt contingut polític. Els sondejos apunten una victòria del PNB, seguit de prop pel PSOE, cosa que fa previsible la repetició del pacte de govern que funciona des del 1987.

A pesar que, des de tots els angles polítics de la vida basca, es demana la pau i tranquil.litat en la campanya electoral, no serà precisament aquest ambient el que regnarà en les activitats que desenrotllen els distints partits en el seu afany per aconseguir el major nombre d'escons en l'hemicicle de la capital del País Basc.

Les estratègies que es detecten en la precampanya s'adrecen més a restar força al contrari que a explicar programes i intencions als electors. El PNB vol restar protagonisme als socialistes fent l'ullet a Euskadiko Ezkerra i desitja apartar definitivament Carlos Garaikoetxea (EA) del camí del palau presidencial d'Ajuria Enea.

Per la seua banda, els socialistes de Ramon Jáuregui fan aire a Garaikoetxea, amb reunions *secretes* incloses, per facilitar al líder d'EA un cert protagonisme en els mitjans de comunicació. L'objectiu és restar vots al PNB i a HB i despertar la por del vot espanyolista al radicalisme nacionalista del que va ser president del País Basc.

L'embolic que el PSE/PSOE confecciona passa, inclús, per fer costat al CDS d'Adolfo Suárez per arrapar vots al Partit Popular, que es presenta en les eleccions basques com el seu gall. És a dir, els socialistes, com que el seu vot no creix al País Basc, sinó que perd posicions, ha optat per fabricar un autèntic embull de suports subterranis a altres partits perquè ningú cresca prou per a distanciar-se'n. Ramon Jáuregui està obsessionat per repetir el pacte de govern amb el PNB i orienta tots els seus esforços cap aquest objectiu.

SORPRESA POPULAR

Jaime Mayor Oreja, candidat a *lehendakari* pel Partit Popular i nebot de Marcelino Oreja, pot estar satisfet. Els sondejos previs a les eleccions li concedeixen una pujada que pot qualificar-se d'espectacular. Dels dos escons aconseguits el novembre del 86, pot passar a 9 el 28 d'octubre. Les raons d'aquesta pujada, segons apuntaren a EL TEMPS en el quarter general dels populars bascos, se situen en la concentració del vot de centre no nacionalista, en la progressiva pèrdua de la por del ciutadà mitjà a dir el que pensa, en el pacte antiviolència dels partits democràtics i en la tasca desenrotllada pels seus dos parlamentaris en la cambra de Vitòria. És cert que a Alaba es va produir una escissió protagonitzada per Pablo Mosquera, que va fundar un partit nou sota el nom de Unidad Alavesa, però els vots que Mosquera puga arrancar al PP no preocupen excessivament, encara que reconeixen que els pot comportar la pèrdua d'un escó.

La qüestió és que els únics que no s'han sorprès pels vaticinis de les enquestes són els mateixos membres del Partit Popular basc que, enmig d'una satisfacció indissimulada, anuncien que se'ls sentirà molt fort en la pròxima llegislatura.

TOTS CONTRA HB, HB CONTRA TOTS

En la seu d'Herri Batasuna a Bilbao es respira aire de trinxera perquè, diuen, s'on acorralats per tothom. Es parla de campanyes contra ells i acusen el "bloc democràtic" de joc brut i d'utilitzar tots els recursos possibles per restar-li el suport popular.

Tasio Erkizia, membre de la Mesa Nacional d'Herri Batasuna i un dels seus homes forts després de la defenestració de l'eurodiputat Txema Montero, manifesta, però, que: som més optimistes que en les passades eleccions. L'ambient és molt bo a pesar de sentir-nos assetjats i ofegats socialment". No li falta raó a Erkizia, ja que els sondejos, en el pitjor dels casos, els auguren una repetició dels resultats de novembre del 86, així doncs la consolidació del vot radical nacionalista –temuda per tots els partits bascos i no bascos– és un fet. És cert que el suport a Herri Batasuna en les urnes no creix, però tampoc no baixa.

En l'àmbit de l'executiva batasuna es comenta que la constància del seu electorat significa el fracàs no sols del govern de Madrid, sinó també de la resta de les forces polítiques basques en el seu intent de llevar del camí els "amics d'ETA", com també se'ls qualifica.

ETA, SEMPRE ETA

ETA és l'autèntica espasa de Dàmocles que pesa sobre Euskadi, sobretot en períodes electorals.Tothom espera l'aparició en la campanya electoral de la seua habitual tàctica: bombes, segrestos, atemptats i el llarg i dolorós etcètera que implica la violència. Els responsables polítics dels partits pensen, i no sense raó, que si, en totes les convocatòries a les urnes que s'han fet als ciutadans bascos, ETA ha desenrotllat la seua *campanya* particular, d'ací al 28 d'octubre pot passar de tot. La tensió, doncs, es palpa, encara que ETA calla pel moment.

Tasio Erkizia esquiva amb habilitat de pobletà aquesta qüestió. Només manifesta que l'única solució al contenciós País Basc-estat espanyol –és a dir ETA-govern socialista– passa per la negociació. "Les espases –comenta– continuen alçades i haurien d'estar damunt una mesa d'acords. Sabem que els socialistes es posen histèrics cada vegada que es parla de negociació, però en el fons sí que volen negociar. A la baixa, per descomptat, i per això han posat en marxa tots els mecanismes per empaitar i acorralar HB.

NO A LA "CAMPANYA NETA"

Per la seua banda, HB s'ha negat rotundament a secundar la campanya impulsada per EUDEL (Associació de Municipis

A l'interior del Parlament, 75 escons per a la governabilitat del País Basc. Ardanza i Arzalluz o la intel.ligencia del pacte.

Euskadi, com a mirall

Encara que sembli haver passat el temps en què el País Basc era mirall de tot l'estat espanyol i dels Països Catalans especialment, no cal oblidar que la tan criticada *convivència* de PNB i socialistes al govern de Vitòria ha estat seguida de l'aproximació CiU-PSC-PSOE.

Les eleccions basques són, si més no, un fet a seguir des de la catalanitat. Des del trencament del partit nacionalista hegemònic, i atesa la major dispersió en sigles del ventall polític basc, tot un laberint, qualsevol que hi sigui el resultat de les urnes farà necessari un pacte, almenys, entre dos socis per als propers quatre anys.

Les enquestes reflecteixen una gran fidelitat dels votants, amb dos transvasaments clars entre "espanyolistes" de PSE-PSOE a PP) i nacionalistes que en diuen "moderats" (recuperació de PNB i baixa d'EA).

Les equivalències amb les forces polítiques catalanes, però, no son fàcils d'establir. El PNB no es troba tan a la dreta com UCD, ni tan sols com Convergència. EA té com a soci a la radicalitzada ERC de Colom, però és més demagògia similitud. El líder PSUC, Ribó, dóna suport a Euskadiko Ezkerra i no al testimonial Partit Comunista –en una postura semblant a la del País Valencià amb UPV–. Això sí, les forces "estatalistes" són les mateixes. I HB –sense autèntic paral.lel als Països Catalans, per ara continuarà mantenint el nivell de representació, diguin el que diguin la resta de forces.

Robert Pastor

Bascos) d'unes eleccions netes. És a dir, aconseguir que els carrers dels pobles bascos no es convertesquen en autèntics abocadors de propaganda, pintades, cartells, banderetes, etc.

Tots els partits de l'arc parlamentari han fet costat a aquesta iniciativa. HB, no. En el seu descàrrec diuen que aquest acord els deixa sense la seua principal arma electoral, que és precisament aquesta: murals, pintades, sembra de pasquins i tota mena de mitjans de reclam.

En resum, HB a pesar dels problemes de tipus organitzatiu i ideològic que té la Koordinadora Abertzale Sozialista (KAS) a la qual pertany, s'enfronta al 28-O amb la seguretat que el seu vot caninament fidel i amb l'obsessió d'aconseguir la perseguida negociació entre ETA i l'estat espanyol. "Seran unes eleccions dures i difícils –sentencia Tasio Erkizia– perquè és un moment clau per a trobar una eixida definitiva al problema que els bascos representen per al govern espanyol".

LA TRANQUIL.LA ESPERA DEL PNB

José Antonio Ardanza, *lehendakari* del govern Basc i candidat al mateix càrrec pel Partit Nacionalista Basc, es limita a esperar que els resultats del diumenge electoral coincidesquen amb els que anuncien els sondejos. El PNB sap que ès fort, organitzat i, sobretot, l'eix sobre el qual necessàriament haurà de pivotar qualsevol iniciativa de govern de la comunitat autònoma. Les enquestes situen els nacionalistes de Xabier Arzalluz en clau de triomf. Des del greu trauma que va representar l'escissió protagonitzada per Carlos Garaikoetxea i el consegüent revés electoral, la seua recuperació ha estat curta però constant. Ara el PNB és el partit més votat d'Euskadi a pesar que, a causa de la llei electoral, el PSE/PSOE tinga més escons al Parlament basc. A partir del 28-O els nacionalistes moderats poden aconseguir el doblet: ser el partit més votat i el que més escons atresore.

El socialista Jauregui necessita tocar poder. L'ex-*lehendakari* s'enfronta a la descomposició.

Per aquesta raó, es respira tranquil.litat en la seu del PNB. Callen en el tema dels possibles pactes postelectorals perquè no volen donar cap possibilitat per pèrdua anticipada. Saben també que Garaikoetxea perd força elecció rere elecció i que els socialistes retrocedeixen en les seues posicions davant les urnes.

De tota manera Arzalluz, Ardanza i els seus homes intueixen que si estan condemnats a pactar amb algú és precisament amb els socialistes.

El repte econòmic que per als bascos reclama la integració a Europa, l'esforç tecnològic que s'ha de fer i la necessitat absoluta de no perdre el tren del desenrotllament comunitari, més la defensa numantina de la identitat basca enfront de la invasió de cultures molt més fortes, obliga a mirar més cap a Madrid, a Brussel.les o a Estrasburg que cap a un altre lloc. La lliçó impartida per Xabier Arzalluz des de la tribuna de la renovació del PNB el 1988, ha estat perfectament assimilada per l'estructura interna d'un partit polític que sap que és el centre de l'activitat pública a Euskadi.

¿GARAIKOETXEA EN DESCOMPOSICIÓ?

Ho comenten tots. El partit fundat per Carlos Garaikoetxea, quan va eixir del PNB, està en descomposició. No s'estalvien qualificatius per a l'ex-*lehendakari* i s'afirma des de tots els cantons bascos que no té projecte polític, que va fent voltes de campana i a la deriva i que, en l'obsessió de fer mal electoralment al seu antic partit, no repara en mitjans.

Però Garaikoetxea torna amb el tretze són tretze. Com a *leiv motiv* de la seua campanya demana el pacte postelectoral entre les forces nacionalistes per a configurar la vella idea del front nacional. Diu que està disposat a retirar-se de l'escena política si així s'aconsegueix aquest pacte. Però aquest basc de Navarra ha repetit el mateix missatge en massa ocasions com per emocionar a ningú.

De tota manera i malgrat aquest fervor unionista *abertzale*, Garaikoetxea no s'està de sospesar unes altres possibilitats. Concretament, fa uns pocs dies mantingué en el restaurant Zaldiaran de Vitòria una reunió "secreta" amb el líder socialista Ramon Jáuregui de sis hores de durada. Va ser tan "secret" l'esmentat encontre que a l'endemà va ser publicat fil per randa en la premsa basca, amb l'alegria dels altres partits.

L'explicació d'aquesta estratègia de Jáuregui va saltar immediatament: els socialistes volen fer costat informativament a Garaikoetxea per restar vots al PNB i evitar així que el patit d'Arzalluz es s'allunye definitivament i pacte amb altres.

Enquestes sobre les eleccions basques del 28 d'octubre de 1990

	Televisió basca (19-oct.-90)	Govern basc (15-set.-90)	*El Correo Espanol* (30-set.-90)	*El Independiente* (30-set.-90)	*El Mundo*	Eleccions nov.-86
PNB	19/21	20+2	20+1	22/23	19/21	17
PSE/PSOE	16/17	17/18	15	15/16	17/18	19
HB	13/14	13+1	13±1	12/13	12/13	13
PP	9	8/9	9-1	5/6	7/9	2
EA	8	7/8	9	10/11	8/9	9
EE	7	7	8+1	8/9	7/9	9
CDS	1	—	1-1	—	—	2

Aquest serà el repartiment dels 75 escons del Parlament basc que resultarà de les eleccions del pròxim 28 d'octubre.

Kepa Aulestia, sense protagonisme. García Damborenea, el metge contestatari, a fer mal al PSOE.

ADÉU, SUÁREZ, ADÉU

El CDS del duc de Suárez està abocat a desaparèixer del mapa polític basc. Les enquestes són inclements i l'aparten de la vida pública amb caràcter d'eternitat. Les maniobres del PSE/PSOE per potenciar el CDS i llevar vots al PP i al PNB no han donat resultat. El 28-O representarà, després dels desastrosos resultats de les eleccions andaluses, la tomba política d'Adolfo Suárez i el repartiment de les seues despulles electorals entre les dos grans forces polítiques espanyoles: el PSOE i el PP.

EUSKADIKO EZKERRA I DAMBORENEA

El grup de Kepa Aulestia té una expectativa a la baixa en els pròxims comicis. No acaba de quallar a Euskadi aquesta mena d'opció comunista *light* que busca desesperadament un protagonisme que se li nega una i altra vegada. Aulestia està disposat a pactar amb el mateix dimoni sempre que toque el poder, però la teoria del pacte nacionalista amb el PNB i EA no s'acaba de veure clara.

Segons les enquestes, EE perd dos escons a Vitòria-Gasteiz i aquest vot se'n va al PSE/PSOE i al PNB. A més, les relacions amb l'Esquerra Unida d'Anguita no són molt cordials i EE es veu abocada a la soledat i potser a la progressiva desaparició.

Per la seua banda, García Damborenea irromp en el panorama electoral basc amb la seua Democràcia Socialista. Vistos els resultats d'Andalusia i els sondejos –ni tan sols apareix en les enquestes– s'ha convertit en una veu que clama en el seu propi desert i en un personatge que aspira únicament a restar alguns vots –molt pocs– als seus antics correligionaris del PSE/PSOE.

El resum general que es pot fer del que poden donar els resultats de les eleccions basques es pot centrar en la necessitat ineludible del pacte, com a eixida de govern en aquesta comunitat autònoma. L'electorat basc és fonamentalment fidel a les seues opcions polítiques particulars i així ha estat des d'aquell 1977 en que es féu el senyal d'eixida a una reforma democràtica que no ha quallat totalment al País Basc.

Al llarg dels anys, l'equilibri entre els partits polítics ha deixat clar que o es pactava o s'anava irremeiablement a la impossibilitat de governar establement el país.

El pacte PSE/PSOE amb el PNB deixa clares dues coses: que espanyolisme versus nacionalisme deu trobar una via d'entesa mínima i, d'altra banda, que el desenrotllament econòmic, cultural, social i polític del poble basc passava pel retrobament amb els arrels mes profundes d'aquesta col.lectivitat humana i que no són altres que el pacte i la negociació amb els que són més forts per assegurar i consolidar una identitat que es perd en la història i que té la intenció de sobreviure als temps i a les condicions en què estem immergits.

José Miguel García Mateache

El pessimisme de González

El president Felipe González va tornar pessimista del seu viatge a Nova York, on va mantenir diversos contactes amb altres dirigents mundials, entre els quals hi havia el president dels EUA, George Bush. I la seva preocupació tenia un fonament sòlid, perquè es va adonar que les grans potències i molt especialment els EUA i el Regne Unit, sospesen seriosament la possibilitat d'anar a la guerra del golf Pèrsic i deixar-se estar de solucions negociades.

Americans i britànics veuen que tenen tots els trumfos a la mà i que seria una vertadera rucada no aprofitar l'avinentesa per a procalamr la seva hegemonia en el nou ordre mundial sorgit de la postcrisi del Golf i de l'esfondrament de l'antic bloc comunista. França, l'URSS, Alemanya i el Japó no objectarien una sortida armada. Aquesta sortida tindria l'èxit assegurat després de tres o quatre mesos d'un rigorós embargament comercial de l'Iraq, que hauria afeblit la seva capacitat industrial i militar. Fins i tot hi col.laborarien amb armes o amb diners, si veuen que el premi és formar part del bloc de potències *vencedores*.

En aquest panorama francament pessimista, les potències mitjanes i els països petits no hi tenen res a fer per manca de capacitat militar. La presència testimonial de tres navilis de guerra a la zona no és suficient per a apuntar-se entre els governs *bel.licistes*, i l'altra alternativa és simplement situar-se a l'estel de les grans potències, que tard o d'hora, si els convé, es passaran les Nacions Unides per l'entrecuix. El govern espanyol es resisteix a un augment de la seva satel.lització cap a les grans potències i per això abona una solució negociada, en la qual podria opinar. I necessita aliats de la seva grandària, que busca desesperadament a Amèrica Llatina i a Europa.

Josep M. Sanmartí

INTERNACIONAL

El 'papista' Walesa, contra Mazowiecki 'el roig'

Dos homes i un destí

Lech Walesa ha decidit presentar-se com a candidat a la presidència de Polònia. La decisió de l'antic obrer de les drassanes de Gdansk i home fort de Solidarnosc, representa una confrontació directa entre ell i el seu antic amic: l'actual primer ministre, Tadeusz Mazowiecki.

Dir que a Polònia s'està aplicant una política de *tractament de xoc sense anestèsia* podria semblar un contrasentit si immediatament es presenta Tadeusz Mazowiecki com l'autor de la teràpia. Les maneres suaus, pausades, gairebé fràgils del primer ministre polonès són d'allò més allunyades de la duresa del programa elaborat pel ministre d'economia, Balcerowicz, però del qual Mazowiecki és l'últim responsable.

Fa poc més d'un any que va arribar a la presidència del primer govern no-comunista de l'Europa de l'Est, quan la majoria de les dictadures poststalinianes de la zona trontollaven però encara no havien caigut. No ho va dir, però segur que ho va pensar: l'únic que Mazowiecki podia prometre a Polònia durant un llarg període era gairebé el mateix que sí que va verbalitzar Churchill al començament de la guerra: "sang, suor i llàgrimes". Menys la sang, la suor i també les llàgrimes estan garantides en la quotidianitat polonesa. El cost humà del desmantellament del somni col.lectivista és alt: centenars de milers de desocupats; il.lusions que s'esvaeixen; sectors socials amb vocació d'esdevenir noves classes, tant classe dirigent política com classe dominant econòmica; enfront, la desconfiança dels antics companys i aliats... Un autèntica crisi d'identitat que s'ha materialitzat en l'escissió inevitable de Solidaritat, el moviment sindical-polític capdavanter d'una lluita de deu anys per la democràcia. I el desenllaç es presenta especialment complex: les eleccions presidencials d'aquesta tardor a Polònia seran una confrontació entre Tadeusz Mazowiecki i el líder carismàtic, Lech Walesa.

"Tot això per a mi és molt dolorós –explica Mazowiecki–. És dolorós només pensar-ho. Per això no m'agrada parlar de confrontació... Si finalment la rivalitat electoral arriba a tenir lloc espero que tots dos, tant Walesa, com jo mateix, farem tot el possible perquè la campanya electoral no sigui una lluita d'enemics, sinó el contrast de dues maneres diferents de pensar; entre dues persones que tenen una visió diferent de la democràcia".

DIPOSITARI DE LA DIVERSITAT

Però el desig de Mazowiecki es preveu difícil de complir. Tot fa pensar que Walesa recorrerà al nacionalisme, a les essències religioses –tan sentides a Polònia– i a un cert populisme per obrir-se camí fins a la presidència. No es descarta que en aquesta campanya electoral que s'acosta es repeteixi l'episodi que va tenir lloc a la circumscripció de Varsòvia durant les eleccions parlamentàries semidemocràtiques del juny del 89: l'històric dissident i membre de Solidaritat,l'ex-comunista Jacek Kuron, va haver d'enfrontar-se amb el que havia estat el seu advocat, el demòcrata-cristià dretà Sila-Nowicki. Un dels cavalls de batalla va ser una fosca proposta de penalització de l'avortament que va presentar el sector de Solidaritat que donava suport a Sila-Nowicki. Hi va haver polèmica, confronta-

ció i acusacions de "roig" contra Kuron, qui finalment va guanyar l'escó. Va ser un dels primers indicis que a Solidaritat hi havia esquerdes.

Ara Mazowiecki també és acusat de "roig" des dels sectors més integristes. I ell diu que el seu tarannà continua sent unitari: "A Solidaritat hi eren representats tots els corrents polítics democràtics, tota la gent que estava en contra de la dictadura i el totalitarisme. De cristians, n'érem, en som la majoria. Però el que importava era la diversitat de conviccions polítiques: socialistes, socialdemòcrates, liberals, comunistes dissidents fins i tot. El meu govern es depositari de tota aquesta diversitat.... Crec que s'equivoquen els que volen ara enfrontar-lo amb un sentit *nacional* o *cristià* de la política. Com he dit abans, de cristians ho som tots, o la majoria, i el sentit nacional i patriòtic no se li pot negar a ningú dels que van lluitar contra el totalitarisme".

NO AL MARX VISIONARI

Els suports que rebrà Mazowiecki en la seva confrontació amb Walesa estan organitzats en el moviment Acció Democràtica i representen la *intel.ligèntsia* de Solidaritat: Adam Michnik, l'ideòleg i director del primer diari independent de Polònia, *La Gazeta;* Bronislaw Geremek, el portaveu del grup parlamentari de Solidaritat, un socialdemòcrata i historiador que va sonar per al càrrec de primer ministre; Zbignew Bujak, el líder obrer més prestigiós de Varsòvia. I Jacek Kuron, el ministre de treball de Mazowiecki, l'home que ha hagut d'assumir la presència la carrer de centenars de milers de desocupats produïts pel tractament de xoc a l'economia i que, amb tot, no té cap vergonya a l'hora de confessar que pertany a l'òrbita del pensament de Marx. Un nom, el de Marx maleït a Polònia, però del qual Mazowiecki no defuig parlar:

"Segurament el que per a mi ha estat més important, el que més tinc arrelat, ha estat la influència del personalisme cristià d'Emmanuel Mounier, que va ser un gran humanista. Ara bé, hi ha altres humanismes, com el de Marx o com la lectura humanista que fa Erich Fromm del pensament de Marx, que són importants des del punt de vista de l'anàlisi. I aquestes anàlisis –i repeteixo això d'anàlisis i no parlo ni de perspectives ni de visions– són per a mi enriquidores des del punt de vista intel.lectual. En el cas de Marx crec que ell mateix s'aixecaria de la tomba si arribés a veure les crueltats que s'han arribat a fer en aplicar de manera visionària el seu pensament".

I les conseqüències del marxisme visionari són les que intenten desterrar de Polònia Mazowiecki i el seu equip. Ells, que en els seus temps, fa trenta anys, van creure en el socialisme, saben ara que la gent no vol ni sentir-ne parlar –ni tan sols de socialdemocràcia– i que el que cal fer es portar el país a l'economia de mercat, al capitalisme, en les millors condicions possible. D'aquí a uns mesos la majoria de les empreses seran privades. I aquesta privatització té els seus perills:

"El govern i el Parlament vigilen tot el procés. Van crear un ministeri específic i ara es formarà un consell supervisor. Tota la mecànica de desestatalització l'estem controlant molt de prop. Això no vol dir que no se'ns pugui escapar coses. En alguns casos tinc clar que gent relacionada amb la *nomenklatura* comunista, gent lògicament influent, intenta convertir-se en empresariat, en un simulacre de burgesia. Es clar, ells són els que tenen diners, són rics i poden comprar més accions de les empreses que es privatitzen".

TRES AVARIES IMPREVISTES

Per això, el que cal es trobar el capital on sigui. I lògicament es troba fora de Polònia. La visita que va fer a Espanya Mazowiecki fa dues setmanes tenia aquest objectiu. A Barcelona els contactes van ser prou profitosos per a preveure d'aquí a pocs mesos una presència de *marques* catalanes a Varsòvia. Però mentre intentava complir amb l'obligat protocol no era difícil intuir les grans preocupacions de Mazowiecki:

"Hem calculat que les pèrdues econòmiques per la crisi del Golf afectaran Polònia en més de 2.000 milions de dòlars. És la tercera *avaria* imprevista en la realització del nostre programa de govern: la primera van ser les conseqüències econòmiques de la reunificació d'Alemanya. I la segona quan la Unió Soviètica va exigir la comptabilització en dòlars dels intercanvis comercials. Tenint en compte que aquests tres fets se superposen no vull ocultar que estem travessant un moment molt preocupant".

Llibert Ferri

Walesa després de Walesa

D'obrer en les drassanes de Gdansk a presidenciable, l'home fort de Solidaritat desperta avui descontentament i inquietuds fins i tot entre els més fidels amics. La vida d'un fill de camperol, catòlic fervent, vencedor del poder comunista, ambiciós i amant de l'ordre.

"No tinc una opinió extraordinària de Walesa. És un home cansat, esgotat... ¿Estarà a l'altura el vell Walesa?" ¿Qui parla així? ¿Quin polonès gosa fer la llesca públicament al premi Nobel de la Pau, heroi nacional, mite planetari i, tret d'accident, futur cap de l'estat? ¡Lech Walesa en persona!, a qui li agrada pillar els seus interlocutors a contrapeu. I que parla d'ell, com Juli Cèsar, en tercera persona.

¿El menut electricista de Gdansk desvaria? Aquesta és la pregunta que es fan cada vegada més polonesos. Sobretot en els ambients intel.lectuals de Varsòvia i Cracòvia, poc entusiasmats per veure accedir a la presidència de la república –és oficialment candidat– un home tan "imprevisible". Al parer dels seus detractors, un brivall Walesa, ambiciós, irresponsable, antisemita, hauria substituït el Walesa generós, faceciós i anticomunista d'adés.

Massa simple. No hi ha hagut mai més que un Lech Walesa. Un Walesa complex, fet de mil qualitats i d'algun gran defecte, que l'epopeia de Solidaritat haurà transformat, un poc ràpidament, en personatges de dibuixos animats.

1 D'OCTUBRE DE 1981

"¡Són uns ingrats, em cague en tot! ¡Me'n vaig!" En una sala petita del palau dels esports de Gdansk-Oliwa on es duu a terme el 1er Congrés de Solidaritat, Walesa està fora de si. Després d'alguns dies, els 900 delegats del primer sindicat lliure de l'Est es lliuren a una orgia de democràcia, votant per un tres i no res, votant per saber si han de votar... D'aquest *happening* històric, Walesa n'és a la vegada el mestre de cerimònies i diva. Però heus ací que se li disputa la presidència del moviment, ¡que tres els seus "generals", com diu ell (Marian Jurczyk, Jan Rulewski i Andrei Gwiazda), han gosat presentar la seua candidatura contra ell!

L'únic, l'insubstituïble Walesa no deixa d'enfadar-se. Prop d'ell, per a les coses menudes, Tadeusz Mazowiecki i Bronislaw Geremek, els dos intel.lectuals de Varsòvia esdevinguts, des de l'agost de 1980, els més pròxims consellers, s'assemblen als entrenadors en el *ring* quan el seu campió acaba d'encaixar un colp dolent al fetge: "Vinga, *Lechu*, no pots impedir que altra gent es presente, no hi ha democràcia sense pluralisme, i tu saps ben bé que seràs l'elegit". Res a fer. "¡No hi aniré!".

Hi anirà. El mateix vespre, a contracor, es troba a la tribuna. Entre bastidors, els dos homes respiren: l'animal era capaç d'abandonar-ho tot. Aquest capritx no ha passat totalment desapercebut als ulls dels delegats que li demostraran quem a Polònia quan es lluita per la democràcia, es lluita fins a la fi. Polònia és el país que, antany, elegia fins i tot els reis...

Aquesta escena Walesa l'ha *oblidada* en redactar les seues memòries. *Oblidat*, també, el mediocre percentatge (55%) que va obtenir contra els seus adversaris, després d'una presentació lamentable. Se li demanava que exposara el seu programa, com si Walesa tinguera necessitat d'un programa.

"El que ocorre avui és culpa nostra", explicava l'agost de 1990 el president Geremek. "Pensàvem que, una vegada arribats al poder, l'any passat, Walesa no volia cap títol. Estàvem en un error". Feia falta dur-lo al cap del Senat, trobar alguna cosa simbòlica. Evitar que *Leszek*, després d'haver donat el senyal d'ocupar el poder, no siga forçat a assistir-hi com espectador. Un incident, unes setmanes després, revela la nafra psicològica. El 1er de setembre de 1989, a propòsit de les cerimònies del 50è aniversari del començament de la Segona Guerra Mundial, a la Westerplatte, enfront de Gdansk, Walesa ocupa lloc –sense encomanar-se a ningú– al costat de Jaruzelski i deixa el primer ministre Mazowiecki, menyspreant el protocol, a l'esquerra del president.

¿Fora de les normes el premi Nobel de la Pau? En una democràcia no hi ha ningú per damunt del Dret. Per tal d'existir, Walesa s'havia llançat l'últim abril sobre la presidència del sindicat. Un lloc on, en aquest període de rigor econòmic, només es reben colps. Naturalment, als 47 anys, això no el diverteix...

14 DE NOVEMBRE DE 1982

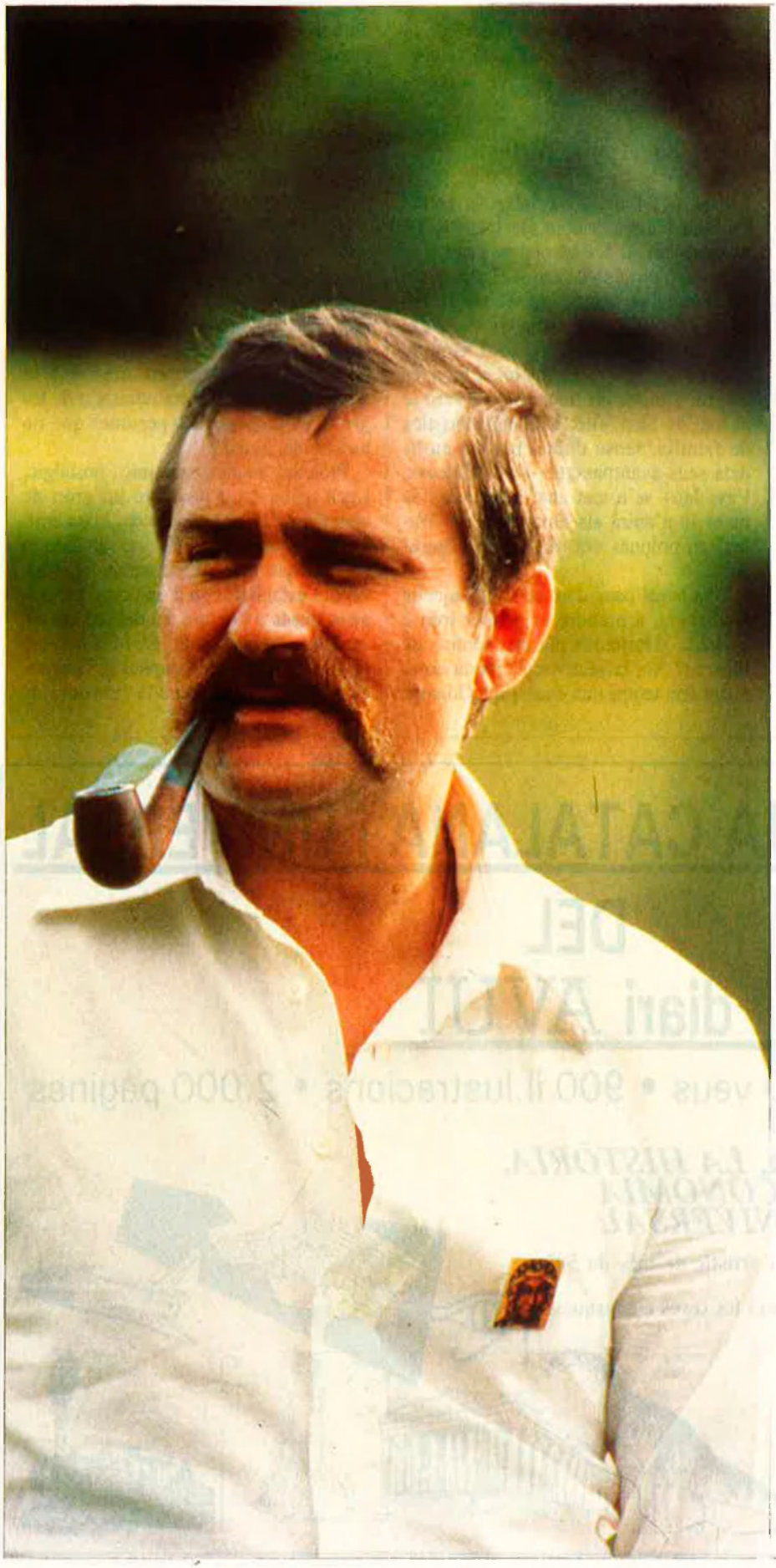
Han passat onze mesos des de l'operació policíaco-militar del 13 de desembre de 1981 que, brutalment, tallava el pas a Solidaritat. Aïllat, privat de contactes amb el món exterior, Walesa ha estat sotmès a una terrible pressió per part del poder. Ofertes múltiples, mentides, paranys diversos, no se li ha estalviat res per fer-li entendre la bondat d'un acord que, evidentment, hauria estat un mercat d'enganys. Jaruzelski, Ciosek, Kiszczak, Barcikowski i consorts han cercat l'error, l'argument, l'artifici que podia fer relliscar el bon home. El vice-primer ministre Mieczyslaw Rakowski, sobretot qui més el detesta, feia temps que afirmava que, privat dels seus consellers i dels experts, Walesa només és molta cara...

Tres mesos en un palau dels afores de Varsòvia i vuit mesos més en una residència d'Arlamowo, al sud-est del país, el presoner s'avorreix. Pesca, menja, dorm, escolta Radio Free Europe en un aparell de ràdio improvisat, es deixa créixer la barba i engreixa. A punt d'arribar a una vaga general, decidida pels clandestins i que promet ser un èxit, Walesa escriu a Jaruzelski que ja és hora de reprendre un diàleg vertader. I firma orgullosament "Caporal Walesa". Signar una carta com a "caporal" en ple estat de guerra: curiosa facècia...Una vegada més Walesa no ha reflexionat. El campió de la pirueta verbal ha escrit qualsevol cosa.

Tot es resol el 14 de novembre quan Walesa torna al seu apartament del carrer de Pilotow, a Gdansk, on convoca immediatament una conferència de premsa, sense consultar els altres membres de Solidaritat i amb raó: uns, són clandestins, els altres, empresonats. El seu missatge és senzill: "No m'he compromès a res, no he renunciat a res".

Consegüentment, el combat continua. L'ex-president de l'ex-Solidaritat, convertit una altra vegada en una "persona privada", acaba de fer bascular novament el destí del país. Com l'agost de 1980...

A les Drassanes Lenin, la vaga ja fa dos dies que dura. El 14, Walesa ha baixat d'un tamvia enfront de l'entrada núm. 2, ha circumval.lat el mur i ha salvat, d'un bot, uns filferros al fons d'un

carreró. Acomiadat de les drassanes el 1976, s'ha imposat ràpidament com l'animador de la vaga. Primer que res, ha monopolitzat el micro i duu una negociació sense intermediaris amb el director de l'empresa. És un fanfarró i la multitud, que creix dia a dia, està contenta. Aquest prestidigitador mostatxut és formidable, controla el somrís i l'amenaça, instal.lat sobre les restes d'un carro. D'un costat o de l'altre sempre es deixa sentir una veu:"Lechu, ¡deixa parlar els altres delegats!" La gent no es preocupa, l'espectacle és tan poc habitual...'

Reintegració de l'opositora Anna Walentinowicz, acomiadada el 7 d'agost, i del mateix Walesa. Promesa d'augmentar el personal. Començament d'una commemoració de la tragèdia de desembre de 1970. Seguretat que les reivindicacions més polítiques seran discutides amb les autoritats competents, punt per punt. El poder ha reculat. Walesa obliga el director a signar un acord escrit, brandeix el puny i, triomfalment, declara al micro l'aixecament de la vaga:"¡Hem guanyat! Dilluns als vostres llocs" Les drassanes comencen a buidar-se...

"I una merda que has guanyat". A la porta un dels vaguistes interpel.la el *vencedor*. Els delegats vinguts de centenars d'empreses en vaga dels quatre costats del país estan consternats. Abandonats per la gent de Gdansk, no aguantaran gens. En els murs interiors de les drassanes, alguns ja escriuen: "Walesa, traïdor". Com un cert 15 de desembre de 1970, a propòsit dels avalots obrers, quan la seua malaptesa havia llançat contra la multitud els milicians amb els quals provava de negociar, tot sol, la neutralitat"¡Traïdor! ¡Bacona! Havia fregat el drama, el jove Walesa, a còpia de fer-ho tot ell mateix i sense escoltar a ningú...

"¿Una vaga de solidaritat?" Walesa empal.lideix. Té la seguretat, el seu instint no l'ha enganyat mai, que la majoria dels obrers de les drassanes aproven l'acord. Però els altres...Walesa –en això rau el seu talent– reacciona ràpidament. El carro s'acosta novament a la porta núm. 2. Walesa anuncia que la vaga, "naturalment", no s'ha acabat, que la "voluntat del poble" està per damunt de tots els acords, que la lluita no ha fet res més que començar... En aquest precís moment és que la Història ha oscil.lat en l'Est. I, amb ella, el destí del menut militant de mostatxos en forma de manillar de bicicleta ...

Perquè Walesa és, al fons d'ell mateix, un home d'ordre. Que adora l'acció, la lluita, el debat, però a qui no li agraden les vagues. D'altra banda, dedicarà més temps a aturar-les que a provocar-les. Nascut al camp, catòlic convençut, que busca en tot les coses positives, no pot considerar que el poder és totalment condemnable, siga quin siga. I amb més raó encara si es tracta d'un militar. Sorpresa de periodistes, el 18 d'octubre de 1981, quan el president de Solidaritat, de visita a França, s'assabenta que Jaruzelski acaba de reemplaçar Kania al cap del partit: un general, diu a fi de comptes, mereix respecte. Per als polonesos de base, un oficial només pot ser un patriota. I realment és per això que, d'altra banda, el partit confiava la seua sort a Jaruzelski a poques setmanes de l'estat de guerra.

Una altra sorpresa és la que dóna un dels seus pròxims, el 5 d'octubre, quan el parlament noruec atorga a Walesa el premi Nobel de la Pau, mentre sofreix tots els dies les afrentes del règim. Walesa es va sentir realment decebut en no rebre felicitacions de part del règim. El premi Nobel, com la presidència de la república, és també per a l'antic camperol pobre de Popowo, una forma de reconeixement social.

30 DE MAIG DE 1967

Leszek té 24 anys. Ha deixat la granja familiar i treballa com electricista. Té qualitats per al *bricolatge*, es guanya la vida, però no sap que fer-ne. La seua família està destrossada –sa mare s'ha tornat a casar amb el germà de son pare. Ell és molt popular al seu barri. Amb la clau anglesa dóna servei a tot el món, es divertit i anima els matrimonis. Però té el ball de Sant Vito. Una característica de família, sense dubte, perquè molts dels seus avantpassats –l'avi Mateusz, l'avi Jan– se'n van anar a França i sa mare se n'anirà als Estats Units. "Wales" en polonès vol dir "errar, vagarejar"...

Una banal pena d'amor el du, aquella primavera, a prendre el primer tren a Gdansk. ¿Horitzons marins, somnis de llibertat? No, la seua escola havia organitzat feia temps una excursió a Gdansk: un bell record d'infant. A l'arribada, a l'andana de l'estació, un antic condeixeble, li senyala amb el dit, allí davant, l'entrada de les drassanes Lenin, diu: "Stocznia Gdanska Im. Lenina". A l'endemà Walesa es converteix en electricista de marina al taller A 4, amb el núm. de matricula 61.878.

Com ell en són molts milers els polonesos vinguts de la Polònia profunda, que no han llegit mai un llibre i que no saben res de política i que són menyspreats per la gent de dalt, els del Partit. Quan s'acaba un vaixell, la festa, el dinar i les condecoracions són per a la gent responsables dels sindicats o de les joventuts comunistes –persones que no ha vist mai ningú...

Proletari anònim, una mica nostàlgic, Lech troba molt prompte un grup de companys: Tadeusz, Henryk...I una amiga, Lala, que li fa creure que son pare és un dels que manen. Ell, subjugat, s'inventa l'estatut de cap d'empresa. La draga es queda a l'ombra del dic sec, meitat Andersen, meitat Zola. El 14 d'octubre de 1968, davant de l'hospital de Gdansk, es troba amb una menuda venedora de

ENCICLOPÈDIA CATALANA i UNIVERSAL

DEL

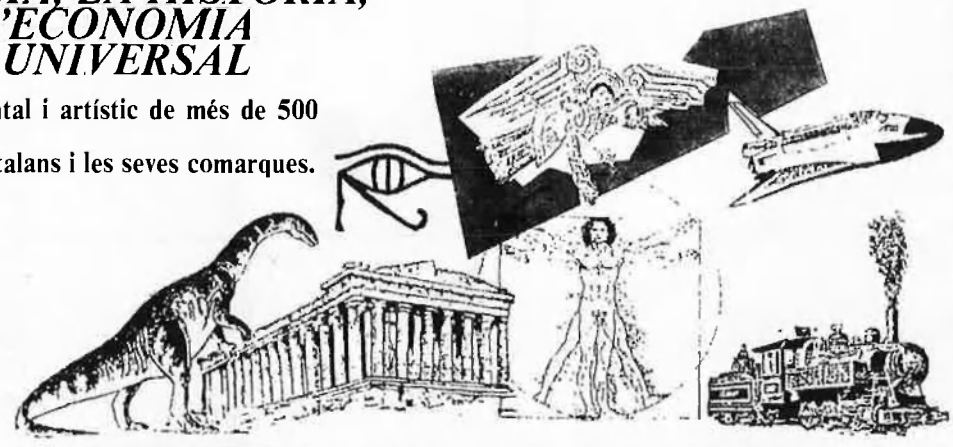
diari AVUI

30 volums • 40.000 veus • 900 il.lustracions • 2.000 pàgines

• *L'ART, LA CIÈNCIA, LA HISTÒRIA, LA GEOGRAFIA, L'ECONOMIA i LA LITERATURA UNIVERSAL*

• **I també el patrimoni monumental i artístic de més de 500 pobles de Catalunya.**
Tots els municipis dels Països Catalans i les seves comarques.

• **Una eina de treball i consulta imprescindible.**

AVUI

A PARTIR
DEL 7 D'OCTUBRE
CADA DIUMENGE

Walesa i Mazowiecki.

flors anomenada Miroslawa. Ell li dirà Danuta. Jugant jugant l'ha du al cinema i al motocros. Es casa amb ella. Un any més tard, en una mansarda del carrer de Beethoven naixerà Bogdan, el primer d'una sèrie de vuit hereus. Així era Walesa abans d'esdevenir Walesa. Polonès, catòlic, camperol i obrer. Simple i contradictori alhora. Com és amb les dones. Polonès, no deixa mai de besar la mà a les militants tant damunt d'un cadafal com en el pati d'una presó. Catòlic, refusa l'avort. Camperol, és terriblement mascle. Quan Danuta va representar el seu marit davant dels jurats del Nobel, a Oslo, tothom va quedar impressionat per la seua seguretat i el seu encís, però Walesa, molt injustament, li fa saber que a penes li correspon la meitat del Nobel. Obrer, finalment, és un presumit que no para de mirar les cames de totes les xiques boniques. El seu somni quan venia a França era trobar-se amb Brigitte Bardot. "¿Vindrà amb Danuta?", li preguntà un periodista abans de la seua visita a París. "Quan un va a Pigalle no s'emporta darrere la dona", contestà incorregible.

En l'àmbit polític, l'antic camperol de Popowo sempre ha estat considerat com un intrús. És un instintiu que no deixa de repetir que només creu en les coses concretes i que deixa les "teories" per als intel.lectuals. L'octubre de 1981, a París, davant de 300 periodistes amuntegats al pavelló Gabriel, algú li demana la seua opinió sobre l'encíclica *Laborem exercens*, que Joan Pau II acaba de dedicar al món del treball i a les llibertats sindicals. La resposta va ser: "Si us penseu que encara tinc temps de llegir...". Caldrà utilitzar tota l'habilitat de Geremek per fer oblidar aquesta relliscada.

D'un altre costat, quan el 22 d'agost de 1980, en plena vaga de les Drassanes Lenin, reté per la màniga Bronislaw Geremek i Tadeusz Mazowiecki, els dos intel.lectuals que havien vingut a donar-li suport, no té consciència de la importància política del seu gest. Sempre l'instint.

Si els manté al seu costat, és perquè té por de ser ridiculitzat pels seus interlocutors, un vice-primer ministre i un secretari regional del Partit que han estudiat Dret i Econòmiques...

Com tots els obrers del seu temps, el Walesa del començament situava qualsevol conflicte en el nivell immediatament superior, el del contramestre o el del director. Faran falta l'encadenament de les vagues del Bàltic perquè se n'adone que l'adversari de veritat no és l'home que té davant d'ell, siga ministre, sinó el govern, el Partit, el Kremlin o el sistema...

Per naturalesa Walesa només creu en les explicacions d'home a home. Ell es revela en les relacions humanes. Cara a cara, discussió entre uns pocs, intercanvi amb una multitud.

En novembre de 1988, sorprèn a tothom en acceptar un debat televisat amb l'astut Alfred Miodowicz, patró dels sindicats oficials i membre del buró polític del POUP. En aquell moment, tot un esdeveniment. Walesa sense estar familiaritzat amb la pantalla menuda aixafa el seu adversari. Encara avui quan va a desfer les vagues en nom del govern és recordat com el capdavanter carismàtic, el remer genial de l'època de les Drassanes Lenín.

Curiosament, quan va ser el moment de fer el govern, no va proposar el seu nom sinó el de Mazowiecki. ¿Pensava ja en la presidència? Només ell ho pot saber. Avui, però, no es cansa de recordar que va ser ell tot sol qui va col.locar Mazowiecki allà on és.

"És veritat –reconeix l'actual Primer ministre–, però Walesa no hauria d'oblidar que sense nosaltres ell tampoc hauria arribat enlloc."

Walesa suporta molt malament haver de reconéixer que el món pot girar sense ell. La victòria de Havel el va impressionar molt. Però que aquest visités Polònia sense incloure Gdansk en el seu recorregut oficial, això no li ho perdonarà mai. Fins i tot Mitterrand, després de Varsòvia, Auschwitz i Cracòvia, va demanar "peregrinar" a la ciutat de Lech Walesa.

La família i l'església, dos dels suports de Walesa.

24 DE JUNY DE 1990

Dins l'amfiteatre de la Universitat de Varsòvia es reuneixen per tretzena vegada els membres del Comitè cívic. Com un mestre d'escola, Walesa obliga Jerzy Turowicz, director d'un diari de Cracòvia i proper a Mazowiecki, a justificar-se: "Polònia espera els vostres retrets..." Tots els presents es queden glaçats. Aquest homenet de setanta-vuit anys és sens dubte un dels més antics amics del Papa, és la personalitat que millor representa els quaranta anys de resistència intel.lectual al totalitarisme. Es, segurament, un dels personatges més intocables. Turowics intenta contestar alguna cosa, però Walesa el domina des de la tribuna. L'humilia. Aplaudiments d'una banda, de l'altra, malestar. Michnik no pot contenir-se i tracta de "porcs" els seus detractors. Bujak pregunta a l'"emperador" Walesa si la seves divergències li poden costar ésser condemnat a mort. "No reconec l'home amb el qual he treballat tant de temps", declara Geremek.

Aquella nit, Walesa arriba a casa seva preocupat. Danuta intenta recomfortar-lo: "Et tenen mania. Tot això és gelosia". És exactament el que Lech Walesa volia sentir.

Sa Majestat Walesa I, com l'anomenen els seus adversaris, necessita d'una cort. Des que els seus antics amics ocupen llocs de responsabilitat al govern, als mitjans de comunicació, al Parlament, hi ha places vacants al seu voltant. Una plaça molt envejada, ja que si no es produeix una sorpresa, Walesa serà el proper president de Polònia. Els nous homes del cercle Walesa, han entès molt bé que el seu heroi només serà president si s'enfronta amb l'actual Primer ministre i si capitalitza el malestar general. Demagogia i populisme: atacs als "intel.lectuals" i als "ex-comunistes" que són al govern. En la Polònia actual, la fórmula no pot fallar. Però a l'Europa central aquest tipus d'actitud acostuma a tenir males conseqüències: el fantasma del nacionalisme. "No vull dir res de l'actual govern –declara Walesa– ja que si dic qualsevol cosa em tractaran d'anti-semita!"

¿Walesa antisemita? "Absurd", responen tots els homes del seu cercle, de Geremek a Michnik, ambdós d'origen jueu. L'home que un dia va acompanyar Elie Wiesel a Auschwitz, l'home que, a l'endemà de les desgraciades declaracions de monsenyor Glemp a propòsit del Carmel, va afirmar ésser "l'amic dels jueus", l'home, finalment, que posava una placa commemorativa a la memòria de Kielce, un dels herois de 1946, és tan "antisemita" com Michnik pugui ser "criptocomunista". Tot això és fruit dels excessos d'un debat que, dia rere dia, s'assembla més a una discussió de taverna de port que no a una discussió entre homes polítics. Solidarnosc, que va ser un model de tolerància, una referència a imitar per a tots els veins dels països de l'Est, s'ha convertit en els darrers temps en un camp de batalla on tots els cops, fins i tot els més baixos, semblen permesos.

"Durant el període comunista, baralles d'aquestes no tenien cap mena d'importància", declara una periodista polonesa. Però Polònia ara és una democràcia.

Costa imaginar-se que insults i discussions d'aquest tipus puguin ser dits, d'ací no gaire temps, per un Lech Walesa que ja no serà l'obrer de les drassanes de Gdansk, ni el líder de Solidarnosc, sinó pel primer Cap d'Estat no comunista de Polònia des de la segona guerra mundial.

Bernard Lecomte
L'Express
Traducció de Pau Esteve

Cualsevol tipus d'obra . . . .

A qualsevol lloc del món.

CUBIERTAS

Y MZOV, S.A. CIA. GRAL. DE CONSTRUCCIONES

Una família de primera plana

Els Grimaldi acusen aquests dies el dolor per la pèrdua de Stefano Casiraghi, el marit de la princesa Carolina. No han deixat de ser notícia, escandalosa o desgraciada, de primera plana des que Rainier es va casar amb Grace Kelly.

Mònaco ha tornat a primer pla de l'actualitat a causa d'una nova desgràcia que ha patit la família regnant, els Grimaldi. En aquesta ocasió la mort s'ha endut Stefano Casiraghi, espòs de Carolina, filla gran del príncep Rainier III. Però des de fa anys els amors i desamors de Carolina i Estefania, la filla petita, omplen setmanalment les pàgines de les revistes del cor de tot el continent. Ara tothom ha recordat l'anterior desgràcia dels Grimaldi, quan la mort va emportar-se la princesa Grace, el 14 de setembre del 1982. Tenia 52 anys, era nord-americana i ex-actriu de cinema i va morir en accident de cotxe. Stefano tenia 30 anys, era italià i de família rica i ha mort en accident marítim, quan participava en una prova motonàutica i anava a 150 quilòmetres per hora.

RIQUESA I PRIVILEGIS

Aquesta família, que viu els seus amors i desgràcies amb la màxima publicitat possible, regna sobre un petit principat, principat de poc més d'1'8 quilòmetres quadrats, situat a la mar Mediterrania i envoltat per França. De fet, està creixent perquè en els últims vint anys ha guanyat una cinquena part del seu territori al mar. Hi viuen 28.000 persones, de les qual sols unes 4.500 són monegascos que gaudeixen un seguit de privilegis que tenen molt poca gent arreu del món. Perquè Mònaco és un principat ric i constitueix un paradís fiscal.

L'origen de la riquesa se situa en el mític casino de joc amb més de 2.000 empleats que atrau cada any desenes de milers de turistes que hi van a deixar els seus diners, però actualment aquests ingressos representen només el 3 per cent del pressupost del principat, que gaudeix d'un fort dinamisme econòmic i pretén convertir-se en el Hong Kong d'Europa. Al territori, hi van a treballar milers d'italians, francesos, grecs i marroquins. Hi ha quaranta bancs internacionals, nombrosos hotels i botigues de luxe i un total de 670 empreses que donen feina a uns 7.000 treballadors.

Els ciutadans de Mònaco reben pensions familiars fins la majoria d'edat dels seus fills, tant si estudien com si treballen. Aquestes pensions mensuals creixen amb l'edat dels nens, es revisen dues vegades a l'any i és donen pagues extres per Nadal i en començar el curs escolar. També tenen vacances pagades en una localitat francesa situada a cent quilòmetres del principat.

Per als que tenen pocs diners hi ha ajudes alimentàries i tarifes reduïdes als transports públics. A la feina tenen prioritat els ciutadans sobre els estrangers, a l'igual que en la compra o lloguer de pisos. Per evitar que els monegascos marxin a causa dels preus altíssims de la construcció, l'estat els reserva pisos a preus reduïts. Com que no hi ha més terreny per a edificar, el preu del metre quadrat supera el milió de pessetes. Tanmateix, inversors de tot el món compren tot el que troben.

RÈGIM FISCAL

El règim fiscal també és un privilegi i contribueix a l'afirmació que viure a Mònaco és un luxe. No hi existeixen els impostos personals, ni drets de successió, ni impostos sobre les plusvàlues, ni retencions sobre els interessos dels dipòsits bancaris ni sobre els dividens pagats per les empreses. El pressupost estatal s'alimenta bàsicament dels drets de registe, taxes indirectes, un discret import sobre els beneficis de les empreses que efectuen més d'una quarta part de la seva activitat fora del principat, rendes de societats de monopoli, com el joc o la radiodifusió, i ingressos duaners. També és apreciable el diner obtingut per l'emissió de segells.

El principat no té pressupost de defensa. Hi ha vuitanta carrabiners i 250 policies. El rècord de delinqüència va produir-se el 1986 amb cinc robatoris. El Consell Nacional i la municipalitat són elegits per sufragi universal, però el poder judicial pertany al príncep. Les relacions amb França van ser definides per dos tractats, el 1918 i el 1963, i per una unió duanera i monetària, el 1861. França garanteix la independència, sobirania i integritat del principat i Mònaco té el compromís d'exercir el seus drets d'acord amb els interessos de França.

NOMS FAMOSOS

Des de fa un segle el turisme i el casino són la base del desenvolupament del principat. Els establiments de luxe es concentren al barri de Montecarlo. La Societat dels Banys de Mar (SPM), fundada el 1863, controla bona part dels establiments hotelers i del joc. Els grans i luxosos hotels, el complex balneari, l'Sporting Club, els dos ports esportius i els apartaments de luxe han portat molta gent rica de tot el món a establir-hi la seva residència durant part de l'any.

Però darrerament són els esportistes famosos els que en nombre creixent escullen aquest paradís fiscal per evadir els impostos dels seu país. Només cal esmentar els noms dels tennistes Boris Becker, Mats Wilander, el del corredor de cotxes Nelson Piquet, i un llarg etcètera. Darrerament s'ha sumat a aquesta llista un seguit d'espanyols com el tennista Emili Sánchez Vicario (la seva germana Arantxa ha escollit Andorra), el campió del golf Severiano Ballesteros... També cal sumar a la llista d'esportistes els noms de destacats cantants d'òpera com Plàcido Domingo (Montserrat Caballé i Alfredo Kraus tenen la residència fiscal a Andorra).

L'ESPECTACLE DELS GRIMALDI

Tot plegat contribueix que aquest minúscul estat tingui una projecció internacional fora mesura, excepcional. La família Grimaldi, amb la seva vida privada exposada al públic, és la millor propagandista del principat, i la condició de paradís fiscal ha com-

Stefano i Carolina amb el primogenit Andrea.

portat una riquesa enorme que en major o menor mesura beneficia tots els ciutadans.

En definitiva, l'espectacle constant que ofereixen els Grimaldi al món porta importants beneficis junt amb la legislació impositiva de paradís fiscal. Els pobres tenen una distracció amb la familia que dirigeix Mònaco i fins i tot poden arribar a compadirlos per les seves desgràcies i a envejar-los pel seu tren de vida i per la seva riquesa. Els rics i famosos tenen allí un refugi per als seus diners, una porta d'evasió contra els impostos del seu país. Sens dubte és un país de luxe que ha sabut aprofitar la seva condició de microestat tot preservant la seva personalitat i sobirania.

Antoni Castel

OPINIÓ

Molts beneficiats per la bravata de Hussein

En un nou acte de teatre, el president iraquià, Saddam Hussein, s'ha passejat pels carrers de la capital de Kuwait, ha saludat alguns soldats invasors i s'ha reunit amb els seus alts oficials desplaçats a l'emirat. La cerimònia, transmesa fins al cansament per la televisió estatal iraquiana, repetia el decorat exhibit durant la llargua guerra amb Iran: un Hussein somrient, victoriós, i humil amb els inferiors, sorteja els perills per conèixer de prop la situació de les tropes. La diferència fonamental és que l'enemic d'ara no és el de fa dos anys i mig. Kuwait, una monarquia envejada per la seva riquesa, ha rebut la solidaritat occidental i soviètica, en un consens que demostrra els canvis geoestratègics que s'han produït en l'últim any. Iran, en canvi, només rebé el menyspreu àrab, amb la lògica excepció de Síria i Líbia, i d'Occident, temerosos que l'experiència integrista, amb pretensions subversives, es propagués com un foc d'estiu en un bosc.

Com ben bé sap el xeixc Al Sabah, Kuwait ha aconseguit tanta ajuda per motius no gaire filantròpics. Occident, i això potser ho desconeixia Hussein, no podia permetre la desestabilització d'un emirat que tants favors li ha fet. Tampoc podia acceptar que Iraq s'apoderés d'una part important de les reserves de petroli i es convertís en el poder hegemònic en el món àrab, amenaçant els grans aliats dels Estats Units a la zona: Israel, Egipte i Arabia Saudita.

La Unió Soviètica, en aquest cas, ha anat a remolc. Sembla que Moscou ja té ben poc a dir en política internacional, una vegada que ha perdut la influència sobre l'Est europeu i els pocs països subdesenvolupats de model comunista intenten a corre-cuita abraçar la fe capitalista. La cimera d'Hèlsinki va ser la prova que Gorbatxov pensa beneir tot el que digui Bush. Gorbatxov ja en té prou desfent sense conflictes el laberint comunista al país dels soviets per a haver de dedicar-se a defensar causes tan poc defensables com l'aventura del dictador de Bagdad.

Els únics que encara creuen en Hussein són els homes de l'Organització per l'Alliberament de Palestina (OAP). Yasser Arafat i la resta de dirigents palestins, des del radical George Habache fins al moderat Bassan Abu Sharif, tenen la responsabilitat d'haver destruït més de tres anys i mig d'*intifada* en només uns dies. Presoners de les seves contradiccions ideològiques, els palestins han escollit el pitjor camp: el del condemnat Hussein, liquidant la bona imatge que gaudia la revolta popular contra l'ocupació i donant arguments favorables als sectors del *lobby* jueu nord-americà contrari al diàleg amb l'OAP. Aquest error, és obvi, l'ha aprofitat Israel, que es creu legitimat a continuar la repressió en els territoris ocupats i a negar-se a negociar amb els palestins.

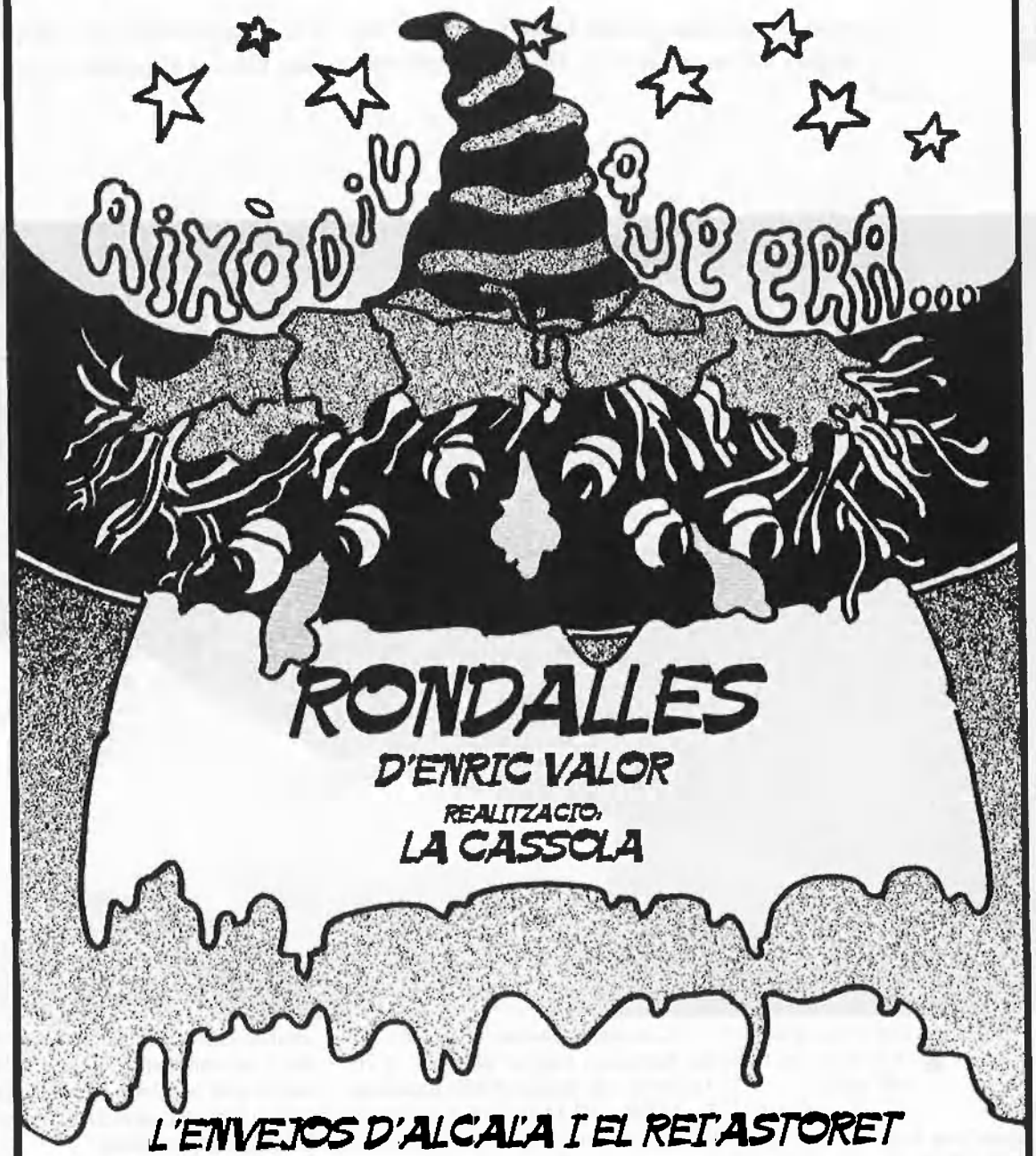
A més de propiciar bons negocis als especuladors de borsa i petroli, la bravata del màxim dirigent de Bagdad ha beneficiat Iran, les monarquies del golf Pèrsic, Egipte i Turquia. El règim teocràtic de Teheran ha aconseguit recuperar els presoners de guerra i obrir-se cap a Occident. Hussein creia que captava els iranians si els concedia la victòria moral en la guerra. Hachemi Rafsanjani, el president iranià, confirmant que és un hàbil estadista, ha fet les paus amb Iraq però sense donar res a canvi. Després de tants anys d'aïllament, Iran està més interessat a restablir els lligams amb l'exterior que a apuntar-se a ventures destinades al fracàs.

Les monarquies petroleres, especialment Aràbia Saudita, estan contentes perquè el conflicte ratifica la seva importància estratègica, sense que es qüestione un ordre intern basat en la interpretació més repressiva de la doctrina de l'Islam. Ningú s'atrevirà a recordar, i menys ara que el rei Fahd és tan útil als occidentals, que encara es lapiden dones a les places de Yeda i Riad. Egipte s'ha consolidat com el gendarme dels Estats Units al Macreck. I ha rebut com a premi per la seva lleialtat la condonació del deute militar. Turquia, en el flanc nord-oest d'Iraq, espera rebre favors d'aquesta Europa que li nega l'entrada però la utilitza com a escut protector davant el règim de Bagdad.

Antoni Castel

SALA ESCALANTE

CENTRE DE PRODUCCIÓ TEATRAL PER A ESCOLARS I PÚBLIC FAMILIAR

RONDALLES

D'ENRIC VALOR

REALITZACIÓ:

LA CASSOLA

L'ENVEJOS D'ALCALÀ I EL REI ASTORET

Diumenges i festius obert a tots els públics
Funcions: 12 i 18 hores
Preus: Adults 300 pessetes - Xiquets 100 pessetes
De dilluns a divendres, coordinació per a col·legis

INFORMACIÓ
SALA ESCALANTE
C/. Landerer, 5
Tel. 331 24 42

UNA PRODUCCIÓ DE LA

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

PERSONATGE

Josep Cuní, professional dels mitjans de comunicació

"No hi ha independència informativa"

Líder radiofònic al Principat amb *El matí de Josep Cuní* , el conegut periodista de Catalunya Ràdio prepara una nova edició d'*A Debat* i un informatiu diari, tots dos programes a emetre pel Canal 33.

Vaig començar a fer ràdio ara fa vint anys...

—Com Serrat.

—Sí... Aquest mes farà vint anys que vaig començar a Ràdio Joventut de Barcelona, que aleshores exercia de ràdio escola. Llavors et deien que si et volies dedicar a la ràdio era necessari que passessis per allí i fessis un curs que durava al voltant de nou mesos. Vaig tenir la sort de poder fer pràctiques en directe, suplències, etcètera. Així vaig passar gairebé un any.

—Devia ser molt jove...

—Ara fa vint anys.

—Als disset.

—Sí, als disset. Després vaig anar a Ràdio Terrassa, i vaig ser-hi del 71 al 76. Aleshores vaig passar a Ràdio Barcelona, fins al 84; i del 84 fins ara a Catalunya Ràdio, activitat que des d'un any enrere compagino amb la televisió.

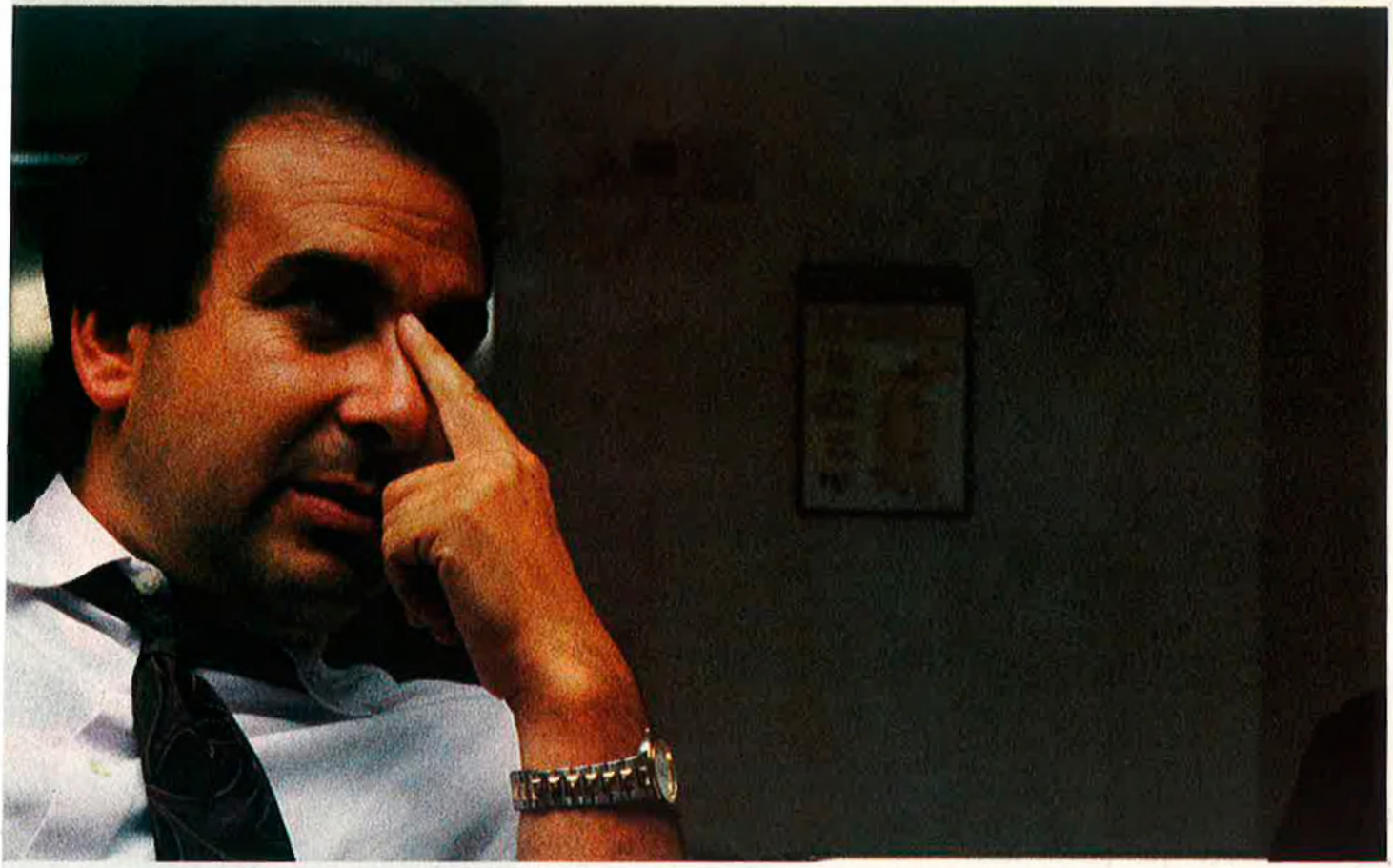
—A Ràdio Barcelona, hi feia Solos en la madrugada.

—Bé, hi vaig fer de tot, com a Ràdio Terrassa. Des de torns musicals a la F.M. i gravacions publicitàries, fins a programes guionats i substitucions. Més endavant vaig començar a fer programes propis, dels quals potser un dels més recordats és *Solos en la madrugada.* El vam fer arran de la pel.lícula de José Luís Garci, a qui vam demanar permís per a utilitzar el títol. Volíem fer-lo tan bé que fins i tot vam invitar l'actor, José Sacristán, a venir al primer programa, però no com a convidat especial sinó com a coconductor del programa.

—¿Quina diferència hi ha entre fer ràdio de nit o ràdio de dia?

—Fer ràdio de nit et destrossa la vida, però alegra l'esperit professional. Fer ràdio de nit significa tenir un públic amb una fidelitat molt important, que t'escolta i no només et sent. Per contra, personalment et destrossa la vida perquè vas contrarellotge; una cosa és anar-te'n a dormir a les cinc de la matinada un dia a la setmana si et ve de gust, i l'altra és haver de ficar-te cada dia al llit a les cinc de la ma-

tinada per obligació professional. Personalment el que em va provocar això és que després d'un temps de fer-ho, els caps de setmana es van convertir en sinònims de dormir, perquè de dia es dorm però no es descansa. Per tant, vaig acabar per anar reduint les hores de son els dies feiners per a dormir els caps de setmana, i vaig abandonar la vida social, els amics. La família, això, t'ho tolera, però quan vaig tornar a la vida *normal*, al cap de tres anys, tothom havia reconduït la seva vida, i em vaig adonar que havia estat una època dura. El que passa és que la

satisfacció professional compensa el sacrifici personal.

—I de Ràdio Barcelona passa a Catalunya Ràdio, fent el programa matinal...

—Sí, primer vaig entrar com a cap general de programes, i quatre mesos després vaig començar a fer el programa del matí, que era el compromís adquirit amb la Corporació quan em va cridar. El càrrec de cap general de programes el vaig deixar ara fa un any, quan vaig venir a la televisió.

—¿Vostè va acceptar anar a Catalunya Ràdio perquè no tenia cap més oferta?

—No. A Ràdio Barcelona jo tenia una situació molt privilegiada, tant que difícilment podia aspirar a més. La Cadena SER cada vegada ocupava més hores de programació, i els que estàvem a Barcelona teníem menys temps per a estar en antena. Tot i això la meva situació era molt bona, ja que col.laborava en un programa de la SER, concretament amb l'Inaki Gabilondo, i a la tarda tenia el meu programa d'una hora i mitja: un privilegiat. Ja no podia anar a més. Per això, entre altres ofertes, que no trobo elegant de dir ara, vaig decidir-me per Catalunya Ràdio.

—¿Per què a Catalunya Ràdio sí i a les altres emissores no?

—Perquè era un repte. Catalunya Ràdio m'oferia la possibilitat de ser cap general de programes, i no tenia ni idea si jo estava capacitat per a exercir un dels càrrecs de màxima responsabilitat de l'ens. Però per altra banda significava la possibilitat d'entrar a la ràdio pública, de la qual jo sempre havia sentit pestes. Tenia la morbositat de saber si n'hi havia per a tant...

—¿I es van confirmar aquestes pestes?

—No, en absolut. També des de la ràdio pública he sentit moltes pestes de la ràdio privada, i jo que la conec mínimament penso que no n'hi ha per a tant. Hi ha una tendència a desqualificar la competència per la via més simple. Des del sector privat es diu: "La ràdio pública està polititzada, i els privats som independents"; i des del sector públic s'argumenta que "els privats són una colla de manipuladors, en canvi els públics som meravellosos, perquè som plurals". Ni una cosa ni l'altra. No se salva ningú. O sigui, que l'objectivitat no existeix, i la independència informativa tampoc.

—¿La independència informativa tampoc?

—No.

—¿Existeix, doncs, una dependència informativa?

—Evidentment. Perquè, a veure, ¿qui em pot dir que una empresa privada informativament és independent?, ¿sota quin criteri? ¿El criteri d'un consell d'administració que el que vol és guanyar diners, i que per guanyar diners –qüestió perfectament lícita– tindrà per tant una línia com qualsevol altra? ¿I que aquesta línia la marcarà d'acord amb els interessos que hagi de defensar?

És, d'altra banda, perfectament lícit dins d'una economia de mercat. Ningú no s'esquinça les vestidures perquè a més s'hagi de fer veure que s'és informativament independent. En condicions normals jo diria que és més independent un ens públic que un de privat. El que passa és que tradicionalment, i lamentablement,

hi ha hagut, i suposo que hi ha, una sèrie de personatges de l'àmbit públic que hi ha coses que no les tenen ben assumides, i aleshores de tant en tant cauen en la temptació de relliscar, i amb les seves relliscades posen en evidència aquesta independència.

—¿Vostè ha pogut comprovar això des de dins?

—Des de dins no he rebut mai cap trucada ni de reprovament ni de suggeriment ni de felicitació. Així de clar i així de cru.

—¿Coneix el cas concret d'alguna d'aquestes relliscades?

—No, no en conec cap. I això és una cosa molt curiosa; la rumorologia és molt prolífica però després no trobes mai l'interessat que et digui: "m'ha passat a mi". Cosa que sempre em deixa una gran incògnita.

—¿No serà per por?

—Suposo que ha de ser per por, por professional, però amb això tampoc es fa cap favor a la causa de l'ens públic.

—¿Josep Cuní creu encertada la línia informativa de la ràdio i la televisió pública de Catalunya?

—No sé quina és la línia informativa de la ràdio i la televisió pública de Catalunya; la coneixeria si algun dia algú em digués "la nostra línia informativa és aquesta", però ningú me n'ha parlat mai. Sempre he treballat, en aquest sentit, amb absoluta llibertat informativa.

—Segons això, la relació entre el poder i els professionals de la informació en una ràdio o televisió pública és inexistent... Però la gent del carrer no ho veu així.

—¿Quina gent del carrer?

—L'opinió pública.

—Bé, anem per parts. Opinió pública, no. Opinió d'altres mitjans que diuen parlar en nom de l'opinió pública. Referim-nos només a estudis científicament vàlids: la ràdio és el mitjà de comunicació amb més credibilitat dels tres que hi ha. Les ràdios més escoltades pel que fa als informatius i programes d'entreteniment són les ràdios públiques. ¿Per què? Perquè en aquest moment fent girar el dial i escoltant les ràdios privades, n'hi ha prou per a advertir, en la seva informació, una tendenciositat clara. I en moltes ocasions per ús personal o per pròpia frustració.

—Si a Josep Cuní, en el moment en què li van oferir entrar de cap de programació a Catalunya Ràdio, una cadena pública li hagués fet la mateixa oferta per treballar en espanyol, ¿hauria acceptat?

—No ho sé, no puc parlar d'una hipòtesi que no s'ha produït.

—No és una hipòtesi inversemblant...

—A partir del moment en què no s'ha produït és una hipòtesi inversemblant. Tot i això, si hagués succeït, no sé com hauria reaccionat, ja que aquestes coses depenen de molts elements. Les persones, com a persones, es mouen per molts estímuls, entre els quals neures o sentiments, i en un moment donat pots decidir-te per una opció i a l'endemà penedir-te'n; o a la inversa.

A veure, no ens enganyem. Estem parlant, en el meu cas, d'unes relacions estrictament professionals, no hi ha cap altre vincle. A mi em van venir a buscar i jo els vaig dir: "¿Per què em voleu?". Em van contestar: "Perquè vostè és el professional que nosaltres necessitem". I vaig preguntar, "¿professional, han dit vostès?", i em van respondre, "sí". Bé, doncs, com a professional, parlem-ne.

"Les ràdios més escoltades pel que fa als informatius i programes d'entreteniment són les ràdios públiques. ¿Per què?"

—I en van parlar.

—Sí. La qüestió és que si, com a professional, demà ve una empresa sigui només catalana, catalano-espanyola, només espanyola, o sud-americana, jo sempre estic obert a la possibilitat de parlar-ne. Perquè si a mi se m'ofereix la possibilitat d'elaborar un projecte professional que m'engresqui i el problema és que l'he de desenvolupar en un altre idioma que no sigui el meu, doncs el problema no és tal. A mi no m'importaria en absolut treballar a Barcelona o a Nova York, consegüentment en català o en anglès.

—O espanyol.

—O espanyol o francès.

—Entre els professionals de la ràdio i la televisió vostè té la fama de ser molt exigent...

—Sí, és veritat. Sóc molt exigent amb mi mateix. A vegades em passo perquè crec que a la gent del meu entorn se'ls pot exigir el mateix que jo m'exigeixo. I això no és bo, ja que has de demanar als altres una mica menys del que et demanes a tu mateix si vols mantenir unes bones relacions.

—Tothom, però, vol treballar amb Jo-

sep Cuní.

—Això no ho sé. Afortunadament ara per ara vénen moltes més persones a mi que em diuen "m'agradaria treballar amb tu" que no a l'inrevés. I consti que jo entenc que hi hagi gent que no vulgui treballar amb mi, perquè pot ser una cosa bastant extenuant.

—¿És cert que vostè es considera un neures*?*

—Sóc un neuròtic, sí.

—¿Com de neuròtic?

—Bé, gairebé mai no sé què vull, el que desitjo a les vuit del matí és probable que ja no ho desitgi a les nou... Sóc bastant inconformista, i és gairebé impossible que em senti bé amb mi mateix.

—¿I això són neures*?*

"El meu renec preferit és *collons*: ¡Collons...!, i a més a més així, repenjant-m'hi.. "

—¡Oh, i tant! Home, jo ja sé que habitualment és molt difícil que algú se senti bé amb si mateix, però això portat a l'extrem que ho faig jo significa viure d'una manera molt neurotitzant.

—Bé, però en cap cas una neurosi patològica, ¿no?

—He entrevistat diversos psiquiatres, però no se m'ha acudit mai anar a una consulta. Potser una mica per por, potser una mica per respecte. I quant a la resta, amb un pèl de petulància, puc arribar a pensar que el que em diguin ja ho sé. M'acabaria fotent molt que un psiquiatre em digués: "Ets un neuròtic", tot i que em sembla que ja ho tinc una mica assumit. De qualsevol manera el problema d'això és que la gent del meu voltant no té la culpa d'aquestes neurosis.

—A vostè no li agrada tampoc baixar del burro...

—Cert.

—I té molt mal geni.

—Bé, tinc rampells, i he de descarregar adrenalina per una banda o una altra.

—¿Contra el micròfon?

—El micròfon, l'acaricio.

—¿No l'ha llençat mai?

—No, no llenço mai les coses. El rampell de llençar una cosa i estavellar-la m'ha passat molt poques vegades; tinc massa respecte per aquests estris per a destrossar-los. Si tinc un rampell, em freno, i acabo renegant.

—¿Es pot saber quin és el seu renec preferit?

—Collons: ¡Collons...! I a més a més així, repenjant-m'hi.

—¿Podria explicar quina ha estat la clau del seu èxit amb El matí de Josep Cuní*?*

—És una pregunta molt complexa perquè jo no crec en l'èxit. L'èxit és aquell element que els altres veuen, i és possible que hi sigui; però em sembla que és una paraula que la persona que està treballant en aquell producte ha de desterrar del seu vocabulari, o com a mínim de la seva creença. Dit això, només hi ha una clau per aconseguir una mica la part de sort que t'has de treballar, que són les hores de dedicació.

Jo no crec en la sort, sinó que la sort te la busques. La sort no t'està esperant i quan tu passes et diu "ets el meu home, t'estava esperant". I aleshores, encantat de la vida, et deixes besar per aquesta dama misteriosa perquè et porti en braços a la suposada glòria.

—Quant a la televisió, a part de tornar amb A debat, *sembla ser que té altres projectes.*

—Bé, a mig termini hi ha previst un informatiu per al Canal 33, a diari i a les 10 de la nit.

—¿I aniran tan bé les coses en aquesta nova etapa de televisió com li van en la ràdio?

—Ho ignoro. Jo estic seguint a la televisió les mateixes tendències professionals que he aplicat a la ràdio, que és dedicar-hi tantes hores com puc, no regatejar-hi esforços. Això no vol dir que hagi de tenir en la televisió els mateixos resultats que en la ràdio. Aquestes coses només les pot respondre el temps.

—I per acabar, males llengües diuen que vostè va una mica de divo...

—Bé, això del divisme... Sempre una mica és allò que penses que tenen altres però que tu et negues a la possibilitat de posseir. Per tant, algú és possible que pensi que ho sóc, però agrairia molt que m'ho fes saber, perquè m'espantaria molt aparençar-ho.

—Així doncs, ¿ni èxit ni divisme?

—Bé, ja sé que pot semblar molt demagògic, si dic "jo només pretenc ser" un professional dels mitjans de comunicació, però és que és el que realment sento. I això sí que m'agradaria que quedés reflectit literalment, perquè és una història que em té molt capficat, ara.

Eduard Company

Obres fallides

El risc de la pressa

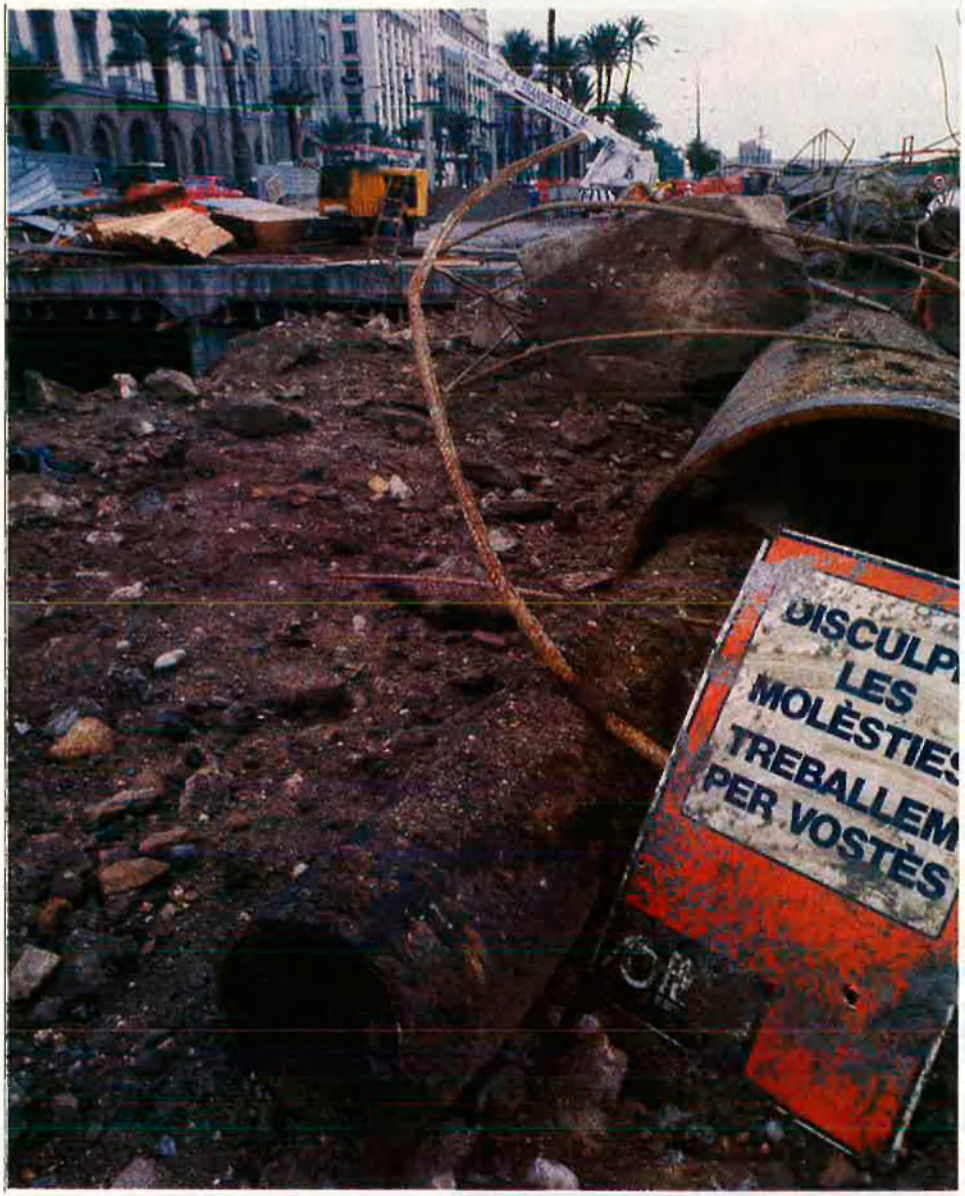
La renovació urbana que Barcelona ha emprès amb orgull té una cara fosca: errors diversos en algunes obres que n'han disparat el cost.

Aguantaran els cinturons el trànsit del 2000? ¿Serà suficient l'ampliació de l'aeroport del Prat?, ¿Quantes vegades més s'haurà de veure la plaça de Catalunya en obres fins que prengui una forma definitiva? Aquestes són preguntes que el ciutadà de Barcelona es fa aquests dies. ¿La raó? Ben senzilla: diverses obres públiques de certa envergadura que es duen a terme a la ciutat hauran de modificar-se parcialment per culpa de la imprevisió. Són les obres fallides que, estiguin o no el 92, ja causen maldecaps ara.

El regidor d'urbanisme, del Partit Popular, a l'Ajuntament de Barcelona, Antoni Albesa, considera que es pot establir una tipologia d'obres fallides: "Algunes ho són en l'execució, però d'altres ho són en la concepció. A més, hi ha obres que pel fet de no haver-se concebut són obres fallides precisament perquè la seva mancança representa un problema important. L'ampliació de la Fira i l'extensió de la xarxa del metro, en són dos clars exemples".

Quan es va mamprendre la reforma de la xarxa ferroviària de Barcelona –que implicava el desmantellament de la línia ferroviària de la costa per obrir la ciutat al mar– es va pensar que seria bo també soterrar alguns trams que trencaven la continuïtat d'alguns carrers no gaire lluny del centre de la ciutat i la prolongació de la important avinguda Diagonal. Així, en un conveni signat entre RENFE i l'Ajuntament l'any passat, RENFE es va comprometre a soterrar el ramal de Glòries –un dels que més carrers tallava– i es va calcular la inversió necessària en 1.800 milions de pessetes. Però el fet que el soterrament hagi topat amb dues línies de metro ha comportat una dificultat addicional, de manera que la inversió per l'obra ha pujat a 5.000 milions, 3.200 milions més del que inicialment s'havia previst.

Un altre desgavell de RENFE és el de l'estació de la plaça de Catalunya d'aquesta companyia. El 1984 es va iniciar una gran remodelació del subsòl d'aquesta cèntrica plaça que va incloure la remodelació de les connexions del metro i també la construcció d'una nova estació subterrània de RENFE. Les obres es van prolongar més de dos anys i fa pocs dies s'ha anunciat que es farà una nova reforma d'aquell espai a causa de la manca de previsió sobre el nombre de viatgers i ja s'ha advertit que les obres aniran per llarg. ¿El cost? Uns 3.000 milions que s'haguessin pogut estalviar si

s'hagessin fet bé els càlculs de previsió de passatgers. L'any passat la companyia va calcular en 27.000 els usuaris diaris de l'estació per al futur, avui ja en són més de 40.000.

Que l'aeroport del Prat serà insuficient d'ací pocs anys és ja un tema indiscutit, el problema està ara en el fet que algunes obres per a la seva ampliació limiten la visibilitat de la torre de control, segons van informar els controladors. Aquesta limitació consisteix en el fet que tres zones per on passen els avions són opaques per a la torre i hi ha dificultats per a seguir els avions des de la pista de rodament fins a la d'enlairament. La normativa estableix que s'ha d'efectuar un seguiment visual complet . Els controladors creuen que aquestes anomalies són degudes a un error o modificació dels plànols dels mòduls on baixaran els passatgers dels avions.

En la seva recerca d'espai vital, la Fira de Barcelona podria ensopegar amb l'ampliació de l'aeroport. Recentment la Cambra de Comerç va comprar uns terrenys al Prat del Llobregat per descongestionar la Fira del seu reducte de Montjuïc. El director de l'aeroport de Barcelona, Alfonso Bozzo, ha assenyalat que els terrenys estan reservats a l'ús aeroportuari, i tot i que en l'ampliació actual no es veuen afectats, una eventual ampliació a principis del segle XXI faria sorgir un greu conflicte.

CIRCULACIÓ I IMPREVISIÓ

Per la seva estructuració urbana, Barcelona disposa de nombrosos colls d'ampolla, però un dels previsiblement més importants es construeix ara. Es tracta del tram que passa arran de mar de l'anell de circumval.lació de la ciutat –tram conegut com a cinturó del litoral–. Aquest tram té dos carrils per cada sentit quan la resta de la via en disposa de tres. El raonament perquè això hagi estat així és que el volum de vehicles per dia previst per a la zona és inferior a la dels altres trams del cinturó. Però en el futur la cosa pot ser ben diferent. Amb els projectes de potenciació del port i la costa general l'àrea servida pel tram de dos carrils esdevindrà un dels principals focus d'atracció de la ciutat, amb el lògic increment de trànsit.

El cinturó del litoral ja està causant problemes ara en el seu pas pel Moll de la Fusta, una àrea inaugurada el 1987, després de 4 anys de treball, i que constitueix l'única obra acabada de la nova façana marítima de Barcelona. En teoria el Moll de la Fusta ja va ser dissenyat perquè el futur cinturó s'hi adaptés perfectament, però a l'hora de la veritat s'ha vist que no ha estat així. Efectivament la calçada de dos dels seus vials s'haurà de rebaixar 40 centímetres ja que molts camions no hi podien passar. Per corregir això s'haurà de fer una inversió suplementària que s'ha estimat en uns 1.000 milions de pessetes. Cal tenir en compte que tota l'obra del Moll de la Fusta ja va costar 1.000 milions de pessetes.

El portaveu del grup d'Iniciativa per Catalunya a l'Ajuntament de Barcelona, Antoni Luchetti, considera que s'ha volgut encabir massa obres en els pressupostos olímpics, tot i que se sap que moltes no estaran llestes el 1992. "Tot i així –creu– no sempre la pressa dóna mal resultat i hi ha altres factors, com una mala concepció d'una obra, que és el cas del Moll de la Fusta".

De tota manera, i per pal.liar una situació que comença a ser preocupant, els responsables municipals, el COOB i la Generalitat han encarregat auditories a diverses empreses a fi que controlin el compliment dels terminis fixats i el manteniment de la qualitat en l'execució. L'objectiu és evitar que es repeteixin casos com els esmentats o com el de l'Estadi Olímpic que va costar 2.000 milions més dels previstos.

I és que, pel que s'ha vist, no es pot confiar només en el control tècnic intern de cada obra.

Albert Punsola

Saddam Hussein, o la vigència del bigoti

No podíem inaugurar una secció dedicada a personatges d'actualitat sense referir-nos al bigotut que té agafats pel coll els habitualment tranquils consumidors occidentals i la majoria d'emirs que passen la vida fent el diletant pels casinos de la costa Blava. Vagin, doncs, dedicades al sàtrapa de moda aquestes línies de glossa que inicien una desfilada amb voluntat de bestiari.

Parlàvem d'un bigoti, perquè és precisament aquest atapeïment de pèl que omple el buit anguniós entre el llavi superior i els narius allò que ens crida l'atenció, d'entrada, en el nostre primer convidat. No només perquè sigui negre i gruixut –fet que provocaria, tot sol, la nostra indiferència–, sinó perquè de seguida ens adonem que és molt més que un bigoti. Només cal fixar-se en els iraquians de tota mena que omplen, per caprici de l'atzar, les planes de diaris, revistes i telenotícies. Tots porten bigoti. Tots miren d'assemblar-se al *germà gran* que, a través d'un altre mostatxo que els parla per la televisió, omple les seves ànimes i subsituteix amb versos incendiaris el blat i el sucre que deixaran de menjar si el bigoti suprem no para de fer el brètol pels deserts de Kuwait. És el mateix que els passa als iranians, però amb la barba. Tots els iranians –com alguns *progres* socialistes que encara manen per aquests verals– porten barba (i camises cordades fins al coll, sense corbata; un tret postmodern que faria les delícies de més d'un local de moda a les grans ciutats occidentals). De vegades arribem a creure que l'únic canvi ortogràfic entre dos països veïns –la Q per la N– té alguna cosa a veure amb barbes i bigotis, i això ens obliga a pensar si valia la pena deixar-se la pell a l'estuari de Chatt El Arab per uns quants pèls de més o de menys.

Però no ens apartem del bigoti que ens ocupa –el torn dels *ayatollah* ha d'arribar més tard o més d'hora, i doncs ja meditarem a gust sobre barbes i camises sense corbata. ¿És Saddam Hussein, el *Takriti*, flagell d'Occident, venjador dels oprimits,

Saddam Hussein.

ira de Déu dels emirs displicents, bèstia negra dels jueus, ogre de nens i nenes europeus, alguna cosa més que un tirà enganxat a un bigoti? ¿Per què li agrada tant vestir-se com un muntanyenc tirolès –¡a trenta-cinc graus a l'ombra!–? ¿Quina una n'ha fet amb el seu Cadillac per haver-lo hagut de portar a reparar a un garatge dels Estats Units –garatge que, òbviament, ara se l'ha quedat com a primer botí de guerra–? ¿Què hi ha rere el somriure de Hussein, arrecerat com una salvatgina sobre el bigoti més famós d'aquest final de segle, mentre acarona amb mans de nabab les galtes acollonides dels nens britànics i les dones japoneses?

Si us hi fixeu bé, potser hi ha *dolor*. Com el que hi havia sota un altre bigoti cèlebre –el quadradet negre i roí que va inventar els camions de la mort, les cambres de gas i els crematoris per liquidar una raça. És el dolor que agermana els tirans d'ahir, d'avui i de demà. El bigoti de Hussein és més espès que el de Hitler, però la gran diferència entre tots dos és que el segon va fer el que el primer no podrà fer mai, tot i morir-se'n de ganes. A molts de nosaltres, simples lectors i espectadors d'una follia gairebé medieval entre croats i sarraïns, ens agradaria saber, de debò, què hi ha rere aquest bigoti –dolor, menyspreu, bogeria–, i si podem fer-hi res. Ara ens han dit que Hussein té una amant, i que se l'estima més que res en el món –els americans l'han posada al capdamunt de la llista de víctimes d'un atac sorpresa a Bagdad–; potser és ella qui ho sap tot, perquè li arregla el bigoti, li'n retalla les puntes, li'l renta i eixuga. Les amants de bigotuts cèlebres han sabut sempre moltes coses.

Però el bigoti de Hussein, pel que sembla, ha canviat la pell probablement dolça de l'amant –ens agrada pensar que ell la va conèixer en un tuguri de Bagdad, on ella feia la dansa del ventre– pels pous kuwaitians, aspres de mena. Ara, els pèls negres esgarrapen les riqueses conquerides amb la mateixa fruïció amb què pessigollejaven el coll de, potser, l'únic ésser humà que –com Dalila a Samsó– sap com tallar per sempre, a cop de tisores i de petons, tota la seva màgia.

Albert Mas Griera

"Ressons: possible cisma a la Cançó

Algunes decisions relacionades amb la recent creació del Centre Ressons de Promoció Cultural han portat la polèmica en àmbits de la Cançó catalana.

El Centre Ressons, impulsor de l'únic local estable per a cantants catalans a Barcelona, ha estat dotat per la Generalitat de Catalunya amb un pressupost total de seixanta milions de pessetes. Totes les opinions consultades han coincidit a qualificar aquesta quantitat com a "més que insuficient" i també "molt mal repartida".

D'aquests seixanta milions, cinquanta estan destinats a propaganda i promoció, i deu a despeses diverses. Això fa que els cantants depenguin del taquillatge (sempre incert) de les actuacions, amb un mínim assegurat de 50.000 a 75.000 pessetes, quantitat que no arriba ni a la meitat del *cachet* mitjà de qualsevol cantautor mínimament conegut.

A la penúria econòmica a què es veuran sotmesos la majoria dels cantants que actuïn al Teatre Regina, local escollit per donar acollida als concerts, cal afegir la polèmica soterrada que ha suscitat el nomenament de Ramon Muntaner com a director de Ressons. Muntaner, cantant i actualment en excedència, no va donar suport a la tancada reivindicativa que va protagonitzar l'Associació de Cantants i Intèrprets Catalans la primavera de l'any passat, la qual cosa li ha guanyat

Ramon Muntaner ho té difícil.

l'antipatia de molts dels cantants que van participar en l'acció. La designació de Ramon Muntaner ha estat interpretada com un *premi* pel seu comportament durant la tancada dels companys, i fins i tot s'ha parlat d'una *provocació* per part del director general de Promoció Cultural, Xavier Bru de Sala, el qual és acusat de mantenir una posició poc dialogant durant el conflicte de l'any passat.

El malestar generalitzat ja ha comportat alguns problemes a l'hora de trobar cantants per posar en marxa el cicle d'actuacions: Muntaner ja té el "no" definitiu de Quico Pi de la Serra, i li ha estat impossible posar-se en contacte amb Joan Manuel Serrat, que no sembla gaire interessat a parlar amb ell.

En canvi, com el mateix Muntaner ha declarat, ja disposa de repostes positives com les d'Enric Hernáez, Joan Amèric, Toti Soler i Rafael Subirachs entre d'altres.

El cisma dins el món de la Cançó està servit. De tota manera, l'existència per fi d'un local estable per a la Cançó a Barcelona i la inversió d'uns milions que fins ara no hi eren són millores inqüestionables que demostren que hi ha motius més profunds que poden explicar la divisió existent entre els cantants catalans.

Mentrestant, l'activitat del centre no cessa i busca camins d'ampliació promocional. El director de Ressons té previst buscar locals com el Teatre Regina a les altres capitals del Principat, i ampliar les activitats del centre a la promoció del rock català, jazz i música no clàssica. Naturalment, amb la condició que el cisma no converteixi Ressons en un ens inoperant.

Eduard Voltas

Pont aeri

Aeroport del Prat, 8:30 del matí d'un dia feiner qualsevol. La sala del pont aeri és plena d'homes amb vestits majoritàriament grisos o blau marí i algunes dones amb vestits de jaqueta de dissenyadors destacats. Tots porten a la mà un maletí i sota el braç un diari. Són l'exèrcit d'executius-ives agressius-ives que cada dia van a Madrid per tancar els molts negocis que encara es fan a la capital.

Aeroport del Prat, 8:45, una veu metàl.lica anuncia: "Pasajeros de puente aéreo con destino Madrid con tarjeta de embarque color gris procederán a embarcar a las 9 horas i el despegue está previsto a las 9:15. Pasajeros con tarjeta de embarque color calabaza embarcarán a las 9:10 i la salida será aproximadamente a las 9:20".

A partir d'aquí tots els executius que fins aleshores s'havien mostrat més aviat tímids, llegint el diari i comentant la jugada amb el veí, es comencen a posar nerviosos i marxen, gairebé en desfilada, cap als únics quatre telèfons que hi ha a la sala. Immediatament es forma una cua. La conversa més usual és aquesta: "Escolta

Carme [així es diu la secretària que s'ha quedat en el despatx] truca a Madrid i digues que arribaré una mica tard a la reunió".

Al cap de pocs minuts la mateixa veu metàl.lica que havia anunciat el primer retard n'anuncia un altre. Les corregudes al telèfon es repeteixen.

Gairebé tots ja se saben el diari al dret i al revés sobretot la secció econòmica, quan pels altaveus encara s'anuncia un altre retard. Aquí cundeix el pànic. Ja gairebé ningú arribarà a la reunió i segurament el negoci s'haurà de tancar en un dinar. Finalment els de la targeta d'embarcament color gris podran sortir a les 10:45, després de més de dues hores d'espera a l'aeroport. I mentrestant la sala s'haurà omplert de nous executius que portaran a la butxaca dreta de l'americana targetes amb tots els colors de l'arc de Sant Martí. Amb una mica de sort, podran sortir demà.

Àngels Barceló

OLÍMPIC CIRCUS

Segells pre-olímpics

Monedes, medalles i segells. Qualsevol cosa és bona per a fer diners i deixar constància de la fita del 92. Ja el 1988 es va fer la primera emissió de segells amb el logotip i amb tres modelets del dissenyador Peret, el finalista amb el seu "Sol" al concurs de mascotes guanyat per Cobi. Ara passen a la cinquena, que ha consistit en quatre milions d'exemplars de segells de beisbol, lluita i boxa dissenyats per Gerard Sala i Rosselló.

Rafael Bartolozzi, Arranz Bravo i Robert Llimós són els altres autors filatèlics, per ara.

Aigües braves

El Parc del Segre, de la Seu d'Urgell, que ha comportat la construcció d'un canal d'aigües braves de 165 metres de longitud i un altre d'aigües tranquil.les de 650 metres, ja és a l'última fase. De totes les subseus, la de la Seu d'Urgell pot ser una de les més desconegudes des de la capital olímpica i és en canvi una de les que ha treballat amb més empenta i ha utilitzat el 92 per refer la façana de la ciutat. Recuperar l'aeroport, com voldria l'alcalde, ja serà més difícil, perquè requeriria un acord amb el govern andorrà que de moment no arriba.

Les noves instal.lacions per al piragüisme olímpic poden, a més, donar alguna sopresa al medaller, perquè l'equip espanyol ja s'hi entrena fa temps i des d'ara ho farà en el mateix canal que acollirà els Jocs. I això és jugar amb avantatge.

El COC reclama una Catalunya lliure (de pesta equina)

El Miró i Ardèvol conseller d'Agricultura de la Generalitat va predicar l'any 1989 la independència sanitària dels cavalls catalans, davant les rucades sanitàries de més avall, que acabaran aconseguint allunyar l'hípica olímpica de Barcelona'92 a força de demostrar la inoperància durant tres anys consecutius.

I el Josep Miró president del Comitè Olímpic Català (COC) està disposat a denunciar aquest 1990 el Ministeri d'Agricultura davant dels tribunals, per negligència.

Ho ha fet saber ara, abans que sigui massa tard, veient, des de la seva nova butaca olímpica, com el Ministeri espanyol continua apilant les múltiples sol.licituds de regionalització de la malaltia africana, que tenen fins i tot i el vist-i-plau de la CEE, i que declararien Catalunya zona lliure de pesta equina.

L'ex-conseller deu conèixer prou bé les raons ocultes de la *negligència* del govern central, i ha decidit continuar la seva croada particular a favor d'una Catalunya lliure de rucs i ases empestats.

El cas, arribi o no arribi finalment als tribunals, és certament de jutjat de guàrdia. Ja pot anar dient el senyor Rivera, president de la Federació espanyola d'hípica, que la normativa ha canviat a Brussel.les i que legalment Barcelona ja no té pesta equina, ja pot anar dient que de Màlaga a la ciutat comtal i olímpica hi ha tant (mil quilòmetres) com a Budapest. Res.

Fins i tot la princesa Anna se'ns ha tornat legal i legalista i reclama ara que s'apliqui la nova normativa en lloc d'intentar –com se l'acusava abans– emportar-se la competició dels cavalls a casa seva. Però res de res.

De moment, els cavalls europeus continuen sense poder entrar a Catalunya, com ha passat amb el recent certamen Equus Catalonia, perquè el Ministeri continua aplicant la normativa antiga, que *nacionalitza* (estatalitza, diguem) el brot a tot el territori espanyol des que mor el primer cavall malagueny.

Ara diuen que potser el 1991 ja podran entrar alguns cavalls per la frontera del Nord i comprovar sobre la seva pròpia pell com els mosquits transmissors de la maleïda pesta no són capaços de fer tant de quilometratge per arribar a Catalunya, ni de superar els controls sanitaris catalans que Miró i Ardèvol va preparar amb tanta afició. Però el cert és que algun retard més en l'aplicació d'aquesta normativa pot ser definitiu i allunyar del tot un dels 28 campionats mundials (el que tanca tradicionalment els Jocs) de Barcelona.

I, en el cas que s'acabés celebrant l'hípica al Reial Club de Polo, al Ministadi del Barça i a la urbanització del Montanyà (Osona), caldrà veure quants genets i propietaris de cavalls milionaris s'arriscaran a traslladar les seves bestioles fins a Barcelona.

Miró i Ardèvol, que es deixa emportar per la passió d'haver impulsat personalment la regionalització, ha declarat que "Catalunya té totes les garanties per a acollir aquestes proves".

Demostra una fe admirable en els controls, i s'arrisca així a posar la mà al foc en un assumpte que pot acabar cremant més del que ho ha fet fins ara.

Perquè de moment s'ha comprovat per tercera vegada consecutiva que Andalusia és absolutament incapaç de posar mà dura en una malaltia que repercuteix negativament en les espatlles dels seus propis cavalls i de nombroses famílies ramaderes. I l'escàndol d'imatge que podria significar l'arribada casual de la malaltia en uns Jocs Olímpics podria desfer tots els somnis de "Jocs de la unitat", "Jocs de la reconciliació" o com se'n vulgui dir.

Com d'altres temes desafortunats, la solució serà esperar un 1991 ple d'emocions i de resolucions de tot el que s'ha anat encallant aquests últims quatre anys.

I un altre interrogant, ara, és saber si correspon realment al COC vetllar contra la pesta equina. Li ho demanarem al president del COC, o a l'ex-conseller d'Agricultura.

Carles Capdevila

Un cas de jutjat de guardia.

FUNDACIÓ JAUME I

XIII Premis BALDIRI REIXAC

CONVOCATÒRIA PER AL CURS 1990-91
Dotació total 10.550.000 ptes.

Aquests Premis, destinats a estimular l'escola catalana, són dotats per la FUNDACIÓ JAUME I amb les aportacions dels receptors del llibre-Nadala que aquesta Fundació tramet cada any a les persones interessades a protegir la nostra cultura.
El seu àmbit és els Països Catalans.
Compten amb l'assessorament de la DEC d'Òmnium Cultural.
Els PREMIS BALDIRI REIXAC són convocats en TRES MODALITATS:

1. PREMIS A ESCOLES

Dotats amb 6.000.000 de ptes. i distribuïts en 12 premis de 500.000 ptes. cadascun, seran assignats a centres escolars que no hagin estat guardonats en anys anteriors.

Serà premiada la qualitat global de l'actuació escolar en l'aspecte concret de la catalanitat. Hom valorarà el lloc que ocupen la llengua i la cultura catalana en el projecte educatiu i en el conjunt de les activitats del centre.

Per a participar en aquests Premis cal omplir i trametre el qüestionari que facilita la FUNDACIÓ JAUME I, així com la documentació que s'hi demana.

Les escoles ja presentades en anys anteriors i no premiades que desitgin optar a aquesta convocatòria, només caldrà que presentin un nou qüestionari actualitzat, sense necessitat d'aportar nova documentació.

2. PREMI A MESTRES I PROFESSORS

Dotat amb 800.000 ptes. que es distribuiran com segueix:

400.000 ptes. al treball guardonat i una subvenció de 400.000 ptes. per a contribuir a la seva edició.

Destinat a docents de tots els nivells, **serà atorgat a un treball inèdit de temàtica pedagògica l'ús del qual ajudi amb eficàcia l'estímul de l'ensenyament català en qualsevol àmbit educatiu.**

A l'edició del treball premiat s'hi farà constar el premi amb el qual ha estat guardonat.

El Jurat podrà dividir el premi o deixar-lo sense adjudicar.

3. PREMIS ALS ALUMNES

Dotats en conjunt amb 3.750.000 ptes. que es distribuiran en 50 premis de 75.000 ptes. cadascun.

La dotació del premi serà destinada a llibres catalans, a triar pels interessats.

Seran atorgats a **treballs normals de classe, realitzats preferentment en equip** per alumnes de Parvulari, EGB, Ensenyament Secundari, COU o Educació Especial.

Els treballs hauran de ser **escrits en català i poden versar sobre qualsevol de les matèries o de les àrees dels cicles escolars citats, o bé ésser resultat d'activitats escolars que abastin diverses matèries o àrees:** excursions i visites, periòdics escolars i diaris de classe, murals, col·leccions, manualitats, àudiovisuals, etc.

S'acompanyaran d'una memòria breu, no més llarga de dos folis, en la qual s'hi especificaran les motivacions, les circumstàncies, la manera com ha estat realitzat el treball, etc. Quan es tracti d'alumnes de Parvulari, del cicle inicial d'EGB o d'Educació especial, la memòria podrà ser presentada pel mestre.

El jurat considerarà d'una manera especial aquells treballs que hagin suposat per als alumnes un **esforç de penetració en la realitat social catalana dei seu entorn, en la tradició cultural catalana, o que comportin l'aplicació a l'ús escolar de vocabularis tècnics o científics i, en general, que s'insereixin en un context de normalització de l'ús de la llengua catalana a l'escola.**

Als treballs hi ha de constar el curs, els noms dels alumnes, el nom del mestre i les dades completes de l'escola: nom, adreça i telèfon.

ASPECTES GENERALS

Els treballs i la documentació s'han d'adreçar a la **FUNDACIÓ JAUME I, Aribau 185 - 08021 BARCELONA,** abans del dia **15 de febrer de 1991,** o bé serà admés que portin matasegells fins a la mateixa data.

Cal fer constar clarament a quina modalitat dels premis es presenta el treball: als d'escoles, al de mestres o als d'alumnes.

Els treballs no premiats podran ésser recollits a partir del 15 de juny fins al 15 d'octubre següent. Passat aquest temps, la FUNDACIÓ JAUME I no se'n farà responsable.

La FUNDACIÓ JAUME I podrà disposar dels treballs premiats durant un any per tal de poder-los exposar i promoure'n la difusió.

Premis BALDIRI REIXAC
Aribau, 185 - Tel. 200 53 47 - 08021 Barcelona

Amb el patrocini honorífic de la
Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

IDEES

9 d'Octubre: quatre tesis i un prec

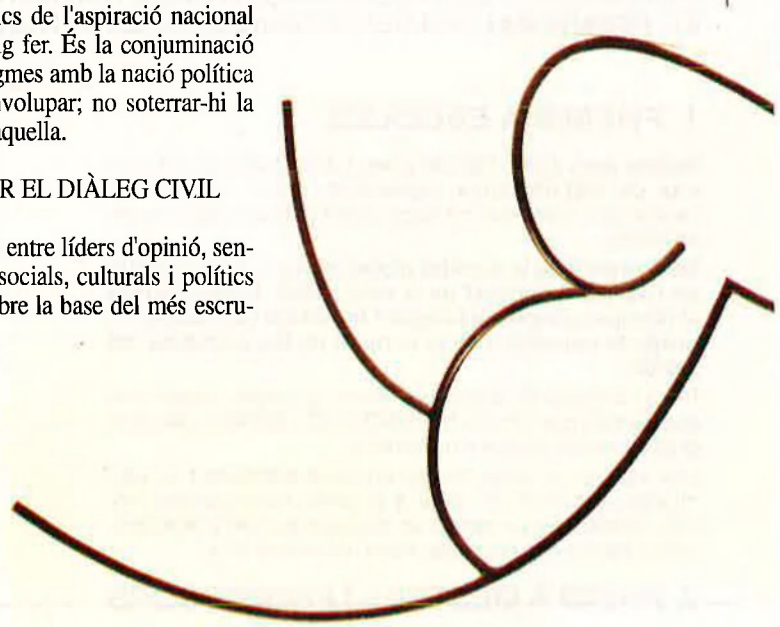
Els darrers temps han estat ben alliçonadors de les conseqüències que es deriven de la pèrdua de vigència del discurs nacional dels valencians. Una certa i ja indissimulada desorientació ha substituït les provatures de debat llançades d'ençà del 1987. Aquest 9 d'Octubre és, doncs, una data adient per a llançar reptes públics que constrasten amb el triomfalisme oficial i els silencis poc sonors del nacionalisme subsidiari. Heus ací, doncs, quatre tesis i un prec per donar testimoniatge del fet que hi podria haver camins oberts.

REPENSAR LA NACIÓ

Una redefinició dels objectius nacionalitaris del poble valencià (ateses l'actual inanitat, confusió i la coexistència improductiva dels discursos político-culturals casolans, i el potencial nucli de tensió *impolítica* que en resulta) hauria de renunciar al miratge teòric dissenyat per Habermas des d'Alemanya, i creixentment assumit per la socialdemocràcia procedent del nacionalisme catalanista, segons el qual els temps que corren obliguen a substituir el concepte de *nació* pel de *postnacionalitat*; entre altres raons perquè això potser els cal als pobles que han acomplert la nació i l'han institucionalitzada plenament, o a aquells altres que, en imposar-la, han protagonitzat holocaustos i ruïnes a moros i cristians (com és el cas de la nació alemanya en el passat), però no a aquells que com el nostre no han aconseguit encara trobar la identitat discursiva que els mene a disposar en els termes i intensitat que vulguen de l'exercici dels drets nacionals. En tot cas, l'aplicació de les tesis postnacionalistes al cas valencià (veritable i no desmentida fonamentació del *lermisme*) suposaria la negació explícita i definitiva de tota especificitat política més enllà d'una discreta administració plena d'equilibris, renúncies i ocultaments de l'actual Estatut d'Autonomia. Solidaritat i valors universals no són, per això, antitètics de l'aspiració nacional dels pobles a mig fer. És la conjuminació d'aquests paradigmes amb la nació política el que cal desenvolupar; no soterrar-hi la nació en nom d'aquella.

RECUPERAR EL DIÀLEG CIVIL

El diàleg civil entre líders d'opinió, sensibilitats, actors socials, culturals i polítics s'ha d'establir sobre la base del més escrupolós respecte a les regles de joc democràtiques, tot excloent-ne de manera explícita les posicions i subjectes adscrits als rengles de la intolerància, la voluntat manipuladora i les caducades concepcions socials que propicien la pervivència de la ignorància, la dependència social i la petrificació de les situacions d'injustícia. I l'àmbit del diàleg s'ha de concretar d'entrada en la societat civil i no en els estrictes i desorientats actors polítics.

PER UN PACTE LINGÜÍSTIC

Atès que hi ha certa coincidència sobre el fet que la llengua no és ni l'únic ni el més destacat factor que configura la hipòtesi nacionalitària dels valencians, però que, en tot cas, té dret incontrovertible a assoliment d'un estatus legal i social, i atès que en allò tocant a la llengua pròpia dels valencians, hi ha un nucli de tensió que contamina el conjunt de relacions civils i polítiques, caldria reunir els actors i institucions adients per tal de trobar els punts mínims d'acord que permeteren superar les bardisses que aquest conflicte basteix en la societat valenciana i en les formulacions programàtiques i pràctiques dels actors polítics. Les bardisses es tradueixen en termes que van més enllà dels estrictament lingüístics i configuren un joc d'ocultacions i acusacions que fan el paper de pseudo-arguments davant conflictes d'altra mena tot contaminant-los i llastrant-los amb els resultats de tots coneguts.

UN CONGRÉS NACIONAL VALENCIÀ PEL 1992

El valencianisme de sensibilitat demòcrata dispers en diferents formacions polítiques, àmbits intel.lectuals i professionals, sectors socials i territorials, hauria de promoure, des del lògic i convenient pluralisme ideològic, i sense apriorismes, la convocatòria d'un Congrés Nacional Valencià on sotmetre a debat i prognosi la realitat de la societat valenciana i a partir del qual reprendre l'empenta que entre els anys seixanta i els setanta propicià la participació de milers de valencians i valen-

cianes en un projecte d'il.lusió col.lectiva, que, per a la nostra dissort, ha estat aplicat amb notòries restriccions i, en l'actualitat, s'administra sense convicció i en nom d'un pragmatisme equívoc que es voldria emparar capciosament en la voluntat popular, per a ocultar que allò que es respecta no és sinó allò altre que es limita o tergiversa.

UN PREC

Minimitzats com a poble per una transició que esdevingué madrastra per als valencians, se'ns governa tot advertint-nos si de cas ens agradaria més caure sota el domini de l'adversari que guaita a diari des de l'erm de la intolerància per destruir el poc que tenim. Però l'equació és fal.laç per suïcida, equivocada per sincrètica, i ofensiva i vergonyant perquè en el fons ens vol agenollar a les potes del mal menor. La maror de canvis i greus trasbalsos que s'estan produint en tot l'àmbit europeu, en definitiva, no justifica els desesperançats, ni els adolescentment confessos d'un conservadorisme malaltís i infecund, ni els qui s'automarginen de la reflexió amb acusacions i displicències que no fan, però, ocultable la seua feblesa.

No és temps de planys ni de batalles, ni tampoc hem de fer nostra la vella sentència del mestre quan deia que "¡Sobraran llibres!" Si alguna cosa ens ha de sobrar, que siguen les certeses que no han arribat, però, a rams de beneir.

Vicent Franch i Ferrrer
Professor titular de Ciència Política i Dret Constitucional a la Universitat de València-Estudi General

El club dels cinc

La famosa fórmula de Charles de Gaulle sobre *la cosa* de Nova York, ha estat glossada fins a la sacietat. En aquell moment, el general tenia tota la raó. El joc de majories automàtiques i, encara més, els repetits vetos soviètics, feien impossible el funcionament de la *casa de vidre* de Manhattan.

En un període de vint anys, entre 1945 i 1965, la Unió Soviètica, va utilitzar exactament 103 vegades el seu poder de bloqueig al Consell de Seguretat de les Nacions Unides. Els problemes greus acabaven sent un afer entre les superpotències, i l'ONU no va tenir res a fer ni a l'Orient Mitjà, ni al Vietnam, ni a Hongria el 1956, ni tampoc a Txecoslovàquia el 1968.

El final de la guerra freda ha permès una rehabilitació de l'organització internacional gràcies sobretot a Gorbatxov. El talent diplomàtic de Javier Pérez de Cuellar ha contribuït a donar cos a l'ONU, després de l'episodi Kurt Waldheim. Però res no hauria estat possible sense el discurs pronunciat el desembre de 1988 pel número u del Kremlin, després que Gorbatxov hagués decidit saldar el gros deute acumulat pel seu país.

El president nord-americà Georges Bush, que havia estat representant del seu país a l'ONU, no ha manifestat mai el menyspreu que el seu predecessor Ronald Reagan demostrava envers *la cosa*. Per això, des del començament de la crisi del Golf, ha tingut el bon criteri d'implicar-hi l'ONU. Amb èxit: la mateixa nit del colp de mà iraquià, el Consell de Seguretat exigia una "retirada immediata i incondicional" de l'agressor. I, al mateix temps, decidia l'embargament comercial, financer i militar, abans de declarar el bloqueig naval primer i després l'aeri.

Unes mesures sense precedents. El paraigua de l'ONU per a la intervenció americana a Corea va ser acordat, el 27 de juny de 1950, amb unes condicions jurídiques molt discutibles, en un moment en què l'URSS havia comès l'error –envers ella mateixa– de practicar la política de la cadira buida. Aquest cop, la unanimitat és total, amb l'excepció de Cuba, irreductible nostàlgic del passat.

¿Estem doncs davant la realització del vell somni de Roosvelt de prolongar en la pau el directori que els grans van tenir en temps de guerra? Cal desconfiar d'aquest tipus de clixé. Hem de felicitar-nos pel nou protagonisme de l'ONU, però al mateix temps no podem caure en un optimisme gratuït.

Els mateixos Estats Units estan lligats de peus i mans. A Hèlsinki, Bush ha concedit a Gorbatxov una mena de dret de co-gerència en els afers d'Orient Mitjà. I Giscard d'Estaing tenia raó quan va declarar a la televisió que Mitterrand s'havia acontentat fent "algunes al.lusions" a la intervenció dels Estats Units al Golf.

El president de la República francesa ha intentat sobretot subratllar les seves diferències dins el cor occidental i la seva *lògica de pau*, que té per finalitat una conferència internacional que tracti la totalitat dels problemes de la regió, és molt més propera a les tesis del Kremlin que a les de la Casa Blanca, que rebutja qualsevol possible lligam entre la sortida de Kuwait i els problemes del Líban o de Palestina.

L'eufòria de Manhattan potser durarà poc temps. Els soviètics ja suggereixen atorgar a la nova Alemanya un sisè lloc permanent al Consell de seguretat. Segurament aquest gest de solidaritat tindria sòlides compensacions per a l'URSS. Els italians, per la seva banda, proposen que siguin oferts a la Comunitat Europea i al Japó els llocs que actualment ocupen França i Gran Bretanya. Altres veus s'inclinen a favor de l'entrada de l'Índia i del Brasil.

¿Per què no? En el futur, caldrà certament remodelar el *club dels cinc*. Però fer-ho avui, en una situació de crisi, seria pura follia. I una total demagògia.

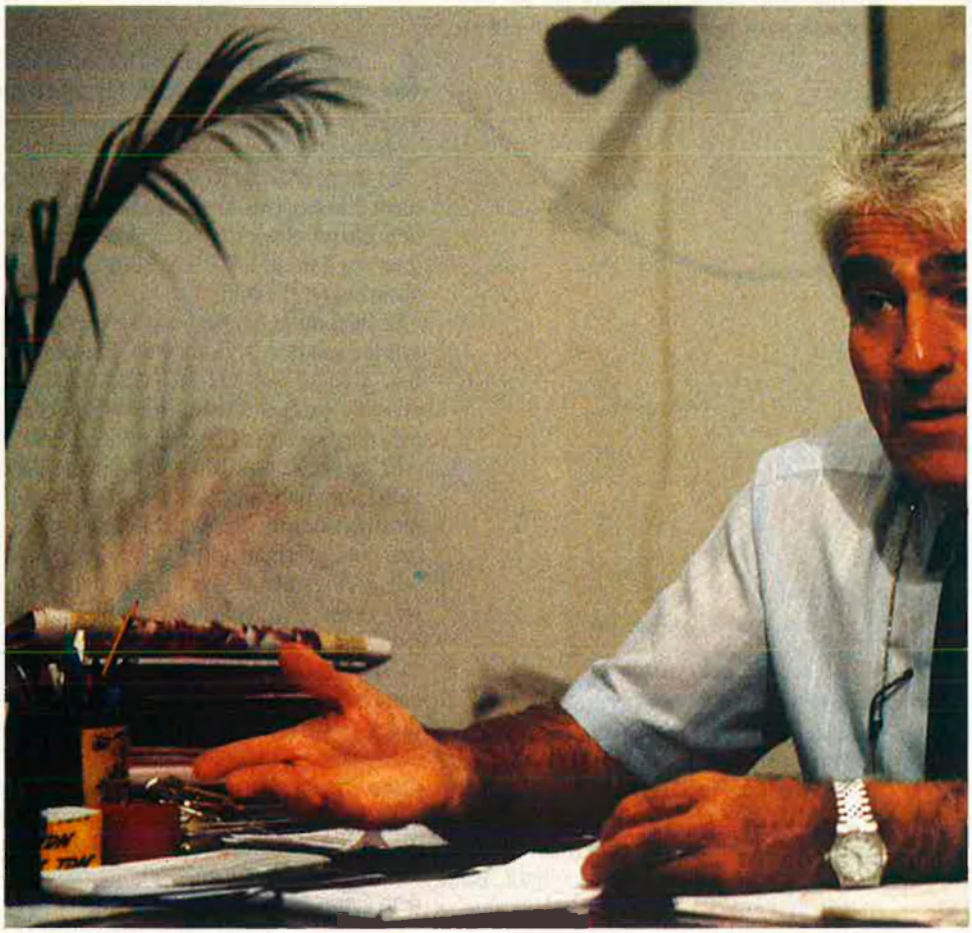
Yves Cuau

EDITORS

Entrevista a Ramon López

"El país no s'enriqueix culturalment"

President del Gremi de Distribuïdors de Catalunya, Ramon López és el gerent d'Enlace, una distribuïdora de llibres que ara celebra els vint anys. Amb la seva llarga experiència dins el món dels llibres, fa un repàs des de l'època franquista fins a la situació actual.

Vostè, com va entrar en el món del llibre?

—Jo vaig entrar de la mà del que ara és conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Joan Guitart. En aquells moments, a l'any 74, jo estava en una empresa de papereria i mitjançant un amic comú, vaig entrar a l'editorial Labor. Però la meva experiència real dins el món dels llibres es pot dir que és a Enlace, a partir de l'any 75, quan Labor entra a formar part de la distribuïdora.

—Tot i que vostè encara no hi era, ¿com va nàixer Distribuciones de Enlace?

—Naix l'any 1970 fruit de la decisió de vuit editors, petits en aquell moment, de crear una distribuïdora pròpia que comprengués tot l'estat. Hi havia Carles Barral amb la seva editorial, la gent de Laia, que llavors es deia Estela, Edicions 62, Anagrama, Lumen, Cuadernos para el Diálogo, Tusquets Editores i Fontanella. El dia 1 d'octubre del mateix any Enlace va començar a fer arribar llibres a les llibreries.

—¿Com era el funcionament dels primers temps?

—Inicialment, amb moltes dificultats, perquè els nostres llibres eren principalment polítics i d'assaig, i en català. Malgrat tot, en aquell moment a Enlace es van unir dues coses molt importants: les inquietuts intel.lectuals i culturals dels editors i un grup de persones que li van saber donar una dimensió molt més àmplia de la que realment la distribuïdora tenia. Potser en aquells temps era més fàcil començar aventures com aquella, perquè es vivia una situació complicada i hi havia la necessitat de creure en alguna cosa i de qualsevol cosa en fèiem un ideal. Nosaltres férem de la cultura un ideal i això ajudà a consolidar ràpidament Enlace.

—¿Hi havia més voluntat militant que voluntat d'empresa?

—En aquell moment, possiblement sí, com totes les empreses que es començaven en aquells anys. Sense aquesta voluntat militant, dedicant-hi totes les hores que feia falta, Enlace no hauria començat ni a existir.

—¿Quin record guarda de l'etapa franquista?

—El moment més dur va ser l'atemptat de l'any 74, als antics locals del carrer de Bailén. Les pèrdues econòmiques van ser de 18 milions, que en diners d'aquella època són molts milions. La part positiva de l'atemptat van ser les nombrosíssimes mostres de solidaritat que es van rebre, d'editors, llibreters i de la premsa. Gràcies a això Enlace es va poder recuperar ràpidament i l'endemà de la bomba ja tornàvem a treballar. A banda, també recordo els continus segrestaments de llibres i la situació d'angoixa en què treballàvem. Hi havia una situació de tensió permanent que no és normal.

—¿S'havien distribuït llibres clandestinament?

—Clandestinament, no. Tots sabem el que passava: en un moment determinat ens assabentàvem que un llibre estava segrestat i quan el venien a buscar ja estava tot distribuït. Era el moment en què es batia el rècord de distribuir un llibre amb rapidesa. Es limitaven a segrestar els 15 o 20 que quedaven. Vistes ara són anècdotes, però serveixen per a recordar la situa-

ció on estàs.

—Mort el dictador, ¿quins canvis hi ha?

—El canvi més important es produeix l'any 75, quan la distribuïdora deixa de ser una societat limitada, cooperativa, i es converteix en societat anònima, amb l'entrada de Labor com a soci majoritari. Fou un intent de consolidar l'empresa amb una aportació de capital per part de Labor.

—¿Com es va viure la transició?

—L'any 76 ja va començar a minvar el *boom* del llibre polític fins a caure definitivament l'any 77. Llavors, algunes editorials d'Enlace van iniciar una transformació del seu catàleg. El cas més clar va ser Anagrama, que s'inclinà pel llibre de narrativa.

L'any següent, el 78, és l'any de la crisi d'Enlace. Cau en picat l'èxit dels llibres de la "Gaia Ciència", Barral i Cuadernos para el Diálogo deixen d'editar i Laia marxa de la distribuïdora. Sort que en aquells moments Edicions 62 ja era forta i Labor també. A partir del 79 no hem parat d'incrementar les vendes.

—¿És l'arribada de la normalitat?

—L'any 80 es pot parlar ja d'una distribuïdora professional, amb mires empresarials. Amb voluntat i ganes havia quedat clar que no n'hi havia prou. El creixement de vendes i el desenvolupament empresarial ens obligà a professionalitzar-nos. Després de vint anys, malgrat tot, Enlace continua mantenint els seus valors: defensar la llibreria per damunt de tot, amb un tracte personal amb el llibreter. Ho seguirem fent per molt grans que ens fem.

—Avui dia, ¿es pot dir que llegir va de baixa?

—No, al contrari, la gent llegeix més. El problema és que hi ha un excés d'oferta per una demanda que creix poc proporcionalment a l'oferta i fa la sensació que es llegeix menys. A Enlace, per exemple, cada any venem més que l'anterior.

Ara bé, el problema és que continuen venent els mateixos que fa deu o quinze anys. El país no s'ha enriquit culturalment en cap aspecte. No hi ha nous autors.

—¿La demanda de llibre català augmenta?

—No ha crescut, però s'ha mantingut. Va tenir un creixement desproporcionat des de tot just acabar-se la dictadura fins a a l'any 1987. Ara es pot dir que s'ha estabilitzat, sense baixar. El llibre en català ha entrat en una certa normalització, malgrat que sempre ens sembli poc.

—En el cas que s'editi un mateix llibre en català i castellà a la vegada, ¿quin es ven més?

—Al Principat, segur que el que està en català, tant si és d'autor català com si és estranger. A comarques aquesta diferència és més accentuada, mentre que a Barcelona és menor.

Pere Martí

Han passat vint anys

Distribucions d'Enlace celebra ara vint anys. Començà (i en aquest cas no es pot dir "sembla que fou ahir", sinó "sembla que faci un segle") com una empresa romàntica: entorn de la figura mítica de Carles Barral –que, *escandalosament* exclòs de Seix Barral, havia iniciat Barral Editors– ens confabulàrem vuit editors independents, catalogables, malgrat tots els matisos, com d'esquerra, que, més que tenir entre mans un negoci *seriós*, estàvem capficats en una quixotesca aventura política i/o cultural, amb certes dosis d'exquisdtesa i d'esnobisme, i grans dosis d'amistat. (Em vénen totes les nostàlgies quan veig les fotografies de les nostres reunions d'aquella època, amb Jordi Herralde, Beatriz de Moura, Pedro Altares, Castellet, Alfons Comín, Oriol Bohigas, ¡tan joves tots, tan romàntics i frívols!). Penso que llavors érem on havíem de ser, o bastant a prop, i l'Enlace d'aleshores responia per parts iguals al moment que vivia el país i al caràcter dels editors que el constituïren. Vint anys han canviat moltes coses. Alguns dels editors fundadors han desaparegut o han passat a altres canals de distribució. Però alguns resistim i ni tan sols hem modificat massa la línia editorial. I per aquest miracle de sobreviure editant els llibres que ens agraden, Enlace ha hagut de modificar-se. Necessitem una distribució eficaç, més que romàntica, una distribuïdora que funcioni (perquè és inevitable reconèixer que Enlace fa vint anys no funcionava i ens hauria dut a tots en orris). Em sembla que s'havia de modificar o desaparèixer. I alguns hem escollit romandre.

Esther Tusquets
Editorial Lumen

CULTURA

Gandia, 30 anys de premis literaris

Quan fa poc més de 30 anys d'aquell històric jurat dels primers premis, els premis de Gandia es consoliden com un dels premis més importants del nostre domini lingüístic.

L'any 1959, el mateix en què veu la llum un altre dels premis històrics, el Carles Riba, naix a Gandia un premi que des del primer moment tenia vocació de continuar-se en el temps: el premi Ausiàs March per a llibres de poesia. Uns organitzadors ambiciosos van establir aviat les regles del joc tot posant com a jurats un grup indiscutible de primeres figures tant en castellà com en català, ja que en un principi s'havia establert que el premi restés convocat en la llengua de l'estat i, tal i com l'anomenava el diccionari Alcover, en "llengua catalana-valenciana-balear". Aquest primer jurat el van formar Carles Riba, Josep M. Castellet, Joan Fuster, Dámaso Alonso, Gerardo Diego, Arturo Zabala i l'organitzador J.M. Bonastre, encara que, malauradament, Carles Riba havia de morir poc abans de la reunió del jurat, i va ser substituït per Salvador Espriu. Els gua-nyadors van ser José Agustín Goytisolo, en castellà, i Pere Quart en català, amb el llibre *Vacances pagades,* una fita de la seva generació.

Però l'any 1987, sota la direcció tècnica de Josep Piera, els premis coneixen una nova revifalla: es busca un jurat realment prestigiós que integra noms com ara Marià Manent, Baltasar Porcel, Josep Palàcios, Alex Broch i Josep Piera, en narrativa, o Francesc Parcerisas, Marta Pesarrodona, Marc Granell, Alex Susanna i Vicent Alonso, en poesia. Un altre punt important ha estat la publicació dels premis per part d'Edicions 62.

Fins ara, des d'aquesta renovació del 87, tant el premi de

poesia com el de narrativa havien correspost a membres de diferents generacions, tot barrejant-se els autors ja consagrats –Josep Maria Castellet, J.M. Sala-Valldaura– amb altres representants de la generació més jove –Josep Ballester, Albert Roig. Enguany els dos premis han estat per a dos joves autors: Xulio Ricardo Trigo va guanyar el XXVIII Premi Ausiàs March de poesia i Enric Sòria el XII Premi Joanot Martorell de narrativa.

Xulio Ricardo Trigo, cap de cultura i llibres de la revista EL TEMPS, va nàixer a Galícia l'any 1959, encara que resideix a València des de 1965. Té publicat un llibre de poemes, *Als plecs de l'hivern,* que va guanyar el Premi Benvingut Oliver de l'any 1986, i també és un dels integrants de *Ser del segle (Poetes catalans dels 80)*, una antologia de David Castillo sobre la més última generació. Trigo també ha desenvolupat una interessant tasca, com a traductor, entre altres, de Francesc Parcerisas, Maria Mercè Roca o Mario Cesariny, i és crític literari de l'*Avui* i de *La Vanguardia.*

El XXVIII Premi Ausiàs March, dotat amb 600.000 pessetes i la seva publicació a Edicions 62, li va ser concedit pel llibre *L'abril a Luanco,* i formaven el jurat Isidor Cònsul, Pere Rovira, Marc Granell, Albert Roig i Gaspar Jaén i Urban. *L'abril a Luanco* és, segons l'autor, "un llibre amb pretensions unitàries, una història d'amor a la manera clàssica que, no obstant, no utilitza la narrativitat com a recurs i centra en un extremat lirisme la seva recerca". Trigo ultima ara mateix una novel.la, però s'estima més no parlar-ne.

Per altra banda, Enric Sòria, guanyador del XII Premi Joanot Martorell de narrativa, dotat amb un milió de pessetes i la publicació a la mateixa editorial, exerceix com a traductor en la Diputació de València. Anteriorment va ser responsable de les seccions de cultura i llibres del setmanari EL TEMPS, i ha publicat fins ara dos llibres de poemes: *Mirall de miratges* i *Varia et memoriabilia,* a més de, entre d'altres treballs, un interessant assaig sobre *30 anys de cultura literària a la Safor (1959-1990).*

Sòria va guanyar el XII Premi Joanot Martorell, concedit per un jurat que integraven Josep Piera, Maria Aurèlia Capmany, Adolf Beltran, Vicenç Llorca i J.M. Sala-Valldaura, amb el llibre *Anotacions (1979-1984)*, que, segons l'autor, "és un recull de proses molt diverses; s'hi parla de cinema, de llibres, i també, encara que menys, de la vida quotidiana...".

Els premis literaris de Gandia han consolidat, doncs, la seva trajectòria durant els útlims anys.

Jaume Cervera

DESTACAT

L'encontre dels Octubre

Com en anys anteriors, la celebració dels Premis Octubre entre els dies 24 i 27 d'octubre tindrà com a pròleg un Encontre d'Escriptors, el tercer que s'organitza a València.

"Literatures de final de segle" serà el títol que regirà el III Encontre d'Escriptors que tots els anys organitza l'editorial Tres i Quatre amb la col.laboració d'entitats ben diverses d'arreu dels Països Catalans. L'assistència de joves escriptors i d'estudiants de literatura s'espera que sigui tan nombrosa com en anys anteriors, ja que hi participaran més de 150 persones convidades expressament. La novetat enguany serà la presència de prop de 30 estudiants de català d'arreu d'Europa, procedents de les Universitats de Moscou, Praga, Budapest, Amsterdam, Bucarest, Zagreb, Uppsala, París, Roma i Cracòvia.

Taules rodones, presentacions de llibres, conferències, homenatges... l'Encontre continuarà amb l'estructura ja tradicional: les nits seran el moment de les presentacions de llibres de Gisela Pou, Maria Fullana, Rosa Serrano, Ignasi Mora, Christoph Hein i Gabriel Janer Manila; als matins i a les tardes tindran lloc els actes de l'Encontre a l'Aula Magna de la Universitat de València, amb una conferència inaugural de Pedrag Matvejevic, vice-president del PEN Club internacional, i una altra de Balazs

Oriol Izquierdo, Vicent Alonso, Isidre Martínez, Tomàs Belaire i Josep Ballester, una nit de l'Encontre passat.

Déri, professor de la Universitat de Budapest, sobre "Literatures de l'altra Europa". També les taules rodones aplegaran enguany un nombre important d'escriptors que debatran sobre "Realismes i ficcions", "El poder de la paraula", "Tendències cap al tercer mil.lenni" i "Traductors del Tirant", que reunirà els principals traductors d'aquest llibre a altres llengües.

Com a cloenda de la setmana, dins el ja habitual recinte de l'Alameda Palace, se celebrarà la nit del dissabte 27 el sopar de lliurament dels Premis Octubre en la seva XIX edició, és a dir, del Joan Fuster d'assaig, del Vicent Andrés Estellés de poesia i de l'Andròmina de narrativa. També dins d'aquest marc es concedirà el premi de periodisme EL TEMPS. Cal destacar aquesta nit l'homenatge multitudinari que es prepara al poeta Vicent Andrés Estellés.

Altres esdeveniments han decidit aplegar-se al voltant dels Premis Octubre d'enguany, com la reunió anual del Grup Català de Sociolingüística, que enguany tractarà el tema de la Perspectiva d'un sistema propi de mitjans de comunicació als Països Catalans, o la reunió a Gandia del Comitè de Programa. Traduccions i Drets Lingüístics del PEN Club Internacional, amb la presència de les primeres figures de l'organització: Alexandre Blokh, Joost de Wit, Rudolf Geel i Paul Koeck entre d'altres, a més, és clar, de la Junta del centre català del PEN.

X.R.T.

El Misteri d'Elx i el pintor Mompó, premiats per la Generalitat valenciana

La Festa d'Elx ha estat durant molts anys un dels millors documents per a acostar-nos a allò que podríem anomenar l'òpera de l'Edat Mitjana, la idea del teatre que reinava en les ments d'actors i espectador. Ara, la Generalitat Valenciana ha decidit premiar-la amb la Distinció al Mèrit Cultural que es concedeix el 9 d'Octubre. L'atorgada al Misteri d'Elx vol destacar no sols la seva riquesa plàstica i musical, sinó també el fet d'haver-se representat ininterrompudament des de la seva creació durant els últims anys del segle XV.

Una altra personalitat que ha obtingut aquesta alta distinció ha estat el pintor Manuel Hernandez Mompó. **M.F.**

BREUS

El grup Català de Sociolingüística ha fet pública la seva posició davant de l'afer de la llista de mots censurats als professionals de RTVV. Entre altres coses han manifestat que "els criteris orientadors del model de registre lingüístic per al País Valencià mai no podran entrar en contradicció amb la doctrina filològica de la Universitat de València." Alhora es queixen de la davallada gravíssima en l'ús del català als programes de Canal 9 TV. El Grup vol manifestar també la seva solidaritat amb els treballadors de RTVV.

L'Orquestra Filharmònica Nacional de Xina serà el dimecres 10 a la ciutat de Tortosa. En aquesta primera gira per Europa, l'orquestra compta amb més de 120 músics i la col.laboració al piano de Leonora Mira.

Un dels esdeveniments culturals més importants a Suècia és la Fira del Llibre i de les Biblioteques de Goteborg. Nascuda l'any 1985, aquesta Fira té una massiva participació amb més de 800 empreses editorials i d'altres entitats cíviques i culturals dels Països Nòrdics. Enguany hi ha estat present un estand on es van mostrar dues exposicions sobre història i literatura catalanes. Però l'objectiu de la participació catalana a la Fira no era tant el convencional de donar a conèixer la cultura catalana, com el d'implicar intel.lectuals catalans en debats d'interès general per tal d'incidir en el debat nòrdic sobre Europa. A la Fira es va presentar la traducció sueca del llibre de Quim Monzó *L'illa de Maians*.

Dins dels actes de l'*Any del Tirant,* l'Ajuntament de Gandia ha organitzat al Claustre de la Biblioteca General, a la placeta dels Colomets l'exposició "La Safor 1490-1990", on seran a l'abast del públic totes les edicions del *Tirant*.

Els dijous 11 d'octubre s'inaugurarà l'exposició "Falcó", que reuneix l'obra de Joaquim Falcó, amb una conferència de la crítica d'art Pilar Parcerisas sobre Les arts plàstiques als 90. Una bona oportunitat per a conèixer un artista poc anomenat a casa nostra, no obstant el renom de què gaudeix en l'àmbit internacional. L'exposició tindrà lloc a la Sala"La Plana de l'Om" i està organitzada per la Caixa de Manresa.

Durant els mesos d'octubre i novembre, a la Sala Parpalló de València, es podrà contemplar una de les exposicions de fotografia de la temporada: *París vist per Cartier-Bresson*, una sèrie d'instantànies irrealitzables que ens mostren les fotografies més suggerents de l'artista francés.

Durant els pròxims mesos podrem assistir a dues exposicions promogudes per l'Ajuntament de Barcelona. Entre el 2 d'octubre i el 15 de novembre, a la Capella de l'Antic Hospital, la mostra "Grenoble-Barcelona" presenta una sèrie d'instal.lacions del grup "Macedoine" de Grenoble, pensades per les particulars característiques arquitectòniques de l'edifici de la Capella de l'Antic Hospital.

Quatre són els artistes presentats: Patrick Billaudel, amb dues instal.lacions que pretenen una reflexió sobre l'espai expositiu; Claire Chevrier, que utilitza el so com a material escultòric; Claude Leon, que aspira a ressaltar les línies de força i estructurals que sostenen visualment l'espai físic de la Capella, i Catherine Ravanat, que presenta dues peces, una en la qual modela una vaca realitzada amb excrements d'aquest animal i, una segona, en què les imatges són substituïdes per bombetes col.locades en el seu interior, a partir de la idea que una part pot remetre al tot.

També, al Centre Cívic Casa Elizalde, i entre el 3 i el 23 d'octubre podrem veure la "Col.lecció inèdita d'Albi", de Toulouse Lautrec. Es tracta d'una col.lecció única i inèdita, formada per 44 dibuixos i aquarel.les d'Henri Toulouse Lautrec, que són els més íntims de l'autor en poder d'amics i familiars.

La mostra es complementarà amb una sèrie de fotografies desconegudes de la vida del pintor i és la primera vegada que s'aconsegueix reunir aquestes obres recopilades per Bertran de Vignaud de Villefort –descendent de l'artista– entre els dibuixos i aquarel.les que es trobaven en poder d'amics, familiars i a la casa natal de l'artista a Albi.

OPINIÓ

Mal remei

Em preocupa una informació que temo que hagi passat desapercebuda, a causa de l'aiguabarreig de notícies que no ens deixa assossegar. Vaig llegir que els responsables de la hisenda estatal estudien de fixar un impost a les empreses contaminadores, amb la idea de frenar la degradació del medi ambient. Em va semblar fatal.

Fa uns anys que vaig tenir un tracte, relacionat amb la feina, amb un amic de la infantesa que ocupava un alt càrrec en una gran companyia manufacturera, acusada de contaminar un dels nostres rius. En una de les converses que vam sostenir, va figurar-hi el tema de la contaminació ocasionada per algunes indústries i l'amic em digue que, pel que feia a la seva empresa, havien arribat a una mena d'acord amb les autoritats corresponents: pagaven una multa periòdica, regular, a canvi de deixar les coses tal com estaven. L'import de la multa era considerable, però els sortia més barat que no pas instal.lar els sistemes de filtratge i de depuració necessaris per a salvar el riu.

Per a les ànsies recaptadores d'alguns responsables de l'administració del país, és difícil renunciar a cap font d'ingressos. Però el pas que s'insinua, saltar de la multa a l'impost, representaria una institucionalització del delicte, com ara un reconeixement oficial amb benedicció. La multa és càstig per penar una infracció. En canvi, l'impost és una contribució acceptada –més o menys de gust– per al sosteniment de l'estat. Si s'emprèn aquest camí i altres delictes poden revestir-se de legalitat a base de pagar un tribut, correm el risc que les lleis se'ns vagin tornant asilvestrades. Desitjo amb franquesa que la notícia no tingui fonament, o que sigui deguda a una mala interpretació meva o a una mala redacció d'agència.

Pere Calders

L'OU COM BALLA

Joan de Sagarra

'El amante bilingüe'

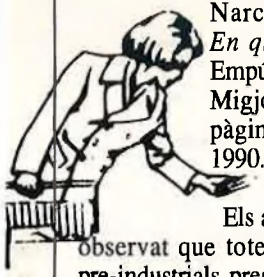
El amante bilingüe, la darrera novel.la de Juan Marsé, s'ha convertit en el *best seller* de la Conselleria de Cultura de la Generalitat catalana. Sembla que els funcionaris del palau Sant Marc no llegeixen una altra cosa i es diu que la senyoreta Carme Malats de Palà, de la secció d'atzucacs, ja va per la setena lectura de la fascinant novel.la. El llibre, que va ser introduït al palau per un funcionari del departament de fumigació amagat dins d'un entrepà de xoriç, es llegeix d'amagatotis en els lavabos, i això, a més de retardar considerablement la redacció de les noves normes per a la recollida del codony a l'Alguer, corre el perill d'augmentar la promiscuïtat sexual, ja notable per ella mateixa en aquella santa casa. M'asseguren també que el conseller Guitart està molt acollonit des que va llegir en el llibre que el mestre Pau Casals tingué un fill natural, un xarneguet, amb una criada d'Algesires que havia servit a casa seva, i que aquest individu, que assegura que és fill natural del mestre, va demanar caritat tocant el *Cant dels ocells* amb l'acordió, a pocs passos del mateix palau Sant Marc. Sembla que el conseller ha enviat un mosso d'esquadra al Vaticà, a la congregació del Sant Ofici, per esbrinar la vertadera identitat de l'acordionista.

El amante bilingüe (Planeta) va obtenir el premi Ateneo de Sevilla 1990. Marsé se'n va anar a Sevilla per presentar la novel.la i una vegada més es va veure acorralat pels nois de la premsa que li preguntaven per què no escrivia en català. Marsé els va dir que era culpa de Franco, però que ja començava a estar fart de repetir-ho una i altra vegada i que a partir d'ara diria que si no escriu en català és per culpa de Napoleó. En realitat, si Marsé no escriu en català és perquè no vol o no s'hi veu amb cor. Va començar escrivint en castellà –encara que a casa seva parlaven català–, va continuar escrivint en castellà, amb èxit notable, i si algun dia se li va acudir –que no se li acudí–, escriure en català va tenir mandra d'agafar el manual i el diccionari i posar-se a treballar. Ara, als 57 anys, aquella peresa s'ha tornat crònica. Ben mirat, és preferible, almenys jo ho prefereixo així, que Marsé no escrigui en català. No pel temor, totalment impensable, que pogués arribar a escriure pitjor que Baltasar Porcel, sinó per aquesta necessitat, vital per a alguns, que el fill natural de Pau Casals i de la minyona d'Algesires deixi de ser un fantasma i és converteixi en una realitat. El dia que tots els fills de Pau Casals, concebuts en una sola nit d'orgia amb cent pubilles de Convergència i Unió (a fill per barba, menys la primera i l'última que va ser bessonada, com diuen que va fer el semidéu Hèrcules amb les filles d'un rei mediterrani); el dia que tots aquests fills siguin legítims, Catalunya està perduda. Catalunya, com qualsevol altre país civilitzat, necessita molts fills naturals, molts bastards, molts xarnegos, molts amants bilingües, que toquin l'acordió al Callejón del Gato valleinclanesc perquè els fills legítims d'aquest admirable país, els ciutadans legítims de la Gran Encisadora es puguin mirar al mirall deformat i aprenguin a riure's un mica, encara que només sigui una miqueta, d'ells mateixos.

LLIBRE DE LA SETMANA

'Rite de passage'

La crisi de la pèrdua de la joventut.

Narcís Comadira. *En quarantena*.Ed. Empúries, col.lecció Migjorn núm 19.81 pàgines. Barcelona, 1990.

Els antropòlegs han observat que totes les societats pre-industrials presenten unes cerimònies institucionalitzades que marquen la vida dels individus bo i senyalant el final d'una etapa i l'inici d'una altra. Dites cerimònies apareixen com la resposta social a unes crisis vitals que, si no són canalitzades d'aquesta forma, podrien posar en perill l'equilibri del grup. D'aquesta forma, el final de l'adolescència, la fertilitat, el final de la fertilitat, el naixement i la mort dels individus van acompanyats d'un ritual que sanciona la seva aptesa per al nou període o, com en el cas del naixement i la mort, condensen les creences de les societats respecte als grans cicles vitals. Aquests *rites de passage,* aquestes cerimònies d'iniciació, han perdut pràcticament qualsevol sentit a la nostra societat post-industrial i amb prou feines és possible trobar-ne les restes en fòssils com ara la primera comunió.

No obstant això, la biologia insisteix a condicionar la vida dels individus i existeixen encara aquestes crisis vitals que, més enllà del seu caràcter biològic, vehiculen percepcions, neguits i experiències psicològiques alhora que serveixen de balanç del període anterior i representen el punt de partida per a un nou moment vital percebut com a canvi. En el cas dels barons, un d'aquests talls acostuma a presentar-se cap als quaranta tot vestit amb les robes fúnebres del *final de la joventut*, i significa l'inici de la *maduresa*.

Òbviament, la poesia ha estat un canal perfecte per a expressar el nus d'angoixa, el vertigen d'aquest canvi. De fet, és un dels temes recurrents de la poesia de l'experiència. *En quarantena,* l'últim recull poètic de Narcís Comadira, respon a aquesta situació descrita. Les vint-i-set peces que el componen, en especial el llarguíssim "Quarentena", contornegen la figura d'aquesta absència, d'aquesta pèrdua vaga que es concreta en aquesta crisi dels quaranta. El canvi exigeix noves formes expressives, i el darrer llibre de Comadira mostra una transició cap a noves estrofes com ara les tannkes. El paisatge que mostra *En quarentena* és també un paisatge metamorfosat. Hi ha continuïtat respecte al llibre anterior de Comadira, *Enigma,* però aquí la voluntat de fer sentit, de poder aturar el pas del temps, d'ancorar-se per salvar-se "de la tempesta del passat que es perd en desconcert de vents sens raó ni música" apareix com a exigència de salvació, de resolució de la crisi. El desordre, el caos de l'existència, la inutilitat, la lluita per "comprendre aquest món on som culpables", el qüestionament de tot el que l'envolta, des del país fins a les relacions personals, ajuden a invocar aquest clima de vertigen, de caiguda inevitable en un pou on l'única opció és guanyar pes per baixar-hi més a fons.

D'aquesta manera, Comadira es mou entre l'angoixa de la pèrdua de sentit i la voluntat de crear-ne un de nou. Per transitar per aquest desert, el dubte, el qüestionament, però també l'amor, encara que sigui viscut com a lluita contra el temps i el costum, són els elements que l'autor assumeix com a propis i amb els quals recorre la cartografia del malson.

No obstant el plantejament ambiciós de l'obra, l'expressió que fa Comadira de la pròpia crisi presenta, paradoxalment, unes dosis considerables de formalització, de ritual socialment establert. Els poemes de Comadira no ofereixen innovacions excessives, tampoc no hi ha un tractament diferent de l'anàlisi d'aquesta crisi, en tot cas apareix de forma més crua que en altres poetes que també han tingut la necessitat de verbalitzar la pèrdua de la joventut i el no sentit de l'esdevenir individual. Potser només el poema "Quarentena", més aviat una reflexió filosòfica que exigiria un comentari a part, ofereix un nou aire dins el món de la poesia catalana, però el llibre en conjunt no aconsegueix fugir d'alguns llocs comuns que no fan altra cosa que fer de les paraules alguna cosa informe, i em sembla que la proposta de Comadira vol precisament el contrari.

Josep M. Lluró

HIT-PARADE

	Julià Guillamon (Lletra de canvi, La Vanguardia)	Joan Josep Isern (Avui)	Josep M. Lluró (El Temps, Lletra de canvi, La Vanguardia)	Marc Soler (El Temps)	Jaume Subirana (El País)	Joan Triadú (Avui, Serra d'Or)
N. Comadira: *En quarentena* (Empúries)	***	****	***	*****	*****	***
R. Coover: *La festa de Gerald* (Quaderns Crema)	*****	***	****	***		
M. Bauçà: *L'estuari.* (Ed. 62)	*****	***	*****	***	***	***
C. Torner: *L'àngel del saqueig* (Ed. 62)	****		***	***	****	***
M. Kundera: *La immortalitat* (Destino)	***	*****	***	**	****	**
S. Belbel: *En companyia d'abisme* (Ed. 62)			***	**	***	****
R. Ford: *El cronista d'esports* (Columna)		**	***	**	***	****
B. Mesquida: *Doi* (Empúries)	**	****	**	**		
S. Serrano: *Elogi de la passió pura* (Planeta)	**	**	**	***	*	***
J.M. Ballarín: *Mossen Tronxo* (Club Ed.)		**		*	***	***

***** MOLT RECOMANABLE **** RECOMANABLE *** CORRENTA ** FALLIDA * OBLIDABLE

NOVETATS

Francesc Collado, *Tot es mou*, València, Tres i Quatre, 1990, 152 pàgs.
Un jove autor que naix al món de la narrativa amb una intel.ligent combinació de gèneres -policíac i de misteri- que ens duen pels camins d´una atmosfera plena de tensió i intriga.

J. Ballester, Jeremias Barberà i d´altres, *El.lipsi*, València, Ecir, 1990, 48 pàgs.
Un nou manual de literatura que per primera vegada concedeix un pes específic a la generació dels 80. Els raonaments sobre la més última literatura esdevenen doncs correctes. La resta està prou ben feta, amb profussió de textos i il.lustracions.

Manel Garcia i Grau, *La veu assedegada*, Catarroja, Public. de la Biblioteca i l´Arxiu, 1990.
Una de les veus més prometedores de la poesia jove valenciana en un llibre ple de passió per la literatura.

"La física moderna s'acosta a l'aprehensió artística"

Margaret Atwood.

Diuen que no li agraden massa les entrevistes, que les seves respostes acostumen a ser curtes i incisives, que els temes dels seus llibres provoquen la polèmica, que ha estat i és una dona compromesa. Se l'ha definit com una *madonna* prerafaelita o com una sanguinària medusa. La fama té aquestes coses. En realitat, sembla pacient i amable, intel.ligent i bona coneixedora del seu ofici: escriure. No en va té al seu haver més de vint obres, entre textos de ficció, assaig i poesia. I set novel.les, entre les quals destaquen *El conte de la criada* i *Ull de gat*, que ha estat traduïda recentment per Edicions de l'Eixample i Edicions B, i que evoca el món de la infància femenina tot destacant-ne els aspectes més obscurs i cruels. Elaine, la protagonista, una pintora que retorna a Toronto, la ciutat on va créixer, per presentar una exposició retrospectiva de la seva obra, recorda aquells anys que van marcar la seva vida i el seu art.

—El conte de la criada *era una novel.la al.legòrica que tocava un tema ben real (la situació de determinades dones durant el nazisme), i* Ull de gat *és una obra realista que intenta desmitificar la infantesa femenina ¿Perquè aquest canvi de plantejaments?*

—Aquell llibre referia una utopia negativa i constituïa una excepció dins la resta de les meves novel.les que, normalment, tenen lloc al present, com aquesta darrera, i no dins un futur inventat. Són realistes, però no en el sentit que tenia el terme al segle XIX, sinó perquè inteten reflectir les coses que la gent experimenta en realitat.

—¿I com apareix tot això en Ull de gat*?*

—L'estructura és com la d'una història de fantasmes.

—També Cordelia, la recargolada amiga d'Elaine, apareix i desapareix com un fantasma.

—Sí, i la Verge.

—Però la novel.la toca molt de peus a terra. Hi ha una crítica al progrés, al feminisme radical...

—La paraula progrés no m'agrada perquè té una càrrega positiva que implica millora quan, en realitat, del que cal parlar és de canvi. I el canvi també pot ser negatiu.

—En els temps que corren, l'àmbit de la paraula és com més va més restringit. ¿És per això que el llibre està fet amb frases curtes, descripcions puntuals i escenes eminentment plàstiques?

—No oblidem que la protagonista és una pintora i per això les escenes han de ser molt intenses visualment. D'altra banda, la major part de les novel.les es fan així.

—¿Quina és la relació entre uns i altres escriptors?

—Doncs, bona. Els problemes es produeixen sempre en els nivells administratius, no en els artístics.

Anna M. Gil

El deliri de ser home

E. Ionesco. Teatre (Trad. i presentació de Joan Tarrida, "Les millors obres de la literatura universal. Segle XX". Ed. 62. Barcelona, 1990, 302 pàgs.

El teatre francès de postguerra va ocupar un lloc de primer ordre en el pla de l'escena internacional amb noms com el de Sartre i Camus, Anouilh i Adamov, Ionesco i Beckett. Van ser, però, els autors d'origen no francès –els tres últims citats– els que van renovar més profundament el teatre.

L'obra de Ionesco sol ser evocada en relació al problema, o a la crisi del llenguatge i, en conseqüència, a la impossibilitat de comunicar-se. Ara bé, cal tenir en compte que aquest autor no qüestionava el llenguatge en ell mateix: al contrari, li semblava un error considerar-lo com un instrument imprecís i equívoc. Per a ell –tot i que aquesta distinció és molt discutible– l'origen de tots els malentesos es troba en la *manera* d'usar-lo. La ideologia i l'automatisme del pensament, i també el nostre refús a explicar el sentit en què usem els termes, porten, segons Ionesco a falsificar el llenguatge, a desnaturalitzar-lo, a parlar per parlar, sense dir res –sense pensar res–. L'obra de Ionesco, però, no es redueix a una crítica del llenguatge. Aquesta n'és, només, un component, tot i que és molt més visible i important en la seua primera etapa. El que hi compta, però, més radicalment, són els aspectes dinàmics, la forma *in crescendo* en què es desenvolupa una situació. A *La lliçó* és la relació delirant entre un professor i les seues alumnes: una forma d'ensenyament que, en el creixent paroxisme de *La lliçó*, es resol assassinant

–imposant-li la paraula– l'alumna que l'escolta atabalada. *Les cadires* és una altra obra que respon a aquesta pauta delirant: un vellet amb la seua dona omplen, a poc a poc, el saló de cadires que ells destinen a uns personatges que, il.lusòriament creuen que arriben a casa seua i amb els quals creuen conversar. El buit i l'absència és el món en què realment es mouen els personatges, que acabaran llançant-se per la finestra, abans que un tercer personatge –fantasmagòric– expresse, amb sons sense sentit i amb gestos, que res no té significat. A *Rinoceront*, el *crescendo* del deliri és la progressiva conversió dels homes en rinoceronts i l'angoixa de l'únic, i darrer, home que es nega a solidaritzar-se amb una epidèmia –ideològica, simbòlicament– que qüestiona el fet de ser *home...*

L'operació que hi ha en el fons d'aquesta forma i d'aquest ritme, la formula el mateix Ionesco: "El teatre és per a mi una força rara, estranya, monstruosa. Alguna cosa terrible que es revela a poc a poc".

Josep Iborra

NOTES

Promoguda per la Llibreria 22 de Girona, naix la Llibreria Universitària 22, per a cobrir el servei de llibres universitaris. L´altra 22 estarà situada al cor del Barri Vell, a la Pujada de Sant Domènec, 9.

Ja tenim a les llibreries l'estudi de Martí de Riquer *Aproximació al Tirant lo Blanc.* Surt a la col.lecció d´Assaig de Quaderns Crema i sembla que serà l´estudi més complet publicat fins ara sobre la gran novel.la de Joanot Martorell.

L'Ajuntament de Gandia enceta un nou cicle de conferències sobre el Tirant: *En la cruïlla tardomedieval: la societat del Tirant.* Tindrà lloc entre el 21 de setembre i el 30 de novembre i serà coordinat per Ferran Garcia.

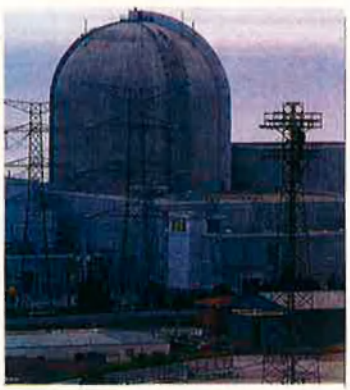
Un cert victimisme, una certa indigestió

Xavier Garcia: *La catalunya nuclear.* Columna. Barcelona. 1990. 102 pàgs.

Durant la dècada dels 60 i primers anys de la dècada dels 70 la teoria del desenvolupament i l'intercanvi desiguals, de l'explotació de la perifèria per un centre depredador, etc., va ser *moda*. Avui, però, l'esmentada teoria ja no acaba de quadrar amb la realitat, i són unes quantes les crítiques que aquesta teoria ha hagut de suportar. Al nostre país, però, encara hi ha qui aplica uns esquemes de museu per intentar interpretar la nostra realitat. I si la teoria del desenvolupament i l'intercanvi desigual fa aigües a l'hora d'explicar les raons del sub desenvolupament del Tercer Món (i compte, aquesta teoria fou dissenyada per explicar els problemes del Tercer Món), ¿Què podem esperar de l'aplicació de l'esquema a la realitat de la Catalunya dels nostres dies? Alguna cosa semblant a la indigestió. Això, si fa no fa, és el que li passa a *La Catalunya nuclear.*

Xavier Garcia deu haver rellegit els textos de, per exemple, Samir Amin –que fa massa anys que viu a Dakar i les idees sembla que se li han escalfat– i es deu haver felicitat de la trobada. "Això em va bé per a Catalunya", deu haver pensat el nostre autor. I el resultat de l'empelt és el següent: l'àrea metropolitana de Barcelona és el centre depredador que ha colonitzat la perifèria, ha impedit que

aquesta es desenvolupés i només l'ha fet servir per agafar mà d'obra, recursos i estalvis, i abocar-hi la merda ja siga en forma de residus o de centrals nuclears.

No seré jo qui negui que a *comarques* (i especialment a la Ribera d'Ebre, que es el cas estudiat per Xavier Garcia) ho passen malament. No seré jo qui negui que les centrals nuclears les han posat al sud i que, inclús, els *prenen* l'aigua. Passa, però, que hi ha un parell de coses que es diuen sentit de la mesura i sentit de la realitat. I la mesura i la realitat ens diuen el següent: que l'àrea metropolitana també ha estat castigada per l'elit del capitalisme postindustrial, que l'àrea metropolitana també hi ha abocador i platges de fàstic, que els estalvis no van de la perifèria al centre sinó precisament al revès, que l'àrea metropolitana també ha estat colonitzada i està farcida de misèries vàries i subdesenvolupaments varis, que no es pot parlar en abstracte d'una Barcelona colonitzadora, etc. En fi, amb esquemes ideològics preconcebuts no anem gaire lluny. Indigestió.

Miquel Porta Perales

Setmana de les Lletres Valencianes a Silla

Durant els dies 1, 3 i 5 d´octubre va tenir lloc a la ciutat de Silla la primera Setmana de les Lletres Valencianes, organitzada per la Biblioteca Pública Municipal i patrocinada pel M.I. Ajuntament de Silla. Els actes van començar el dia 1 amb una conferència sobre el tema estrella de l´any, el Tirant, a càrrec de Vicent Josep Escartí. En "Una aproximació al Tirant" Escartí va fer un recorregut per les edicions del *Tirant lo Blanc* a través de la història i va qualificar com a despropòsit la proliferació d´edicions del llibre de Martorell.

El dia 3 va tenir lloc una Taula Rodona sobre el "Panorama Actual de la Narrativa Valenciana", on participaren Adolf Beltran, Josep Franco, Joan Francesc Mira i Josep Piera. Joan Francesc Mira va destacar de l´acte que no es parlés de panorames i que s´hagués centrat a analitzar problemes estètics com també la posició de l´escriptor davant la seva època; Mira va considerar la literatura com a art i va dir que totes les èpoques havien estat de crisi i que per tant resultava massa obvi qualificar la nostra com a tal. Josep Piera va fer una exposició sobre què entenia per "Literatura del jo" i es va estendre sobre la funció de la literatura com a instrument per a reflectir la pròpia època; mentre que Josep Franco defensava publicar com un procés d'aprenentatge tot considerant que la literatura s´enfortia en les èpoques de crisis i que ara mateix vivíem dins d'aquesta circumstància. Adolf Beltran assegurava sentir-se interessat pel ritme cinematogràfic a l´hora de plantejar-se l´estructura de les seves novel.les, i es va mostrar d´acord a utilitzar la literatura com una eina per a plasmar l'època actual.

Mac Granell.

Finalment, el dia 5 va celebrar-se un recital de Poetes Valencians amb Marc Granell, Ramon Guillem, Vicent Alonso, Josep Ballester i Vicent Berenguer. Tots van llegir poemes inèdits i l´Ajuntament va anunciar la publicació d'una *plaquette* que reuniria part de les obres llegides. Al finalitzar aquest acte, que va tancar amb un parlament l´excel.lentíssim alcalde de Silla, va tenir lloc un vi d´honor.

La setmana va tenir una excel.lent acollida per part del públic i es parlava de l´oportunitat de repetir-la en anys vinents. Els actes van ser presentats per Xulio Ricardo Trigo.

Montse Ferreter

SEDUCCIONS

Literatura de presons

Aquest estiu, la notícia de la mort del narrador argentí Manuel Puig va arribar mentre llegia el testimoni de Gonçal Castelló a *Sumaríssim d'urgència,* un relat autobiogràfic que s'encavalla hàbilment en una estructura de novel.la. El record d'una de les novel.les més intel.ligents i vigoroses de Manuel Puig, *El beso de la mujer arana* (1976) em va fer relacionar els dos autors. En ambdós casos, es tracta de narrativa de presons, però mentre Gonçal Castelló patí en la pell l'experiència que relata, la novel.la de Manuel Puig no deixa de ser una subtilesa de ficcions inspirada, això sí, en la crua realitat de les presons. Totes dues, però, són un testimoni esgarrifós del nivell de degradació a què arriba la vida dels homes dins l'infern d'una presó.

Sumaríssim d'urgència, reeditat enguany per Edicions del Llamp, és una obra ja antiga tant per l'experiència que tracta com per una primera edició, el 1979, que fou estrena de la desapareguda Editorial Prometeo de València. Aquella edició, però, potser perquè es tractava del primer llibre en català que imprimien, sortí carregada d'errades, farcida de problemes, i no gaudí, tampoc, d'una distribució correcta. A *Summaríssim d'urgències,* Gonçal Castelló recorda i converteix en novel.la la seva estada a la presó, tot transferint a un *altre* literari el *jo* biogràfic de l'experiència. Hi explica els anys de sofriment a la "Model" de València i l'angoixa d'esperar, amb l'ai al cor, la matinada que podien endur-se'l al camp de tir de Paterna per convertir-lo en un més dels dos mil cinc-cents trenta-vuit presoners que hi foren afusellats una vegada acabada la guerra.

Per l'ambient d'horror que respira, pel to cantellut de la narració i pel seu vigor literari, *Sumaríssim d'urgències* m'ha recordat dos dels molts referents d'aquesta literatura, sempre esfereïdora, que floreix a les parets de les presons: *El sexto,* de José M. Arguedas i *KL Reich,* de Joaquim Amat Piniella. La primera amb el vell record d'una convivència de promiscuïtat entre els presos comuns i els polítics. L'altra, més acostada, a la de Gonçal Castelló, amb el testimoni esborronador dels camps d'extermini nazi.

La literatura de presons és sempre literatura de l'horror i d'injustícies que foraden les pedres. Una narrativa d'autèntic realisme brut que, al capdavall, només serveix per a demostrar la profunda misèria de la condició humana.

Isidor Cònsul

Tardor

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

AMB LA TECNICA DE LOVECRAFT I ALTRES CONTES
Joan Perucho
A cura de Julià Guillamon
El Garbell, 33. 176 pàgines.

Una selecció que respon a la necessitat de ler present l'evolució de la narrativa fantàstica de Perucho.

EDITORIAL TRES I QUATRE

LA VEGETACIÓ AL NOSTRE MEDI
Josep Asensi i Covadonga Tirado
Papers Bàsics, 21

Un llibre que molts estaven esperant. Tota una anàlisi de la flora del País Valencià.

EDITORIAL TRES I QUATRE

ELS TREBALLS PERDUTS
Joan F. Mira
La Unitat, 135

La millor novel.la catalana des de l'aparició del *Tirant lo Blanc*

Editorial Empuries

LA GUERRA DELS BOMBONS
Robert Cormier
Col.lecció l'odissea, 48.

Un estil nou, dur i sense concessions en la literatura juvenil.

La Galera

ENLLÀ DELS GRANS AIGUAMOLLS
Erwin Moser
Il.lustracions de Marta Balaguer
Els grumets de mar enllà, 60

La vida a l'aire lliure d'una colla de nens durant les vacances d'estiu.

curial

CALAIX DE SASTRE IV (1798-1799)
Rafel d'Amat i de Cortada, baró de Maldà
Biblioteca Torres Amat, 8
Selecció i edició a cura de Ramon Boixareu. Els mil i un aspectes de la vida social de Barcelona dins un divertidíssim dietari que és a la vegada una font històrica de gran importància.

Edicions Proa

ELS DONS DE PLENILUNI
Lluís Alpera
Col.lecció els llibres de l'Óssa menor, 159

"La intriga, l'interrogant de cadascun dels versos, rescatarà lol l'interès possible: la inquietud de la incertesa i la joia íntima del descobriment" (D. Castillo).

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

TELETEXTOS II
Vicent Salvador, coord.
Col.lecció Acadèmia dels Nocturns, 14

Un conjunt de treballs sociotògics sobre la TV, amb anàlisi de la seua problemàtica sociolingüística als àmbits europeu, basc i català, i amb un estudi sobre la programació de Canal 9 - TVV.

PARÍS VIST PER CARTIER-BRESSON

Sempre pots anar-te'n de París, però París es queda en tu.
No ens abandona ni un instant, fins i tot als indrets més llunyans: París hi va amb nosaltres. París ens espera sempre en algun lloc: la seua agenda és plena de cites concertades o per concertar. Henri Cartier-Bresson les pren i les deixa, ell té les seues. París canvia, París està de festa o de mal humor, igual que ell.

VERA FEYDER

4 OCTUBRE - 4 NOVEMBRE 90

SALA PARPALLÓ

DIPUTACIÓ DE VALENCIA
Landerer, 5 • Tels. 332 30 77 i 332 00 01

HORARIS

De 10'30 a 13'30 i de 17 a 21 hores.
Diumenges i dilluns, tancat.

CIENCIA I MEDI AMBIENT

Nous sistemes intenten guanyar el mercat fotogràfic

Electrònica contra química

Les càmeres amb disquet o xip en comptes de rodet ofereixen moltes possibilitats als usuaris, però tenen un cost massa elevat. Kodak, per la seva banda, ha presentat un sistema revolucionari.

El senyor N va fer unes fotografies del seu primer nét, acabat de nàixer. Uns minuts després, les va observar a la pantalla del seu televisor. Comprovada la qualitat de les imatges, les va transmetre als seus consogres, que viuen als Estats Units. Al cap de pocs instants, tota la família havia conegut ja el nadó.

Si bé tot això sembla una narració futurista, el sistema per realitzar fotografies i transmissió d'imatges es troba al mercat. Les càmeres que utilitzen disquets o microprocessadors en comptes de rodets ja està a l'abast del públic des de fa un temps. La qualitat de les imatges, el preu i els serveis, però, no permeten que sigui, per ara, un adversari molt directe de la fotografia clàssica. A més, la casa Kodak acaba de presentar un sistema mixt que pot guanyar el mercat futur.

L'anomenada fotografia magnètica –o electrònica– presenta avantatges i desavantatges sobre la fotografia química. En la fotografia química, la llum actua sobre la capa sensible de la pel.lícula, que és d'una sal de plata. A poc a poc, es va alliberant plata metàl.lica, que forma un revestiment. Un procediment químic permet obtenir el negatiu. I a partir d'aquest negatiu, amb un altre tractament químic, la imatge queda fixada en el paper.

Les noves càmeres, entre les quals hi ha diversos models, no utilitzaven rodet, sinó un disquet, com el dels ordinadors, o bé un microprocessador –xip–. Sony va fer-ne un primer prototip el 1981. En aquest cas la llum que arriba a l'objectiu actua sobre milers de cèl.lules fotosensibles. Cada una analitza un petit punt d'imatge –el nombre de punts ens dóna la definició–. L'energia lluminosa es transforma en energia elèctrica, proporcional a la intensitat de la llum que els ha arribat. Si, a més, cada punt fotosensible està recobert per filtres dels tres colors bàsics –blau, verd i vermell–, es poden obtenir imatges en color.

Les càmeres que porten disquet –com la Canon– són diferents de les que porten xip –com la Fuji–. En el primer cas, els senyals emesos per les cèl.lules són codificades de forma analògica –per imantació de partícules d'òxid de metall, com en els magnetòfons–. En canvi, en el xip la codificació és numèrica, de manera binària, com en els ordinadors, només amb dos codis: 0 i 1.

El disquet, a causa de la miniaturització –fa 4'7 centímetres– és relativament fràgil. El xip no presenta aquest problema. Però, a més, posseeix els avantatges del llenguatge binari. La foto pot ser manipulada per ordinador i la conservació de les imatges és millor. En canvi, presenta més problemes d'emmagatzematge, ja que necessita més espai. Per això, Fuji ha anunciat una targeta que pot memoritzar cinc imatges. La compressió de la informació pot millorar aquest aspecte. La càmera de Canon té disquets de 100 imatges.

D'aquesta manera, el sistema electrònic sembla tenir molts atractius. Una vegada és ple el disquet –o el xip– es pot tornar a esborrar i fer noves fotografies –de la mateixa manera que s'enregistra damunt d'una cinta de cassette–. No necessitem esperar el revelat químic, sinó que podem veure les imatges en una pantalla de televisió. També hi ha la possibilitat d'enviar-les per línia telefònica.

Però si tot això sembla força interessant, també es presenten problemes. Les càmeres són cares –la Canon val unes 100.000 pessetes–. En canvi el disquet, tenint en compte que no hi ha revelat i que es pot reutilitzar, és barat –costa unes 1.200 pessetes–.

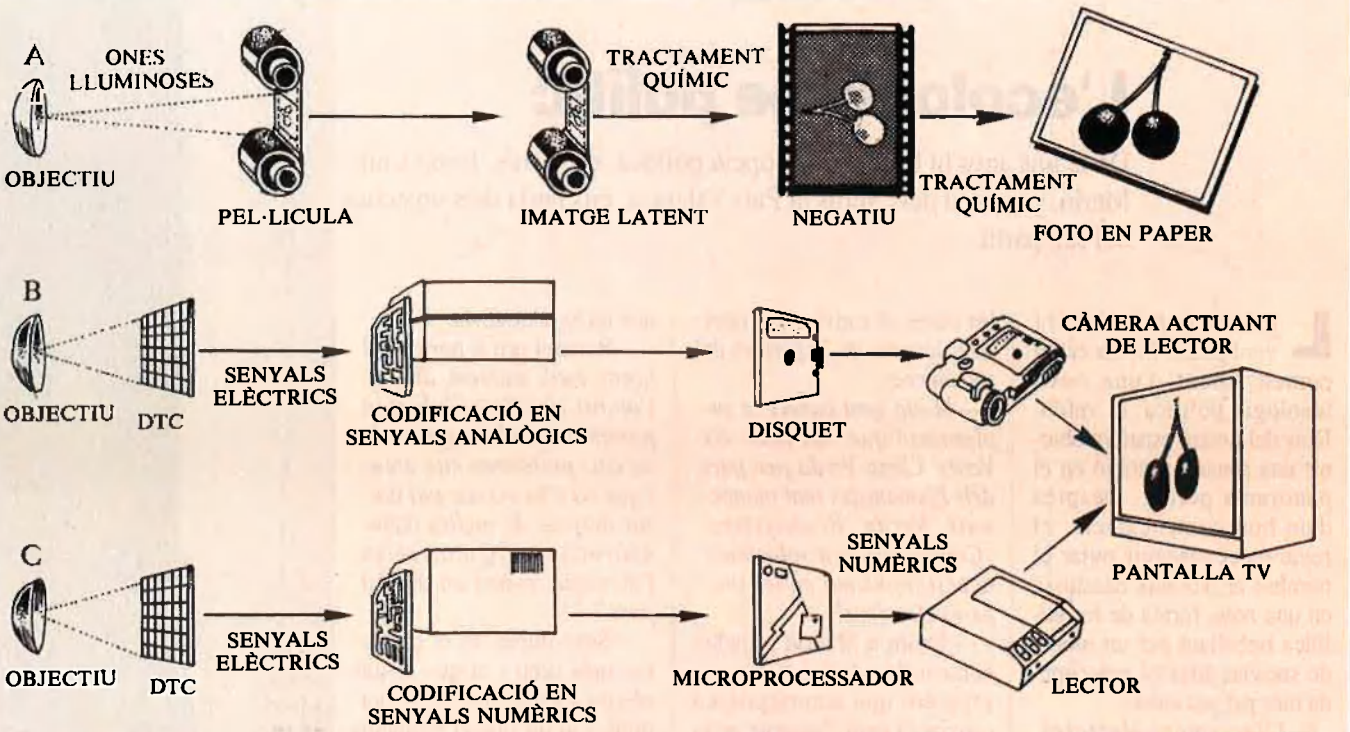
La imatge vista a la pantalla pot tenir qualitat, però passada a paper amb una impressora especial, queda molt lluny del que es pot obtenir amb la fotografia tradicional. No hi ha tampoc un servei per al públic que pugui passar les imatges a paper. Es pensa més aviat en professionals que han de mostrar imatges als seus clients i que, d'aquesta manera, poden fer còpies dels disquets o ensenyar-les a un cert nombre de persones a la pantalla del vídeo.

En l'aspecte de la qualitat d'imatge, la fotografia química va molt per davant de l'electrònica o magnètica. Les cèl.lules fotosensibles de les càmeres capten uns 400.000 píxels o punts de llum. Una simple foto ja té una definició de 20 milions de píxels. En tot cas, la definició d'imatges obtingudes amb càmera magnètica no pot superar la dels televisors, que actualment és d'uns 450.000 píxels. I encara que esperem la televisió d'alta definició –amb 1'5 milions de píxels–, la fotografia química sempre sortirà guanyant.

Si bé els promotors d'aquest tipus de fotografia creuen que poden guanyar entre el 10 i el 20% del mercat en el pròxims anys, cal tenir en compte que en el món hi haurà uns 250 milions de càmeres convencionals. Sembla difícil que la majoria de gent decideixi gastar-se més de 100.000 pessetes en una càmera magnètica i entre 400.000 i 600.000 en un reproductor, sense parlar de qui vulgui una impressora –que pot costar cap al milió de pessetes–.

Per això, l'empresa que ha donat un bon cop ha estat Eastman Kodak Company. Ha presentat el sistema foto CD –*compact disc*–. Es basa en les pel.lícules que hi ha en el mercat, impressionades amb qualsevol de les càmeres actuals. Qui vulgui revelarà el rodet com fins ara i tindrà les còpies en paper. Qui ho desitgi podrà portar-lo a determinats laboratoris, on li passaran les imatges a un disc compacte.

Per veure les imatges a la pantalla del televisor, s'haurà de comprar un aparell

El procediment químic (A) per a la fotografia encara presenta avantatges sobre el magnètic (B) i l'electrònic (C).

Canon Ion, que substitueix la pel.lícula per un disquet.

reproductor, fabricat en col.laboració amb la Philips i els americans de Sun i que costarà unes 50.000 pessetes. El disc compacte per a 24 imatges costarà unes 2.000 pessetes i també hi haurà un disc per a 100 imatges. El sistema es comercialitzarà a partir de 1992.

Un dels problemes estarà en el preu de l'equip de laboratori, que serà d'uns 10 milions de pessetes. És una inversió assequible per a grans laboratoris, però no per a molts de petits. Però si el sistema trobès acceptació del públic, el preu, com sempre passa, disminuiria i aquests equips anirien proliferant.

A més, el disquet podrà ser objecte de manipulació. La imaginació de l'aficionat podrà córrer, mentre canvia colors, situació de les imatges, etc. Philips s'ha compromès a crear el *software* necessari per a realitzar totes aquestes manipulacions amb l'ordinador. I com a afegit, el lector del *compact disc foto* també servirà per a escoltar *compact disc* musicals.

Kodak ha assegurat que la qualitat de la imatge és superior als actuals sistemes electrònics o magnètics. Les imatges del disc seran compatibles amb tots els ordinadors i tots els sistemes de televisió del món i la qualitat supera les d'alta definició, segons els portaveus de Kodak. També hi haurà detalls accessoris, com una coberta-índex, que inclourà una còpia en miniatura de les fotos incloses en el disquet, amb indicació del número d'ordre en el rodet i en el disc.

El 1989 es van vendre a tot el món 50.000 milions de rodets fotogràfics. Amb el sistema tret per Kodak és possible que aquesta xifra no disminuexi i que, a més, l'usuari tingui noves possibilitats al seu abast.

Xavier Duran

L'ecologisme polític

De fa uns anys hi ha una nova opció política, els Verds. Josep Lluís Merlo, portaveu dels Verds al País Valencià, ens parla dels objectius del seu partit.

La forta pujada del vot verd potser ha marcat el començament d'una nova ideologia política: la verda. Dins del nostre espai va obtenir una sonada aparició en el panorama polític. Després d'un bon començament, el repte és aconseguir pujar el nombre de votants basant-se en una nova forma de fer política treballant per un model de societat diferent preocupada més pel seu entorn.

—L'increment electoral dels Verds en els comicis passats deu haver donat una bona empenta per a continuar amb la vostra labor, encara que no heu aconseguit representació parlamentària. ¿Quins són els objectius en cas d'obtenir-la?

—La perspectiva és interessant, ja hem vist que el vot verd s'ha estabilitzat i sobretot des de les eleccions del 86 ha anat pujant fins a duplicar-se. Durant les últimes eleccions els nostres votants al País Valencià han estat uns 30.000, dels quals 22.000 corresponen a la província de València i 11.000 a la ciutat. Esperem aconseguir prop del 5% dels vots en les autonòmiques.

—¿Es pot pensar en un pacte amb cap partit polític?

—D'entrada, la nostra idea és anar sols, però es podria donar el cas després de les eleccions. He de dir que nosaltres compartim moltes ideas amb l'esquerra, però no tenim la mateixa ideologia. A hores d'ara estem observant el desenvolupament de la nova esquerra i encara que ocupem un espai pròxim a ella, mantenim l'ecologisme com a ideologia política. L'ecologisme és una concepció diferent de les coses, el canvi més important després de l'aparició del socialisme.

—Molta gent coneix la suplantació que van patir els Verds: Llista Verda per part dels Humanistes mal anomenats Verds Ecologistes. ¿Com s'intentarà solucionar aquest problema en les properes eleccions?

—Tenim a Madrid el judici contenciós administratiu que esperem que aconseguesca canviar el nom d'aquesta secta –així definida pel Parlament Europeu, la comissió del Senat per a la investigació de les sectes i per tots els periodistes–. Aquest partit és una branca del Partit Humanista, que fins fa poc de temps negava tenir-hi cap relació, però que després de les darreres eleccions l'han confirmada. Així i tot, el mal ja està fet i si no vam aconseguir representació al Parlament Europeu la culpa fou d'aquesta secta.

—¿Hi ha cap tipus de contacte entre el vostre partit i d'altres agrupacions ecologistes europees?

—Hi ha una agrupació europea que engloba tots els partits verds de l'Europa, es diu The European Greens. Nosaltres fa dos anys que pertanyem a aquesta entitat, organitzadora d'un congrés anual on es tracten els problemes ecològics. La nostra participació hi és bastant important, a l'últim congrés van anar 20 representants.

—Als Països Catalans hi ha moltes assemblees dels verds. ¿Quin paper desenvolupen dins del vostre partit?

—Constitueixen un òrgan representatiu molt important dins de la nostra organització, que no és centralista.

—Passant ara a parlar del nostre medi ambient, dins de l'àmbit del País Valencià possiblement la sequera és un dels problemes més greus i que no s'ha aconseguit aturar després de moltes administracions. ¿Quina seria l'actuació vostra en aquest punt?

—Sens dubte, és el problema més greu i el que té uns efectes més amplis a curt termini. Cal dir que el problema és causat sobretot per la pèrdua del nostre bosc autòcton que ha quedat a un 2 per cent –quan fa temps ocupava fins al 80 per cent de la superfície del País Valencià–. Hem començat una campanya anomenada "Salvem el bosc" amb tots els col.lectius ecologistes. La idea és conscienciar la gent fent-li veure que aquesta pèrdua del bosc comporta la del sòl fèrtil i les reserves hídriques.

—Hi ha un espai natural que, possiblement, té les hores comptades. ¿Com veuen els ecologistes la situació concreta de l'Albufera a hores d'ara?

—Es troba molt malament. L'administració no aconsegueix defensar el medi ambient perquè no hi ha prou gent encarregada de portar a efecte els projectes. La situació de l'Albufera no pot millorar mentre tinga un director que s'encarrega de tots els parcs alhora.

—L'actuació del govern en aquesta qüestió és bastant criticada. La seua política de creació de nous parcs no té una correspondència amb la posterior defensa d'aquests espais. ¿Quin és l'aspecte

més crític dels Verds sobre això?

—Estem d'acord amb la creació de parcs naturals tot i que no es poden fer illes al mig del fem. Hem de protegir tot l'entorn.

—La idea que té l'ICONA de les repoblacions és diferent a la que teniu vosaltres.

—Es clar que sí, hi ha tres punts fonamentals: hem de repoblar amb espècies autòctones, en relació a la pèrdua de bosc i caldria preparar un pla contra els incendis i contra l'aprofitament il.lícit de la fusta.

—La Mediterrània es troba a hores d'ara en una situació terrible per al nostre futur. ¿Hi ha projectes d'altres grups ecologistes europeus que puguen contrarestar la contaminació de les aigües?

—Els passats 10 i 11 de març es va celebrar una reunió dels Verds a Atenes on es parlà dels problemes de la Mediterrània: la contaminació per marees negres, per abocaments industrials i els problemes amb les algues roges. L'aportació dels Verds seria una sèrie de mesures que aturaren l'impacte de la contaminació dels aqüífers, la superpoblació i el turisme sobre un mar tancat que va perdent els seus ecosistemes litorals.

—Sense dubte, tenim al País Valencià diversos reductes de vida que probablement tenen una gran importància per a la conservació de la Naturalesa a les nostres regions. ¿Es podria donar una relació dels més importants i alhora més oblidats?

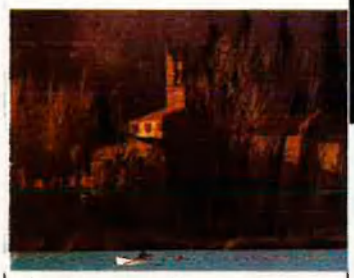
—Hi ha comarques com la dels Serrans que tenen molta zona boscosa però que es troben indefenses. A més, l'administració, en compte de protegir-la, vol posar el cementiri de parallamps radioactius. Altres zones privilegiades son l'Alt Maestrat i l'Alt Palància . D'altra banda, la Vall d'Aiora que té molt a prop la central nuclear de Cofrents. ¡Tots són problemes!

Josep M. Trigo

PARTÍCULES

Transferència d'embrions per a espècies en perill Investigadors sud-africans han realitzat una transferència d'embrions d'un tipus d'antílop en perill d'extinció –l'antílop cavall negre o *Hippotragus niger*– a una femella d'un òrix –*Orix gazella*–. Si l'experiment té èxit, la reproducció d'espècies en extinció no estarà condicionada pel temps de gestació, ja que s'utilitzaran mares portadores d'espècies més abundants. Un experiment anterior del mateix tipus no va tenir èxit, mentre altres fets als Estats Units i a Gran Bretanya sí. La diferència rau en el fet que ara es fa amb animals salvatges. La transferència d'embrions és pràctica habitual en animals de granja, però els animals salvatges pateixen estrès, a conseqüència de la captura i del temps de quarantena, que afecta el seu cicle reproductiu i les seves condicions físiques. El director de l'equip, Paul Bartells, ha declarat que si l'experiència resulta positiva, es farà el mateix entre rinoceronts negres –en perill d'extinció– i rinoceronts blancs –més abundants–. La transferència d'embrions, doncs, pot ajudar a salvar espècies en perill evident.

Recorregut per l'estany de Banyoles *Intinerari geològic de banyoles* és el títol del llibre escrit per David Brusi, Joan Bach i Miquel Sanz i editat per Eumo. Conté una descripció d'aquella zona propera a Girona, amb rutes i descripcions que permeten als professors organitzar sortides i treball de camp. També pot ser interessant per a amants de la natura, ja que aquella zona es pot estudiar des del punt de vista geològic, zoològic, botànic, microbiològic.

Dieta i colesterol

PÍNDOLES

A l'estat espanyol s'ha duplicat, en aquests últims quinze anys, el nombre de morts per accidents càrdio-vasculars. Els infants són els que tenen la taxa de colesterol més alta de la Comunitat Europea. Amb una dieta equilibrada en la ingestió d'hidrats de carboni, greixos i proteïnes es podria corregir aquest excés de colesterol propiciat per una ingesta massa rica en greixos.

Unicament un tres per cent dels lípids (greixos) continguts en la dieta s'utilitzen com a energia, la resta es transforma en matèria corporal. Cada gram de greix produeix 9 calories, per bé que els greixos són necessaris, ens ajuden a mantenir la temperatura corporal i ens proporcionen elements essencials, com ara les vitamines A, D, E i K.

En relació amb la producció de colesterol no tots els lípids es comporten igual. Els saturats, que són majoritàriament de procedència animal –a excepció dels olis de coco i de palma– i tenen consistència sòlida són els que produeixen més colesterol. Els insaturats es troben en gairebé tots els olis vegetals i també en els peixos d'aigua freda, com el salmó i la cavalla.

Aquests olis insaturats ajuden a reduir el colesterol i també els omega-3 del peix corregeixen les taxes de colesterol procedent dels saturats. És a dir, la majoria de greixos saturats (els procedents de la carn, mantega, cansalada, llard...) augmenten el colesterol, però els insaturats (oli d'oliva, soja i el peix gras) tendeixen a corregir-ne l'excés. Caldrà doncs reduir el consum de greixos animals i compensar-lo amb els procedents del peix i dels olis vegetals.

L'oli insaturat redueix el colesterol.

Rosa Fabregat i Armengol

Fets aparentment poc importants

TUB D'ASSAIG

Fa poques setmanes parlàvem en aquestes pàgines de la contaminació produïda per les piles de mercuri. De vegades, detalls com aquests semblen tan insignificants que no es pensa que puguin perjudicar el medi ambient. Però de pila en pila anem aportant substàncies que degraden com més va més el nostre entorn.

Hi ha altres exemples de contaminació lenta amb efectes nefastos. El plom és un metall contaminant. Ara es parla molt de la benzina sense plom. Però altres fonts més modestes també provoquen problemes. Així, només cladria que tots els caçadors de França fessin un tret per enviar a l'aire 60 tones de plom.

Seguint amb els caçadors, hi ha problemes amb les bales de plom que van a parar als estanys. Els ànecs i cignes salvatges s'empassen restes d'aquestes bales i alliberen, a l'estòmac, sals de plom, que els causen greus problemes. Aquest fet no és poc important, ja que només als Estats Units moren entre un i dos milions de palmípedes cada any només per aquesta causa.

Un altra dada que pot cridar l'atenció. L'oli rebutjat, quan es canvia en un automòbil, sovint es llença a les clavegueres. A Barcelona, la contaminació total per aquest motiu equival, al final de l'any, a la que es produiria si s'accidentés un petroler davant la ciutat.

Al medi ambient no li importa gaire si la contaminació arriba a poc a poc o més de pressa. Al final, el nivell de contaminació és el mateix. Però ens fixem en els grans contaminadors i no parem atenció en els petits. Cada vegada que llencem oli usat a la clavegueera hi aboquem una part d'aquell petroler que, si rebentés de debò, ens faria posar el crit al cel.

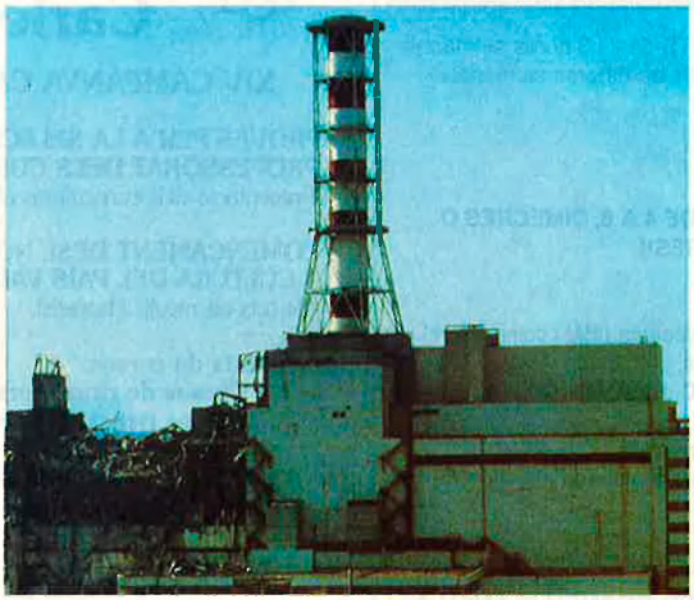
Xavier Duran

Els efectes de Txernòbil

PRESTATGE

A molt poca gent li deu agradar viure al costat d'una central nuclear. Però que aquest tipus d'instal.lacions estigui ben lluny no ens evita els perills. Una prova n'és la influència que l'accident de Txernòbil va tenir als Països Catalans. La VI Trobada de les Societats Catalanes de Física, Química, Matemàtiques i Tecnologia, filials de l'Institut d'Estudis Catalans, celebrada en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada, el 1987, va tractar el tema "Txernòbil i el seu impacte als Països Catalans". Ara, amb aquest mateix títol, l'Institut ha editat les comunicacions que es van presentar i el manifest final.

Alfred Giner-Sorolla va explicar els efectes carcinogènics i l'impacte social de la radiació ionitzant, d'Hiroshima a Txernòbil. Altres comunicacions es refereixen als drets dels ciutadans a reconèixer els resultats de les mesures realitzades després de l'accident, els efectes de la utilització de la radioactivitat artificial a l'individu, l'impacte ambiental de l'accident, efectes de la radiació a curt i mig termini. Finalment, el manifest final demana més control radiològic i una millora dels serveis d'assistència, revisió dels plans d'emergència i la realització de simulacres.

Txernòbil, radiació ionitzant a curt termini.

Si els efectes immediats d'un accident d'aquestes característiques són importants a llarg termini, també es poden presentar efectes patològics tant per irradiacionxs agudes com per dosis menors acumulades. L'augment d'incidència de tumors malignes és un dels més temuts. Però també ho són les possibles alteracions genètiques, que poden afectar els descendents dels afectats. Per això, el control d'un accident així s'ha de realitzar durant un període d'un segle. Cal constatar, a més, que dels milers de casos de càncer produïts per l'accident, un 10% es produiran en els propers anys fora de l'URSS i d'Europa. Això mostra el caràcter internacional d'aquests accidents. També és molt important constatar la contaminació atmosfèrica, d'aigües i d'aliments.

Un tema sempre d'actualitat mereix anàlisis més serioses de les que es fan en alguns mitjans. Però com diu la frase d'Einstein, citada per Giner-Sorolla, "l'alliberament de l'àtom ho ha canviat tot, exepte la nostra manera de pensar".

Josep Roura

Ciència i guerra

OPINIÓ

Que la història de la ciència i la història de la guerra són paral.leles i s'alimenten mútuament em sembla una realitat incontestable. Arriben els que tenen espases de ferro i fan pomada als que encara anaven amb espases de bronze. Els espanyols tenen la trobada cultural de la qual aviat celebrem el cinquè centenari amb els indígenes d'Amèrica i entre quatre en pelen milers, perquè hi ha un decalatge tecnològic entre les dues bandes de l'Atlàntic. El tipus que va inventar l'estrep i va permetre fer la guerra a cavall contra pobres vianants medievals no tan sols va contribuir a la millora qualitativa de l'art de matar, sinó que, jerarquitzant guerrerament els muntats dels desmuntats, va inventar per carambola el feudalisme.

Però poques vegades en la història recent s'ha vist tan clar com a la guerra del Golf que la guerra és un assumpte tecnològic i que les expectatives bèl.liques són per damunt de tot comparacions de tecnologia militar. Fins ara, les guerres del segle s'havien fet –excepte la fracció americano-japonesa de la segona guerra mundial, arbitrada per la bomba des d'una certa semblança tecnològica, des d'una equilibri raonable. Si es barallaven dos països del Tercer Món, un l'havien armat els soviètics i l'altre els americans i ho havien fet amb una paternal justícia distribuitiva. Si un tenia helicòpters sofisticats l'altre tenia helicòpters sofisticats dels altres. I així anaven fent.

Ja a l'Orient Mitjà, fa uns quants anys, aquesta sensació de paritat tecnològica va entrar en crisi, i alguns diuen que de la consciència d'aquesta crisi va nàixer la *perestroika*. En la invasió israeliana del Líban, que va comportar topades amb Síria, es va veure que la tecnologia militar occidental (EUA, Israel) apallissava, per exemple en els combats aeris, la soviètica. Es a dir, en aquests equipaments teòricament paritaris hi havia un decalatge a favor d'occident. Ara, al Golf, el decalatge teconòlogic encara s'ha fet més evident. Per exemple, els americans han arribat a plantejar la possibilitat d'un atac nocturn, perquè la seva tecnologia els permetria lluitar com si fos de dia i la iraquiana els obligaria a lluitar literalment a les fosques. I sense veure-s'hi es mata molt malament. Encara més, els israelians han posat el crit al cel quan els Estats Units venien armament sofisticat a l'Aràbia Saudita, perquè han considerat que afeblia el seu avantatge qualitatiu en armament. I l'avantatge no volia dir res més que sofisticació tecnològica.

La guerra és un asssumpte ecològic.

Per tant, la guerra moderna no la guanyen aquells ferotges guerrers que veiem jugant a cartes al desert, sinó uns senyors amb bata blanca que se les pensen totes per eliminar més eficaçment l'enemic. Els militars només són uns intermediaris. Quan Israel feia caure avions sirians per desenes i sense pèrdues, els soviètics –fabricants dels avions– feien córrer que era un problema de pilots, que els sirians cren uns patates de l'aire. Però al final es va veure que els patates eren en tot cas els enginyers. Que són els que guanyen i perden, de lluny, guerres ja escrites en els balanços tecnològics.

Vicenç Villatoro

Centre d'Estudis
ANGLÈS-FRANCÈS-INFORMÀTICA

25% DESCOMPTE EN CURSOS DE MATÍ

—Cursos per a **ADULTS** i **XIQUETS** de 2 i 3 hores setmanals.
—**CURSOS INTENSIUS** trimestrals de 6 hores setmanals.
—Horaris de matí, vesprada i nit.
—Grups reduïts.
—Professors natius i titulats.

¡¡HORARI ESPECIAL BUP DE 4 A 6, DIMECRES O DIVENDRES!!

INFORMÀTICA
—Ordinador per alumne des del primer dia (IBM i compatibles).
—Grups de 2, 3 i 6 hores setmanals.
—Cursos de programació de **BASIC, PASCAL** i **COBOL.**

MECANOGRAFIA
(només en l'acadèmia de Campanar)
—Horari de matí, vesprada i nit, grups molt reduïts, atenció molt personalitzada.

Per a més informació telefoneu o aneu a:

PER A MÉS INFORMACIÓ TELEFONEU O ANEU A:
CENTRAL:
Garrigues, 2 baix - 46001 València - Telèfon: 352 21 02
SUCURSAL:
Gravador Enguídanos, 51 (cantonada Vall de la Ballestera)
CAMPANAR - Telèfon: 348 11 07

Centre Carles Salvador

XIV CAMPANYA CARLES SALVADOR

- **PROVES PER A LA SELECCIÓ DEL NOU PROFESSORAT DELS CURSOS**
  (Presentació dels currículums abans del 21 d'octubre)
- **COMENÇAMENT DELS NOUS CURSOS DE LLENGUA I CULTURA DEL PAÍS VALENCIÀ**
  (de tots els nivells i horaris).

Modalitats de cursos:
Cursos de ritme normal.
Cursos per correspondència.

En acabar el curs, els alumnes obtindran un certificat vàlid per a oposicions, contractes de treball, etc.

INFORMACIÓ
C/. Moratín, 15, 6a. 46002 - València
Telèfon (96) 351 17 27
C/. Enmig, 24, 4ª
12001 Castelló de la Plana
Telèfon (964) 23 75 18.
C/. Pablo Iglesias, 29, Entresol-D
03004 Alacant. Tel (965) 20 56 67

1er. cognom _____ 2on. _____ Nom _____ Tel. part. _____

Domicili _____ Població _____

Any de naixement _____ Professió _____ Tel. treball _____ DNI _____

Se subcriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de: 13.886 pessetes (Firma)

Amb pagament:

☐ Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
☐ Semestral (2 rebuts de 6.943 pessetes. Sols en el cas de pagament per banc)
☐ 19.500 (Europa) ☐ 25.500 (Amèrica)

Forma de Pagament

☐ Dom. bancària
☐ Xec bancari adjunt
☐ Gir postal núm._____

La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quioscos

Distingits senyors: Caixa/Banc _____ Agència _____

Adreça _____ Població _____

_____ de _____ de 199__

Nom i adreça del titular del compte _____

(Firma)

Els pregue que fins a nova ordre els rebutrs que presentarà Edicions del País Valencià, S.A. per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestrals

siguen pagats amb càrrec a

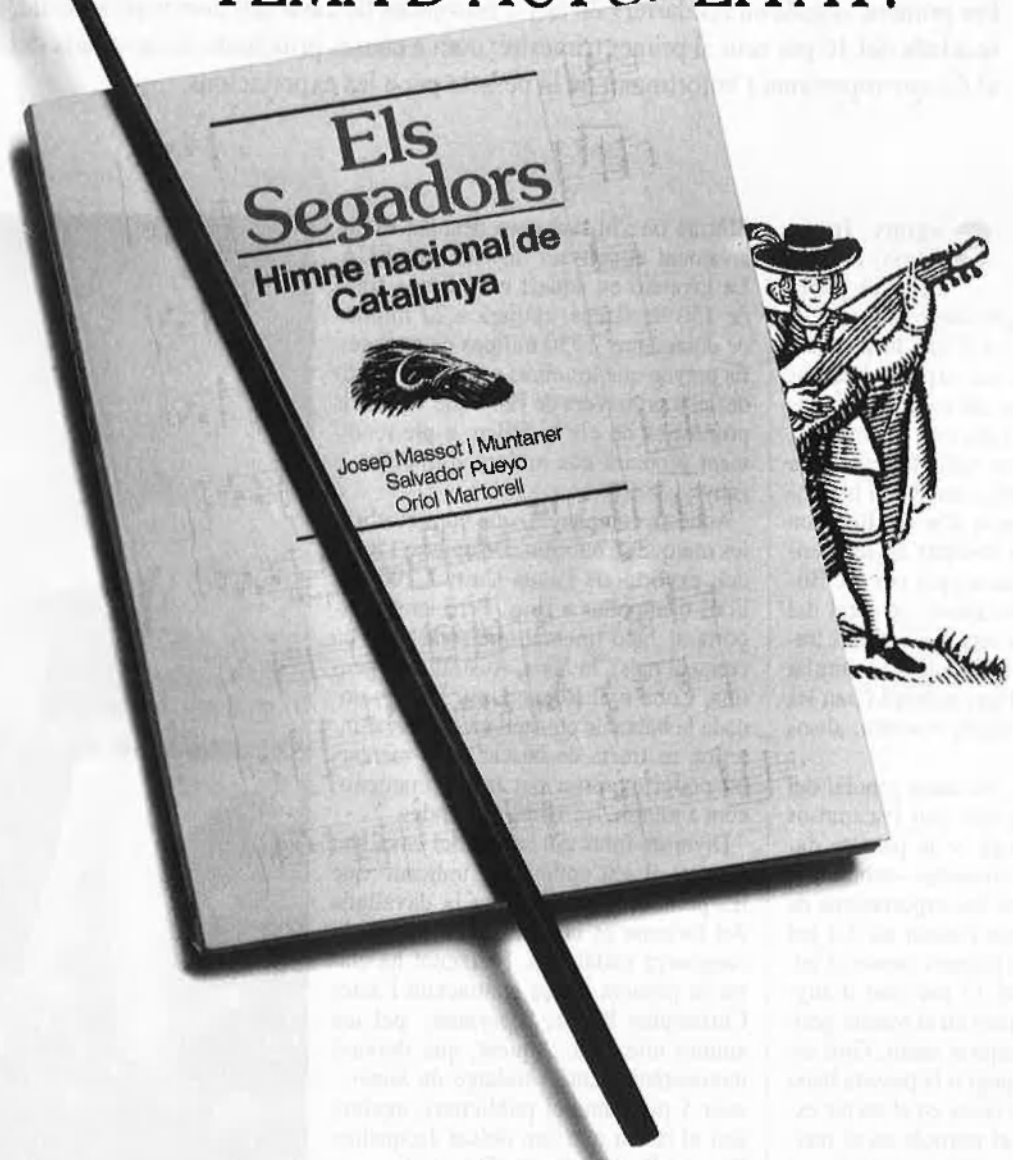
☐ c/c. ☐ Llibreta Núm._____

Butlleta de suscripció

EL TEMPS • Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a. • 46001 VALÈNCIA
Tel.: (96) 352 48 69 • C.F.A. A46/186821

ELS SEGADORS

TEMA D'ACTUALITAT.

Tot allò que cal saber sobre l'himne nacional de Catalunya.
L'origen i el significat de la seva música i la seva lletra.
Un himne que és cançó del poble.

PVP 1.200 Pta.

Demaneu-lo al vostre llibreter o a la Llibreria de la Generalitat, Rbla. Estudis, 118 de Barcelona, personalment o mitjançant la butlleta adjunta.

Generalitat de Catalunya
Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

Títol **ELS SEGADORS**
Nombre d'exemplars

Nom i cognoms
Adreça
CP i població Telèfon

Rbla. dels Estudis, 118
08002 Barcelona
Telèfon (93) 302 64 62

Data
Signatura

ECONOMIA

La davallada del turisme, principal causa

El cava que cau

Per primera vegada en els darrers 20 anys, les vendes de cava han disminuït a l´estat, amb una reculada del 10 per cent al primer trimestre: com a causes principals, la davallada del turisme i el fre que representa l´enfortiment de la pesseta per a les exportacions.

Segons Josep Lluís Bonet, director general de Freixenet i president de la patronal del sector, la UCEVE, hi ha dues causes fonamentals per explicar la davallada de les vendes de cava durant els primers mesos de l´any: en primer lloc, el turisme, tenint en compte que "hem observat que les Illes, Canàries, i la franja de la Mediterrània són els llocs on més s'ha notat els descens de les vendes". La segona causa, pel mateix Bonet, rau en el refredament general del consum. En aquest sentit, els canals tradicionals de distribució han acumulat menys estocs que l´any passat i faran les seves compres a l´últim moment, abans del Nadal.

Per Gabriel Giró, secretari general del Consell Regulador dels Vins Escumosos (CRVE), la fortalesa de la pesseta davant les principals monedes –sobretot el dòlar– ha perjudicat les exportacions de cava que només han crescut un 3,3 per cent durant els sis primers mesos d´enguany, respecte del 17 per cent d´augment que es registrava en el mateix període del 1989. En aquest sentit, Giró espera que "el dòlar pugi o la pesseta baixi perquè millorin les coses en el sector exportador. I és que el retrocés en el mercat de begudes alcohòliques als Estats Units han representat per als exportadors catalans de cava una caiguda d´entre el set i el deu per cent en el primer semestre.

Freixenet, principal productor de l´estat amb el 75 per cent del total de les exportacions, ha estat el més perjudicat per aquesta campanya contra l´alcohol, encara que la companyia ha assegurat que ho compensaran entrant a d´altres mercats amb força, com és el cas d'Alemanya.

Per la seva banda, Codorniu, segona gran empresa productora de cava, està construint un centre de producció a Califòrnia on s'hi farà cava destinat exclusivament al consum interior dels EUA. La inversió en aquest centre, una finca de 150 hectàrees, apujarà a 22 milions de dòlars, uns 2.750 milions de pessetes. Es preveu que les obres estiguin enllestides a la primavera de l'any que ve i si els pronòstics no els hi fallen, a ple rendiment produirà dos milions d'ampolles a l'any.

Aquesta companyia, que comercialitza les marques Codorniu, Delapierre i Rondel, exporta als Estats Units 4.200 milions d'ampolles a l'any. Però també exporta al Japó (mercat que cada dia està creixent més), la Xina, Austràlia, Argentina, Cuba o el Regne Unit. De fet, donada la baixa de consum en el mercat interior, es tracta de buscar nous mercats on poder exportar per tal de mantenir, com a mínim, les xifres de vendes.

Diverses fonts del sector del cava han mostrat el seu optimisme, indicant que les pèrdues produïdes per la davallada del turisme es compensaran durant la campanya nadalenca. Freixenet ha clavat la primera llança contractant l´actor Christopher Reeve, *Superman,* pel seu anunci televisiu. Aquest, que deixarà momentàniament el rodatge de *Superman 5* per l'anunci publicitari, agafarà així el relleu que van deixar Jacqueline Bisset i Paul Newman. D´aquesta esperada aparició dependrà, sens dubte, bona part de l'èxit de les vendes d´aquesta marca, tenint en compte l'aferrissada competència que hi ha en un sector que aplega 237 empreses. L´any passat, la xifra de negocis del cava va ser de 75.000 milions de pessetes, amb una producció de 142 milions d'ampolles de cava i 1.900 milions d'ampolles de vi escumós.

LA DAVALLADA DELS EUA

Estats Units és el primer país importa-

dor de cava català, amb 14'1 milions de litres el 1989, seguit de l´Alemanya, amb set milions de litres, i el Canadà, amb 2'2 milions. El 1988, però, aquests països havien comprat respectivament 15'9, 6, i 2'2 milions de litres. Com mostren aquestes dades del Consell Regulador del Vins Escumosos, les exportacions als Estats Units han caigut, mentre que les vendes fetes al Canadà s'han estancat.

Pel que fa a les exportacions de cava cap al conjunt dels països de la Comunitat Econòmica Europea, aquestes van augmentar un 17'7 per cent el 1989, un índex considerat baix si es compara amb el 56'6 per cent del 1988, i, més encara, amb el 60'8 per cent del 1987. Segons les previsions dels principals productors, les exportacions de cava cap a la Comunitat augmentaran enguany, però, fins a representar el 40 per cent de les exportacions globals.

ELS MÉS BEVEDORS

El Barcelonès es mostra com la zona de l´estat amb l'índex més gran de consum, amb el 28 per cent del total, seguit de la resta de Catalunya, amb el 24 per cent, i el País Valencià, amb l´onze per cent.

Segons el mateix estudi, el consum bimestral més gran és el que aglutina els mesos de desembre-gener, amb el 38 per cent, figurant a continuació el febrer i el març, amb el 19 per cent. Els mesos d´abril i maig són, i de llarg, els més fluixos de l´any, aglutinant només el 8 per cent.

El supermercat petit és el lloc escollit per la majoria dels compradors de cava, amb el 29 per cent de la xifra de vendes, per davant dels hipermercats, el 27 per cent, les botigues tradicionals, el 21 per cent, i els autoserveis, amb el 13 per cent.

Com a secretari general del Consell Regulador dels Vins Escumosos, Gabriel Giró es mostra més aviat contrari a la proliferació de marques de cava que "no sempre indiquen la procedència de la collita . Estic en contra dels marquistes", afegeix. "Voldria que al darrera hi hagués unes instal.lacions pròpies, un patrimoni que es jugui els quartos, que es trenqui les banyes quan calgui".

El nombre de companyies inscrites en el Registre del Cava no és que hagi augmentat sensiblement els darrers anys, encara que cal destacar l´any 1988, que és quan per primera vegada es va ultrapassar la barrera dels 200 productors. El 1987 n' hi havia 180.

DIVERSIFICACIÒ DE MODA

Algunes empreses del sector, com Freixenet, han anunciat la seva entrada en el sector de l'alimentació per diversificar les seves activitats i donar resposta a un mercat cada vegada més competitiu. "Aquest camp és quasi sempre un bon negoci", ha manifestat a EL TEMPS el seu director general, Josep Lluís Bonet, afegint, però, que encara és d'hora per donar massa pistes. "El que sí puc dir és que entrarem en el sector de l'alimentació, com ho han fet ja d'altres multinacionals del sector de begudes".

Ara per ara, la cautela impera en el sector del cava. Tot i que el consum de l'escumós daurat no es centre únicament en les festes nadalenques, enguany els taps de suro no esclataran tan sovint.

Frederic Rovira

PREGUNTA DE LA SETMANA

Rafael Ruiz
Encarregat de Discos Castelló

¿Cal preveure una davallada del disc en favor del compact disc*?*

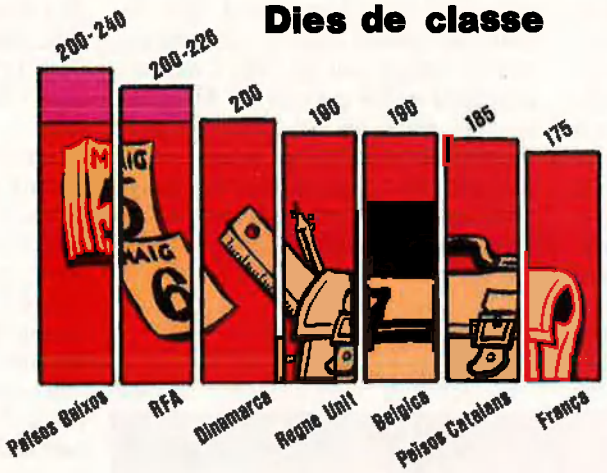
Crec que no es pot parlar encara de davallada de vendes pel que fa als discos tot i que les vendes de *compact disc* estan pujant progressivament. Si fins ara la proporció de vendes és d'un 20% de compactes enfront d'un 80% dels discos de vinil, aquest any les vendes de compactes poden pujar fins al 30%. Tot i així, caldrà esperar encara un parell d'anys perquè les vendes d'uns i altres s'equiparin.

LA XIFRA

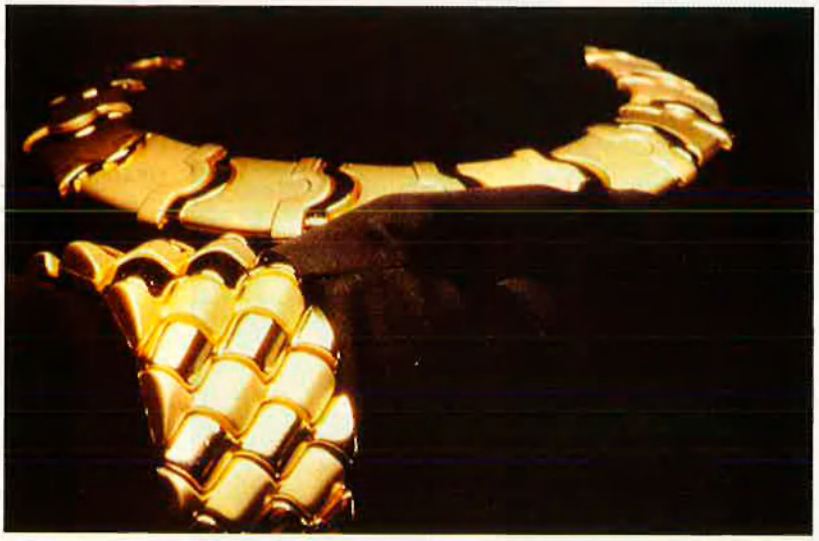
100

milions de pessetes donarà l'empresa Nissan a l'Institut d'Estudis Superiors de l'Empresa (IESA) per tal de crear una càtedra de negocis empresarials. Aquesta donació l'ha anunciada el president de Nissan, Yutaka Kume, en una visita a Barcelona d'una delegació d'empresaris nipons que estudien la possibilitat de realitzar noves inversions.

Dies de classe

Els inicis del curs escolar impliquen fortes despeses en l'economia familiar a l'hora d'equipar la canalla amb llibres, roba i material divers. Ara bé, si aquestes despeses són poc amortitzades, la sensació de carestia és encara més gran. Es el cas de França i el dels Països Catalans on, dels 365 dies que té l'any, només se n'*amortitzen* poc més del 50% dels dies mentre que als Països Baixos i la RFA les hores lectives representen el 65% del total de dies de l'any. De tota manera cal tenir en compte que en aquests dos darrers casos tan sols es fan classes pel matí, tot i que el nombre de dies varia segons hi hagi o no escola els dissabtes.

La joia de la bijuteria

Per lluir un collaret, un anell o un braçalet ja no cal que aquests siguin d'or massís, perla fina o pedra tallada d'altíssima qualitat. La bijuteria finaés cada vegada més apreciada i els dissenyadors realitzen veritables *joies*. Catalunya i el País Valencià concentren el 31'4% dels comerços al detall dedicats a la venda de bijuteria i quincalla. A les Illes Balears, per contra, s'hi troba la indústria estractiva i part de la fabricació.

El fet que el sector de la joieria pròpiament dit tingui un alt percentatge d'IVA (33%) i la por de la gent a lluir joies bones per la inseguretat ciutadana han ajudat que la bijuteria fina sigui un sector en alça des de fa un parell d'anys.

Els principals països proveïdors de bijuteria són Itàlia i França, els quals subministren la bijuteria de disseny. En canvi, els països del sud-est asiàtic estan especialitzats en la fabricació en sèrie a baix nivell de qualitat.

En el primer semestre de l'any les exportacions han representat un 26'9% i les importacions un 49'6%.

EN BREU

Beques Keylan
Keylan, S.A., empresa líder en distribució en el mercat informàtic de xarxes locals, comunicacions i perifèrics convoca 6 beques individuals per a la realització de cursos de formació. Els cursos estaran dedicats a la Introducció a la Teleinformàtica, assessoria i disseny de xarxes locals, instal.lació Netware i Teleinformàtica aplicada. Per a més informació, truqueu al 410.82.63.

Aula d'Economia
El Col.legi d'Economistes de Catalunya organitza diversos cursos d'especialització i cursos monogràfics. Alguns d'aquests cursos són el d'Especialització Tributària, dirigit per Àngel Serrano i que s'inicia el 22 d'aquest mes; Curs de tècniques informàtiques i gestió de la informació, dirigit per Jesús Ángel Gómez l'inici del qual és el 18 d'octubre, i Programa general de comptabilitat professional, dirigit per Ferran Mir i que comença el 22 d'aquest mes.

Mostra de teixits
Del 16 al 19 d'octubre se celebra el certamen Mostra de Teixits al recinte firal de Barcelona. En aquesta vintena convocatòria es podran trobar els teixits per a la temporada tardor-hivern 91-92 i les noves tendències pel que fa al disseny, mobles i accessoris.

Gestió Comercial
La Fundació Emi inicia, el 17 d'aquest mes, el curs de Gestió Empresarial, centrat en la funció comercial de l'empresa per a la gestió eficaç de les xarxes comercials.

Pere Grau, president de Catalana de Gas S.A., i el president del grup industrial portuguès Vista Alegre, João Alberto Pinto Basto, han arribat a l'acord de constituir una companyia distribuïdora de gas natural que optarà al concurs convocat pel govern portuguès per a gasificar el centre del país. El capital social inicial de la societat gasista és de cinc milions d'escuts, uns 355 milions de pessetes, finançats al 50% per cadascuna de les entitats.

Javier de la Rosa, propietari de la societat Quail, serà ara també accionista de la nova empresa que sorgeixi de la fusió d'Indústries Burés i Sucesora de J. Comas y Cros. La fusió d'aquestes dues empreses implicarà unes inversions entre 4.000 i 6.000 milions de pessetes en el període de dos anys. Indústries Burés està participada en un 52'5% per Quail i Sucesora de J. Comas y Cros és propietat del grup Torras al 100%. D'altra banda, Quail té participació majoritària en S.A. Tibidabo.

La nova 'supercaixa' valenciana

Els consells d'administració de la Caixa d'Estalvis de València i la Caixa d'Estalvis de Castelló han decidit iniciar els tràmits per a fusionar-se. Amb aquesta acció la nova entitat financera serà la primera del País Valencià i la quarta de l'estat. després de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, Caja Madrid i Caixa de Catalunya.

Les dues caixes del País Valencià han inicat els tràmits de la fusió per "consolidar i incrementar el paper d'entitat capçalera", tal i com afirmen fonts de la Caixa de València. A més, segons les mateixes fonts. aquesta fusió serà beneficiosa per ambdues entitats.

D'una banda, la Caixa d'Estalvis de València té una gran xarxa informàtica i és capdavantera en sistemes informàtics de tota la península. La mitjana d'operacions en caixers automàtics d'aquesta entitat és d'un milió, amb un moviment de diners superiors als 12.000 milions de pessetes.

De l'altre costat, la Caixa d'Estalvis de Castelló, que té una gran xarxa d'oficines arreu de les comarques, és la segona entitat financeraquant a rendibilitat a nivell de l'estat. D'aquesta manera, amb la fusió, la Caixa de valència ampliarà el nombre d'oficines i la Caixa de Castelló resol el problema d'infrastructura informàtica que te i pel qual hagués hagut de fer fortes inversions.

De tota manera, la nova entitat fusionada no vol donar l'esquemna a les altres caixes del País Valencià. N'és una prova el fet que, tal i com indiquen fonts de la Caixa de València, "a la subhasta per manejar fons d'inversió de la Generalitat valenciana hi anem totes les caixes juntament amb la Federació de Caixes d'Estalvi per no fer la guerra a les altres ".

D'altra banda, la fusió de les dues entitats financeres debilitarà la Corporació Valenciana de Caixes d'Estalvi ja que la Caixa d'Estalvis de Castelló ha decidit deixar la Corporació. Les raons donades pel president d'aquesta entitat són que els objectius que s'havia marcat la Corporació no s'han assolit dins els terminis previstos, per la qual cosa Caixa de Castelló deixa la Corporació. Amb aquesta marxa, la Corporació quedarà reduïda a les caixes de Sagunt, Ontinyent, Carlet i les provincials de València i Alacant.

De la mateixa manera que la Generalitat de Catalunya va dir en el seu moment que donaria suport a la nova Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona si aquesta es proposava realitzar inversions i projectes de gran empresa, la Generalitat valenciana vol que la nova caixa sigui una entitat financera forta que participi en grans operacions en tot el país.

"Pensem que ha de ser una caixa amb caràcter europeu".

En aquest sentit, el president de la Caixa d'Estalvis de València, José M. Simó Nogués, ha manifestat a EL TEMPS : "Volem acudir a projectes importants. Pensem que ha de ser una caixa amb caràcter europeu perquè les empreses valencianes exporten molt a Europa. Volem donar atenció a les empreses exportadores, cosa que fins ara estava més reservat als bancs".

Amb la fusió de les dues entitats, la nova caixa tindrà 653.634 milions de pessetes en recursos de clients i al voltant de 420.000 milions de pessetes d'inversió crediticia.

Les previsions, segons Josep M. Simó, són que la nova entitat podria quedar constituïda "si és possible a finals d'aquest any o principis de l'any que ve", ja que la part política està gairabé resolta i queda la part tècnica, que és la que s'ha d'estudiar millor.

El President de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, ha formalitzat la inauguració de les instal.lacions de Consultoria e Comercialização de Software, filial de l'empresa de serveis informàtics CCS, en el transcurs del seu recent viatge a Portugal.

EPSON Ibérica, S.A. convoca la quarta edició dels Premis de Divulgació Informàtica, agrupats en cinc categories diferents. En la convocatòria de l'any passat es van presentar un miler de treballs , participació que serà més gran aquest any.

El departament de Treball de la Generalitat de Catalunya i el sector de la construcció han signat un conveni per a l'elaboració d'un vídeo de Seguretat en la Construcció. El vídeo presentarà de forma didàctica la situació de les obres a Catalunya, els riscos més importants del sector i les respectives mesures preventives. Aquest conveni s'ha signat atès l'interès mutu per reduir el nombre d'accidents i millorar les condicions de treball.

CRÍTICA

Klee, Mondrian, Calder, Picasso, Kandinski a l'IVAM

La 'internacional parisenca'

L'Institut Valencià d'Art·Modern presenta una de les exposicions més significatives de la temporada artística valenciana, "París 1930", fins al pròxim mes de desembre.

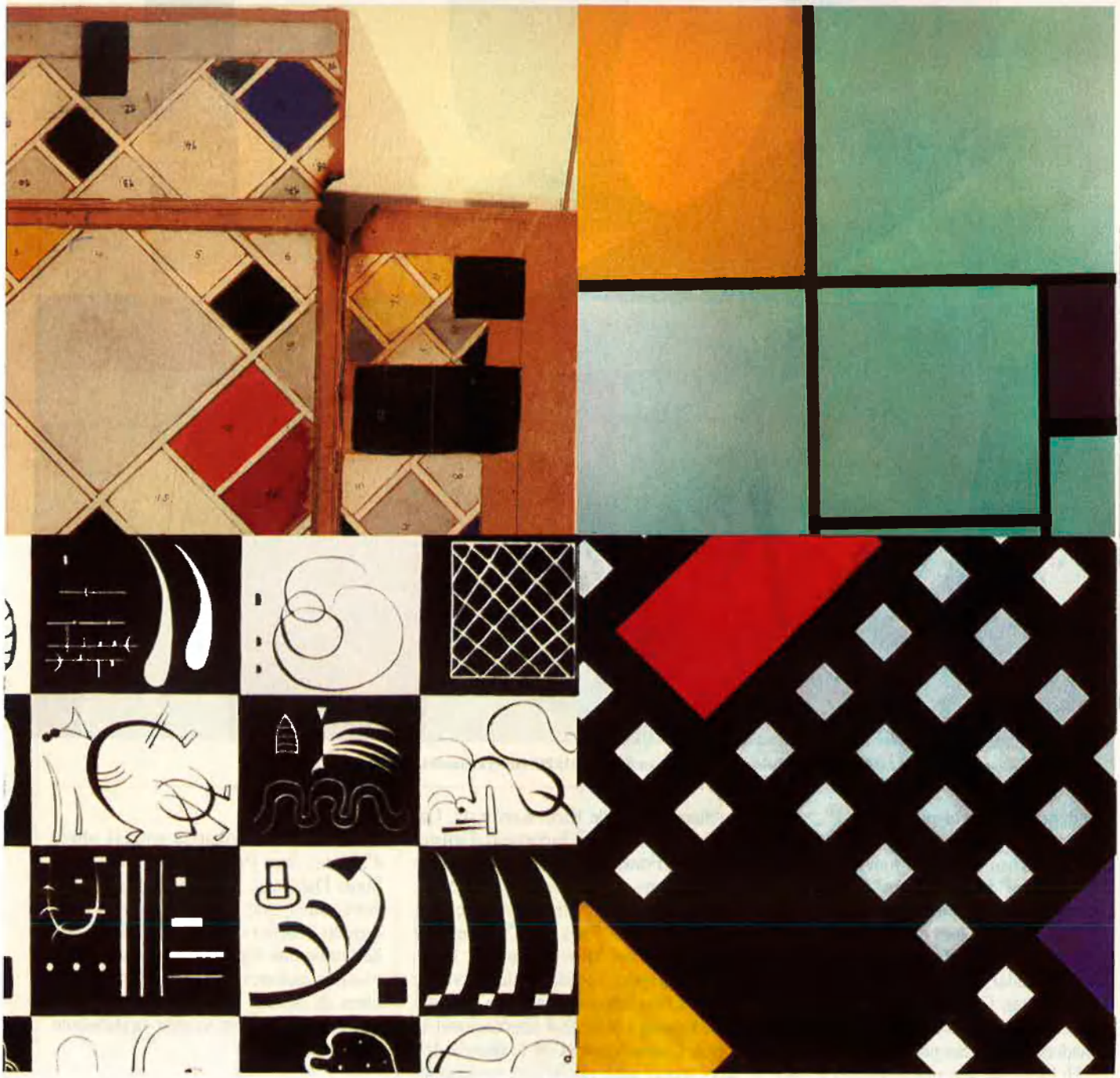

Sonia Delaunay, *Composició* (1938). Theo van Doesburg, *Projecte per a l'Aubette* (1926-27). W. Kandinsky *Trenta* (1937).

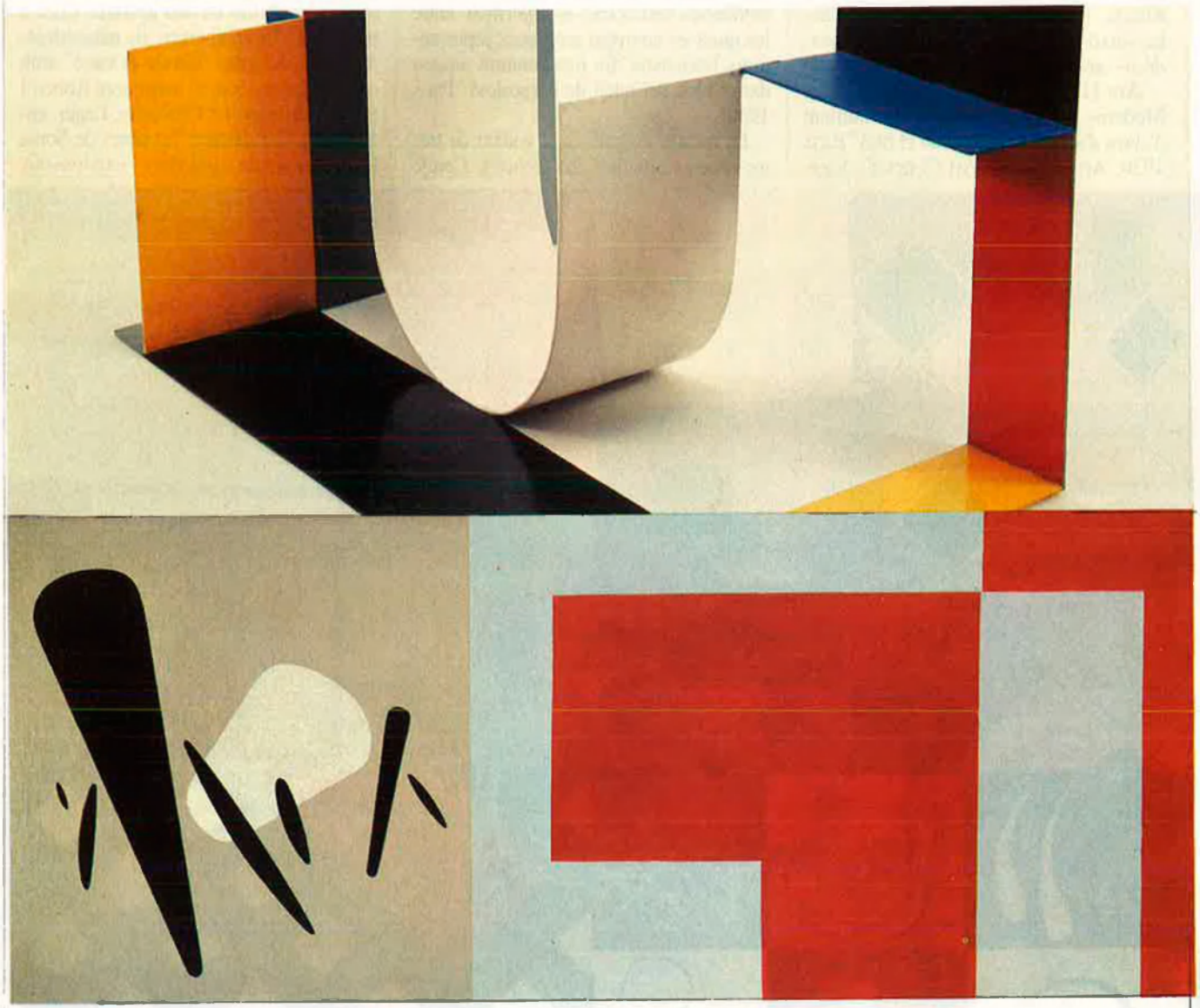
L'Europa d'entre guerres pel que fa a les avantguardes plàstiques va tenir a París la capital indiscutible. Anys després, Cole Porter i Hollywood en farien un dels seus paisatges predilectes. Mentre Berlín en mans del nazisme es preparava per a erigir-se en cap i casal del *Kitsch*, París com un immens transatlàntic –això sí, de línies descaradament *art dèco*– acollia artistes de mig món.

Ara l'IVAM –l'Institut Valencià d'Art Modern– ha reunit un important conjunt d'obres d'aquell període amb el títol "París 1930. Art Abstracte-Art Concret". L'exposició intenta reflectir els diferents *ismes* que van confluir a la capital francesa. Per a la comissària de la mostra, Gladys Fabre, les avantguardes a França en aquell moment es dividien en el moviment surrealista nodrit de literats francesos i pintors internacionals, i en les tendències abstractes i *no objectives* entre les quals es compten molt pocs representants francesos. És precisament aquest darrer bloc del nucli de l'exposició "París 1930".

La mostra s'organitza al voltant de tres moviments artístics: Art Concret, Cercle et Carré i Abstraction-Creation. Tots tres reunirien un nombrós grup d'artistes estrangers. París es converteix en la terra promesa per a la diàspora plàstica europea: Pevsner, Calder, Van Doesbrug, Arp, Kandinski, etc. L'exposició de l'IVAM, seguint criteris cronològics i afinitats formals, s'ha dividit en deu apartats. Com a preàmbul s'hi exhibeixen els antecedents francesos del grup "Cercle et carré" amb obres d'artistes com el matrimoni Robert i Sonia Delaunay, Le Crobusier, Léger, entre altres. Cal destacar les obres de Sonia Delaunay, a mig camí entre l'interiorisme,

Piet Mondrian, *Composició amb blau i groc* (1932). Theo van Doesburg, *Contra-composició XV* (1925).

K. Kobro, *Composició espacial 4* (1929). C. Buchheister, *Composicio en diagonal* (1929). Henryk Stazewski *Composició* (1929).

el disseny tèxtil i la moda.

Seguint l'ordre cronològic els següents apartats s'han dedicat al moviment "Cercle et Carré" i "Art Concret". El primer es presenta com un *patchwork* plàstic on es poden veure algunes de les tendències de les avantguardes d'aquell moment: futurisme, dadaisme, purisme... i obres de Baumeister, Cahn, Cueto, Fillia, Scheitters, etc., i per descomptat, dels seus animadors, Michel Seuphor i Torres-Garcia.

Hi ha també seccions dedicades al Neoplasticisme, el constructivisme, la Bauhaus –obres de Klee, Kandinski, Gabo, etc.–, com també l'aportació d'artistes italians (Fontana, Munaris), britànics –Nicholson– o *els americans a París*: Biederman, Bruce, Ferren, Morris, etc.

En l'exposició "París 1930" cal destacar la presència del Museu Sztuki de Lodz, que per primera vegada ha deixat viatjar els seus fons internacionals fora de Polònia. Aquesta col.leccció internacional es formà a començament de la dècada dels anys trenta amb donacions realitzades pels artistes que vivien tant a París com a Polònia.

La col.lecció polonesa reuneix obres d'artistes com Picasso, Van Doesbrug, Sonia Dalaunay, Arp, Leger, Max Ernst, entre altres, que donarien els seus quadros en benefici de la ciutat de Lodz. Hi ha també una significativa mostra de la plàstica polonesa d'entre guerres amb obres de Kobro, Stazewski, Strzeminski, etc. que per primera vegada s'exhibeixen entre nosaltres.

Carles Gàmez

ART

Art aragonès

Quatre ceramistes aragonesos a València: J. Fanlo, F. Ferrando, M. Calvé i J. Vidal. Sala d'exposicions d'Iber-Caja. Avda. Baró de Càrcer, 17. València. Del 7 de setembre al 7 d'octubre.

Gràcies a la col.laboració del Museo de Teruel –que des de fa unes quantes temporades ha anat revitalitzant l'acció expositiva i incrementant el rigor i nivell d'exigència– es mostra actualment a València –a la sala d'Iber-Caja– una bona selecció de peces ceràmiques de quatre artistes aragonesos. L'exposició itinerant ha passat prèviament per Munic i Santander.

(Esperem, per cert, que aquests intercanvis no siguen una iniciativa excepcional, sinó, més aviat, que amb aquest projecte s'òbriga una nova etapa d'eficaç interconnexió entre les dues ciutats).

El diàleg entre la *ceràmica* –com a tècnica diversificada– i l'escultura –com a modalitat artística àmplia–, que tant de predicament ha obtingut en el panorama actual, sens dubte té en aquesta mostra bons exemples d'interessant desenrotllament.

Així mateix, cal subratllar un enllaç eloqüent –en propostes molt diverses– amb *arrels antropològiques*, bé a través de certa referència a estris de cultura agrària, a denotacions totèmiques, bé a través d'un primitivisme formal explícit i buscat, capaç d'unir-se a una arqueologia dispar: unes vegades inscrita

directament en un intimisme evocador i, d'altres, apel.lant a l'impacte immediat del gegantisme (tenint en compte que es tracta d'intervencions ceràmiques).

En aquest sentit les propostes de J. Fanlo i J. Vidal he de confessar que han estat les que –des d'aquest punt de vista– més destacadament m'han cridat l'atenció, tot i mantenir cadascú, per la seua banda, diccions formals, de factura i de concepte no assimilables entre si. I que subratllen respectivament, amb plantejaments dissemblants, la seua referència antropològica constant i radical, aconsegueixen crear àmbits (en un cas) i objectes (en l'altre) de fort impacte i subtilesa.

Per la seua banda, Mariano Calvé –amb una trajectòria que en altres ocasions ja hem pogut conèixer a València– ha relegat, feliçment, el seu *pictoricisme* anterior. En alguna ocasió ja hem qüestionat la mera recurrència a la ceràmica com a suport de possibles intervencions pictòriques. Aquest seria un pas simplement elemental i utilitari. En aquesta ocasió es constata amb claredat que M. Calvé ha fet considerables passos en una altra direcció per fer justícia a l'autonomia i versatilitat que mereix la creació ceràmica.

En incrementar la subtilesa de les formes i rendibilitzar les possibilitats del gres i la porcellana, per buscar al seu torn una riquesa i complexitat més grans en la integració de les parts que composen les seues peces considerem que, de fet, ha obert una etapa nova i prometedora en el seu quefer artístic.

Els plantejaments de Fidel Ferrando ens interessen en aquelles propostes que precisament se separen més de la tradició dels "objectes ceràmics esmaltats". Curiosament, quan penetra en un món més primitiu i emblemàtic, aconsegueix –al nostre parer– resultats de major plasticitat i més impactants. Potser amb una adequada dosi d'ascetisme, relegant –en el seu cas– embelliments sofisticats que fan pensar en excés en determinats bibelots, podria decantar-se clarament cap a el sector de les seues propostes que apareix clarament dotat de més grapa i força resolutiva. És simplement un repte que plantegem.

En conjunt, per tant, la mostra ens ofereix un joc solvent de propostes, i ens acosta a l'empremta de la ceràmica aragonesa actual. I en aquest sentit compleix plenament i encertadament la seua comesa. **Romà de la Calle**

MÚSICA

Una audició poc freqüent

El concert anunciat del pianista basc, nascut a Irun, Ricardo Requejo, havia despertat un gran interès entre el aficionats. La sala B del Palau, amb una capacitat per a 347 persones es va omplir. Fins i tot hi hagué moltes persones que no pogueren presenciar el reci-

tal, i quedaren fora de la sala.

Aquesta expectació va ser justificada: és insòlit poder presenciar en directe la *Suite Iberia* sencera. Una raó fonamental que –sense dubte– explica aquest caràcter novedós és la dimensió faraònica de la *Suite* des del punt de vista de l'execució, quasi dues hores de música, que Requejo interpretà pràcticament sense interrupció.

Si a aquest factor hi afegim el fet de la dificultat tècnica de l'escriptura pianística d'Albéniz (el qual era un virtuós del piano), caracteritzada per un contrapunt enrevessat, entendrem de seguida que el pianista puga relliscar en interpretar aquesta obra del compositor català. I Requejo donà notes falses. A més, en la darrera peça del quart i últim quadern *Eritana*, el pianista mostrà un cert cansament, perfectament

comprensible d'altra banda.

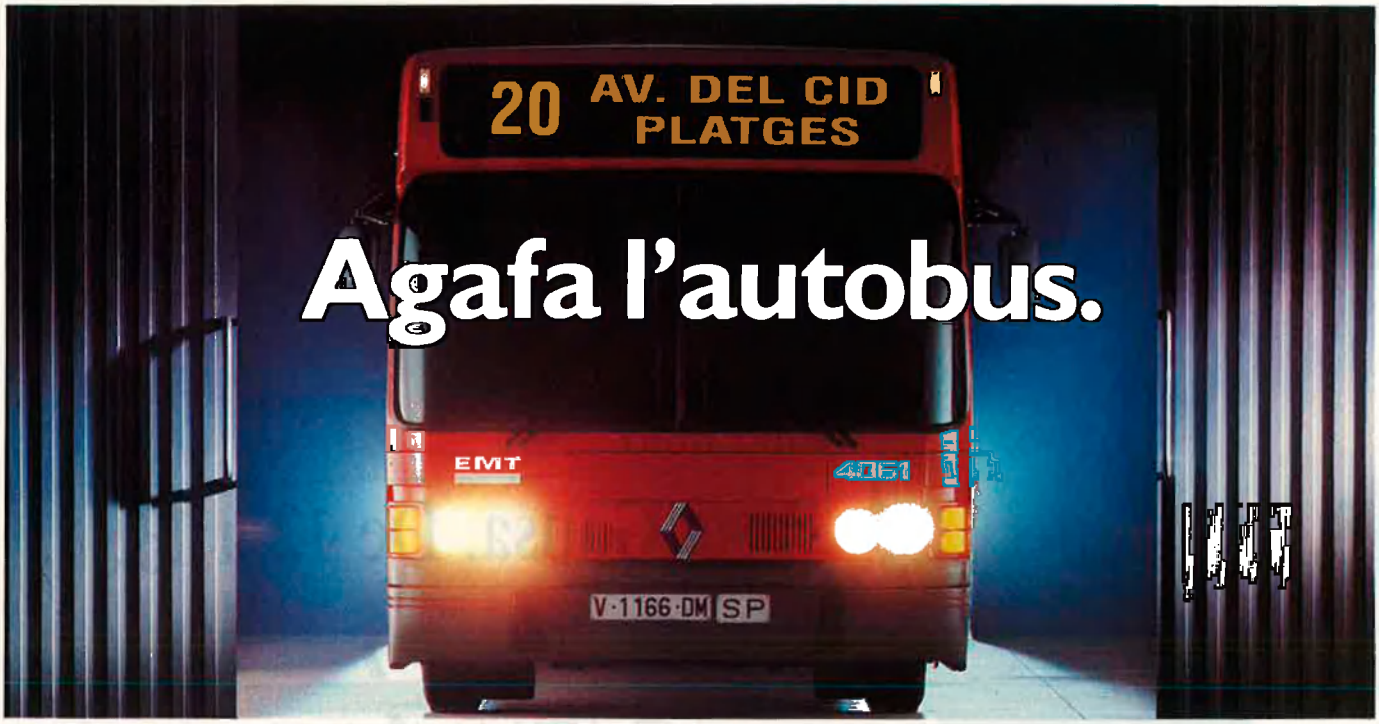
Malgrat això, el recital podem avaluar-lo com a digne. El pianista demostrà un domini de la tècnica pianística molt lloable. Els trinats, *grupetti*, mordents i altres ornaments musicals s'executaren amb una difícil digitació (4/5 o 3/4 en la mà dreta), i, el que és més important, és *cantaren*.

La seua manera d'atacar el piano va ser efectiva i no efectista. Pel que fa al discurs rítmic de l'obra, tot i que alterà alguns *tempi*, especialment en *El Corpus en Sevilla*, tercera peça del Quadern I, on els *rallentando* potser foren excessius, no podem negar que –en general– Requejo mostrà una preocupació per la mètrica de la *Suite*. Així, la *Rondeña*, que pertany al Quadern II, fou graciosa, dansarina, diferenciant ben bé els distints esquemes rítmics d'aquesta pàgina musical. En el segment *Lavapies*, del quadern III, a més de la cura de la rítmica, respectà els silencis i acabament de les frases musicals.

El caràcter *cantabile* de les peces tampoc va ser descuidat pel pianista d'Irun. Destacarem, en aquest aspecte, *Evocación*, on aconseguí l'atmosfera de serena nostàlgia, quasi com un nocturn, i *Almería*, que ens semblà la peça més cuidada per Requejo; i, potser per això, la pàgina més estimada pel pianista.

És una llàstima que el públic, en alguns moments, perdera el civisme: atacs de tos durant l'audició i sorolls de fons que provocaren un cert estat de nerviosisme en l'artista, especialment en l'*Almería* adés esmentada.

Francisco Bueno

Et presentem el cotxe que canviarà la teva forma d'anar per la vida.
Un cotxe amb les màximes prestacions.
Ampli com cap. Tot confort.
Potent. Sense problemes de manteniment. Econòmic.
Un cotxe per anar tranquil.
Per arribar fins on tu vulguis.
No el deixis passar.
Aquest és el moment de canviar de cotxe.
Agafa l'autobús.

EMT
EMPRESA MUNICIPAL DE TRANSPORTES DE VALENCIA S.A.

CONTRAPUNTO A BARCELONA

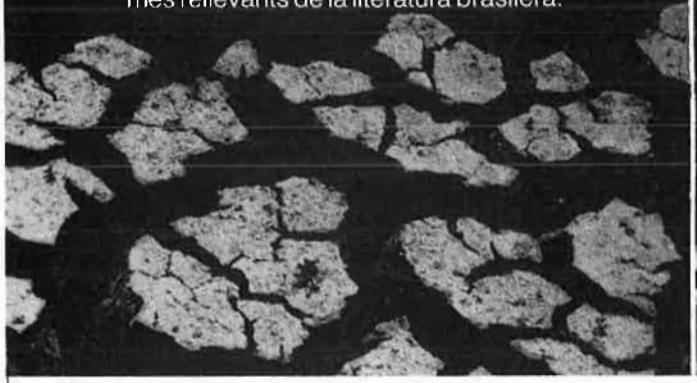
"la Caixa" edicions 62 *Les Millors Obres de la Literatura Universal/Segle XX* 47
416 pàgines

"la Caixa" edicions 62 *Les Millors Obres de la Literatura Universal/Segle XX* 48
208 pàgines

João Guimarães Rosa

Gran Sertão: riberes

Una obra d'art, aclamada per tota la crítica com una de les novel·les més rellevants de la literatura brasilera.

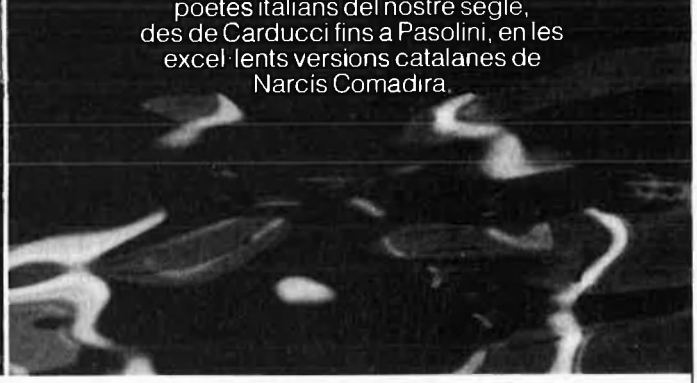

Poesia italiana contemporània

Antologia

A cura de Narcís Comadira

Una mostra rica i variada dels millors poetes italians del nostre segle, des de Carducci fins a Pasolini, en les excel·lents versions catalanes de Narcís Comadira.

De venda a totes les llibreries

Això és ràdio!

Mikimoto

Pasta Gansa. De 12 a 13.

CATALUNYA RÀDIO

La ràdio nacional de Catalunya

BOLADERAS CANALDA

DISCOS

Noves Direccions

Ximo Tébar Jazz Group. *Anís del Gnomo,* Elígeme Discos, IELP 0007, 1990.

Finalment ho ha aconseguit. Ximo Tébar es troba en el camí de traure un bon llustre al jazz autòcton, tan poc donat d'altra banda a les cabrioles creatives. En un panorama dominat per músics amb vocació de fotocopiadora sonora i per una crítica afectada per la necessitat peripatètica de la intransigència –vegeu EL TEMPS núm. 201, III Concurs de Jazz Valencià–. Ximo Tébar simbolitza la lucidesa a pesar de tot i de tots.

Aquest *Anís el Gnomo* és el segon album del Ximo Tébar Group –del primer, *Aranzazu* (1988), tan sols se sap que va ser enregistrat– i valga'm déu que representa un pas de gegant, o un salt de cangur, com vulgueu, en relació a aquell llunyà *Aranzazu.* Producció, intervencions solistes, qualitat de les composicions i acabat final de l'obra marquen una diferència que se sent, es nota i fins i tot es palpa. *Anís del Gnomo* és, senzillament, un punt i a banda en la història encara breu, del jazz valencià. Significa, d'alguna manera, la majoria d'edat d'un jazz que a partir d'ara haurà de plantejar-se seriosament deixar, d'una vegada per totes, la segona divisió i començar a optar a curt termini per les competicions europees. Cal abandonar de seguida la imitació, els plagis de quarta o quinta mà, els estàndars amb teranyines, els treballs d'antiquari i tot el que fins ara ha simbolitzat l'immadur jazz valencià. Un jazz que s'ha valgut massa temps de crosses, o de caminadors i que arran d'aquest disc haurà de replantejar-se el futur.

Sis són els temes que integren l'album, sis composicions del mateix Ximo Tébar que apunten a direccions ben diverses. *Tabasco para Johnny* és la peça *bop,* amb una guitarra en la més pura tradició Wes Montgomery/George Benson/Pat Martino i un duo de saxos que és l'enveja del veïnat: Dave Schnitter i Jorge Pardo, mà a mà. *Anís del Gnomo* i *Sueno de un visitante* amalgamen tradició i obertura, present i futur. *La Pesadora del Albaicín* inclou la col.laboració flamenca del *cantaor* Juan Castro *Peti* i mostra una imatge inèdita fins ara de Ximo Tébar, però sosprentment vàlida. Finalment, *Mascara roja* i *New ballad* són al mateix temps les peces més arriscades i reexides de l'àlbum. Signifiquen en certa manera un nou camí, una nova direcció lluny del jazz convencional, i mostren un treball ple de possibilitats a partir de la guitarra acústica i sintetizada.

Anís del Gnomo sosprèn per la seua maduresa. Les composicions són d'una originalitat plenament convincent. Cada nota està al seu lloc i la producció és digna d'elogi. Tot el disc desprèn lluminositat, força acústica i una secreta vinculació amb l'esperit del millor Pat Metheny Group.

El X.T.J.G., amb les incorporacions de Rubem Dantas, F. Cucciardi i Jorge Pardo, és una altra història.

Francesc Caballero

TEATRE

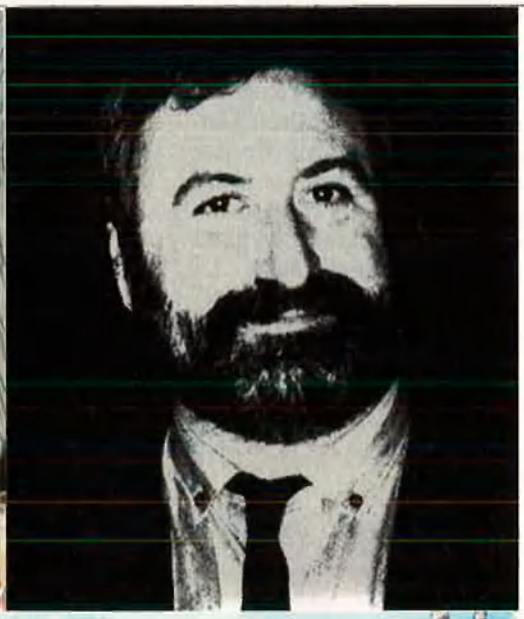
Una programació eclèctica

El passat vint de setembre va tenir lloc la conferència de premsa on es va donar a conèixer la programació del Centre Dramàtic de la Generalitat Valenciana. Temps i espai tindrem els crítics, al llarg de la temporada, per anal.litzar-la –i criticar-la– més detingudament, tot i que sí que hem d'agrair que, en un gest poc usual per aquestes terres, l'equip de direcció del centre ens haja ofert la programació de pràcticament tota la temporada.

¿Quines són les característiques generals que presenta? D'entrada, un esforç per ampliar els espais; així, la Sala Moratín torna a obrir les seues portes, al temps que s'a-

Manuel Molins i Juli Leal.

profita la concertació amb el Teatre València i es continua experimentant amb la Sala Odeon... A més, naturalment, del Rialto i el Principal com a sales bàsiques. En segon lloc, i fruit d'aquesta bicefàlia, una tendència a l'eclecticisme: grans espectacles (dansa, òpera, companyies com el Royal National Theatre) i produccions més comercials al Principal, mentre el Rialto sembla especialitzar-se en muntatges de format estàndard. En tercer, la coordinació amb altres centres teatrals peninsulars, bé per coproduir determinats espectacles bé per facilitar-ne la gira, d'altres: dels trenta-vuit anunciats, set tenen aquesta característica; això pot fer-se extensiu a la col.laboració amb altres organismes públics (importantíssima la presència de Música 92, per exemple), com també a les coproduccions amb companyies privades: amb el Teatro Fronterizo (l'obra de Sanchís Sinisterra *Perdida en los Apalaches*), amb el Teatre Estable (*Melosa fel* de Lluís Anton Baulenas i la reposició de la mítica *Gresca al palmar*), amb la companyia Vale & Cia (que ofereix *Vides privades* de Noel Coward), etc.

Amb tot, crec que els trets més notables de la programació són: per un costat, la potenciació d'una política de produccions pròpies (vuit dels espectacles anunciats ho són), que haurà de coronar-se quan la primera Companyia del Centre Dramàtic estrene un *Espectacle Brecht* dirigit per Konrad Zschiedrich. Per l'altre, la inclusió d'obres d'autors valencians contemporanis: Rodolf Sirera (amb *Indian summer*) però també –i per fi– Manuel Molins amb *Ombres de la ciutat*. Finalment, cal aplaudir que, a més de grans directors estrangers (John Strasberg, o l'abans es-

mentat), el Centre n'haja cridat d'altres, com Carles Alfaro (*Entre els porcs*, d'Athol Fugard) o Juli Leal (*Benvolgut Sr. Shaw*, de Jerome Kilty).

Crec que amb el que acabe d'enumerar, queda prou clara la voluntat de cobrir un ampli –amplíssim– espectre de públic amb una programació mutiforme. Molt positiu, per cert, és també que de vint-i-quatre espectacles de prosa, catorze ho siguen en català (i en *la nostra llengua*, per si no és el mateix), inversió d'una tendència que començava a ser preocupant. Ara, només cal començar a gaudir dels espectacles... Llàstima (i això és per a mi un defecte injustificable i que cal començar a esmenar ja) que a Alacant (malgrat *Las señoritas de Trevélez*), a Elx o a Castelló, aquesta programació continua quedant molt lluny. Massa lluny, sens dubte.

Josep Lluís Sirera

FERNANDO BUCHÓ

11 MOSTRA DE VALENCIA

CINEMA DEL MEDITERRANI

10-19 OCTUBRE 90

PEL.LICULES

* Per arrancar a córrer
** Ni fred ni calor
*** Es deixa veure bé
**** Molt recomanable
***** Imprescindible

Dimecres 10

Un extrano en casa (*Fisrt born*, 1984, 96') de Michael Apted. Amb Teri Garr, Peter Weller. **T-5, 15.00 h. ****

El hombre del clan (*The Klansman*, 1974, 118') de Terence Young. Amb Lee Marvin i Richard Burton. **C-9, 16.30 h. *****

La mujer del teniente francés (*The french lieutenant woman*, 1981, 120') de Karel Reisz. Amb Meryl Streep, Jeremy Irons. **C-9, 21.30 h. *****

Poltergeist (*Poltergeist*, 1982, 114') de Tobe Hooper. AMb Craig T. Nelson, Jobeth Williams. **TV3, 21.30 h. *****

Los hijos de papá (1980, 94') de Rafael Gil. Amb Irene Gutiérrez Caba, Antonio Garisa. **A-3, 21.30 h. ***

Gorky Park (*Gorky Park*, 1983, 120') de Michael Apted. Amb William Hurt, Lee Marvin. **T-5, 22.00 h. *****

Dijous 11

Acteón (1965, 78') de Jordi Grau. Amb Martin Lasalle, Pilar Clemens. **TVE1, 1.00 h. *****

El gran carnaval (*The big carnaval*, 1951, 107') de Billy Wilder. Amb Kirk Douglas, Jan Sterling. **T-5, 15.00 h. ******

Delito de amor (*Delitto d'amore*, 1974, 106') de Luigi Comencini. Amb Giuliano Gemma, Stefania Sandrelli. **C-9, 16.30 h. *****

Perros de paja (*Straw dogs*, 1971, 118') de Sam Peckinpah. Amb Dustin Hoffman, Susan George. **TVE2, 22.30 h. *****

Terror ciego (*Blind terror*, 1971, 90') de Richard Fleischer. Amb Mia Farrow, Robin Bailey. **C-9, 23.05 h. *****

Divendres 12

El desván (*The attic*, 1969, 97') de George Edwards. Amb Carrie Snodgress, Ray Milland. **T-5, 1.00 h. ****

Luces de candilejas (*There's no business like show business*, 1954, 112') de Walter Lang. Amb Ethel Mermam, Marilyn Monroe. **T-5, 15.00 h. *****

Le mur

Lassie torna a casa (*Lassie come home*, 1944, 89') de Fred M. Wilcox. Amb Roddy McDowall, Donald Crisp. **C-9, 16.30 h. ****

Texas (*Texas*, 1941, 93') de George Marshall. Amb William Holden, Glenn Ford. **TVE1' 17.30 h. ****

El vuelo de la paloma (1989, 97') de José Luis García Sánchez. Amb Ana Belén, José Sacristán. **TVE1, 22.30 h. *****

Dissabte 13

Les aventures de Lucky Luke (*Daisy Town*, 1971, 81') de Morris, Bill Hanna i Joe Barbera. Dibuixos animats. **C-9, 15.05 h. *****

El presoner de Zenda.

El presoner de Zenda (*Prisoner of Zenda*, 1952, 100') de Richard Thorpe. Amb Stewart Granger, Deborah Kerr. **TV3, 15.40 h. ******

Bandolero (*Bandolero!*, 1968, 106') de Andrew V. McLagen. Amb James Stewart, Dean Martin. **TVE1, 16.00 h. ****

Poltergeist.

Allan Quatermain and the lost city of gold (1987, 103') de Gary Nelson. Amb Richard Chamberlain, Sharon Stone. **A-3, 16.00 h. *****

El rapto de las Sabinas (*Il ratto delle sabine*, 1961, 97') de Richard Potter. Amb Mylene Demongeot, Roger Moore. **A-3, 18.00 h. ****

La vida privada de Elizabeth y Essex (*The private lives of Elizabeth and Essex*, 1939, 106') de Michael Curtiz. Amb Bette Davis, Errol Flynn. **TVE2, 19.00 h. *****

James Bond contra Goldfinger (*Goldfinger*, 1964, 108') de Guy Hamilton. Amb Sean Connery, Honor Blackman. **TVE1, 22.30 h. *****

Chantaje a una esposa (*A dol's house*, 1973, 104') de Joseph Losey. Amb Jane Fonda, David Warner. **A-3, 23.30 h. *****

Michael Caine.

Diumenge 14

Sonora (1969, 95') de Alfonso Balcázar. Amb George Martin, Gilbert Roland. **C-9, 15.05 h. ****

Winterhawk (1985, 98') de Charles B. Pierce. Amb Leif Erickson, Woody Strode. **T-5, 15.30 h. ****

Furia española (1974, 82') de Francesc Betriu. Amb Cassen, Mónica Randall. **TVE1, 16.00 h. ****

Funeral a Berlín (*Funeral in Berlin*, 1966, 102') de Guy Hamilton. Amb Michael Caine, Eva Renzi. **TV3, 16.30 h. *****

Un hombre fenómeno (*Wonder man*, 1945, 97') de Bruce Humbertsone. Amb Danny Kaye, Virginia Mayo. **A-3, 18.00 h. *****

Le mur (1983, 117') de Yilmaz Guney. Amb Tuncel Kurtiz, Ayse Emel Mesci. **C-33, 19.45 h. *****

El último magnate (*The last Tycoon*, 1976, 124') d'Elia Kazan. Amb Robert De Niro, Robert Mitchum. **TVE1, 22.00 h. ******

Cromosoma 3 (*The brood*, 1979, 90') de David Cronemberg. Amb Samantha Eggar, Oliver Reed. **A-3, 22.45 h. *****

Dilluns 15

Doble asesinato en la calle Morgue (*Murder in the rue Morgue*, 1932, 77') de Robert Florey. Amb Bela Lugosi, Sidney Fox. **TVE2, 00.15 h. ******

La muchacha de la plaza de San Pedro (1958, 86') de Piero Costa. Amb Susana Canales,

Fantasmas de Roma

(*Fantasmi a Roma*, 1961, 97') de Antonio Pietrangeli. Amb Marcello Mastroianni, Vittorio Gassman. **C-9, 16.30 h. ****

Diego Corrientes (1959, 87') de Antonio Isasi. Amb José Suárez, Marisa de Leza. **TVE2, 17.30 h. ****

Más allá del Poseidón (*Beyond the Poseidon adventure*, 1979, 117') de Irwin Allen. Amb Michael Caine, Telly Savalas. **C-9, 21.30 h.**

Carole Lombard.

Bette Davis.

Mi marido se divierte (*Tunnel of love*, 1958, 94') de Gene Kelly. Amb Doris Day, Richard Widmark. **A-3, 21.30 h. *****

Companys, procés a Catalunya (130') de Josep M. Forn. Amb Luis Iriondo, Marta Angelat. **TV3, 21.50 h. *****

El destino de Sissi (*Sissi Schicksalsjahre eine Kaiserin.*, 1957, 91') d'Ernest Marischka. Amb Romy Schneider, Karl Heinz Bohm. **T-5, 22.00 h. ****

Carne para Frankenstein (*Carne per Frankenstein*, 1973, 94') de Paul Morrisey i Antonio Margueritti. Amb Udo Kier, Dalila Di Lazzaro. **TVE1, 1.00 h. ****

La venganza es mía (*Sunday in the country*, 1974, 88') de John Trent. Amb Ernest Borgnine, Michael J. Pollard. **C-9, 16.30 h. ****

Sabían lo que querían (*They knew what they wanted*, 1940, 96') de Garson Kanin. Amb Charles Laughton, Carole Lombard. **TVE2, 17.30 h. *****

Dólares de plata (*Silver bears*, 1977, 113 minuts) de Ivan passer. Amb Michael Caine, Cybill Shepherd. **TVE1, 22.30 h. ****

El desert dels tàrtars (*Il deserto dei Tartari*, 1976, 140') de Valerio Zurlini. Amb Vittorio Gassman, Giuliano Gemma. **C-33, 22.35 h. ****

Tu y yo (*An affair to remember*, 1957, 110') de Leo McCarey. Amb Cary Grant i Deborah Kerr. **C-9, 22.45 h. *******

Companys, procés a Catalunya.

El desert dels tàrtars.

OPINIÓ

Va de cicles

Octubre ha significat l'inici d'una sèrie de nous cicles que possibiliten alguns punts de referència permanents en la cartellera televisiva de les properes setmanes. Al costat, la programació d'aquests set dies compté també alguna joia que ha caigut allada, com el *Tu i jo* de Leo McCarey al Canal 9, o alguns entreteniments de luxe, com el *James Bond contra Goldfinger* que anuncia per a la nit de dissabte TVE1, o el *Poltergeist* que es podrà veure dimecres a TV3. Però és en els cicles on el cinèfil té més possiblitat de trobar garanties permanents de qualitat.

Amb els actors –Bette Davis i Michael Caine– pot passar de tot, perquè no sempre el seu talent està al servei dels grans directors. Aquesta setmana no viuran cap especial jornada de glòria, encara que el melodrama històric que protagonitza la Davis al costat d'Errol Flynn té el seu suc. Però és millor setmana per als cicles dedicats als gèneres: cinema d'aventures a TV3, terror Universal a TVE2.

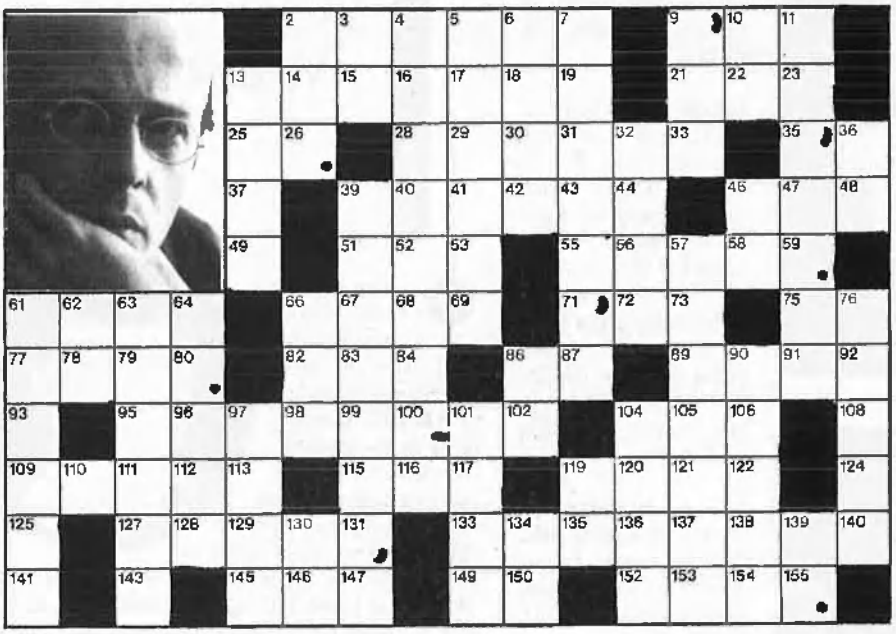
Pel que fa al primer, molta atenció a *El prisionero de Zenda*, un clàssic de capa i espasa on Richard Thorpe va copiar descaradament els plans d'una versió anterior dirigida per John Cromwell, però va aconseguir un producte encara més magnètic i engrescador. Pel que fa al cicle de la Universal , és tot ell imprescindible. Aquesta productora va ser decisiva per a l'organització posterior del gènere fantàstic, fins al punt que en els primers anys va crear una galeria de monstres clàssics que serien, durant molts anys, indefugibles per als conreadors del terror. La pel.lícula d'aquesta setmana, *Doble asesinato en la calle Morgue*, no va tenir les conseqüències del *Dracula* o el *Frankenstein*, segurament perquè el relat de Poe que adaptava no permetia una serialització tan descarada.

Malgrat que hi apareix un monstre prou habitual en el gènere, la veritat és que l'autèntic filó Poe no es va explorar realment fins que Roger Corman s'ho va proposar amb prou bons resultats, durant la dècada dels seixanta, i no precisament amb cap adaptació del *carrer Morgue*.

La pel.lícula de Florey, és, doncs, un film prou *estrany* dins les habituals produccions Universal perquè valgui la pena visionar-lo.

I, parlant de mites del terror, el cicle dedicat a l'irregular Paul Morrisey arriba al seu final amb la fallida incursió eròtica en el tema de Frankenstein, que Morrisey afrontà en un moment de clara desorientació creativa. La propera setmana, l'inici del cicle Eisenstein compensarà amb escreix aquesta relliscada.

Xavier Pérez

DAMERQQRAMA

(El Perfum, Patrick Süskind.)

Aquest damerograma es resol traslladant les lletres de les solucions a la casella corresponent de la graella superior, on es podrà llegir un text extret de la novel.la més popular de Patrick Süskind. Per facilitar la tasca, el títol de la novel.la és amagat acròsticament a partir del primer mot-solució.

Màrius Serra i Anna Genís, d'OLISSIP.

Enfardellar.

92 22 61 115 41 75 30

Abaltiment, fluixesa.

52 128 68 136 110 6 124

Galeria no comercial.

28 58 16 98 73 149 153

Ostentat.

3 39 36 143 117 26 80

Gossa en la guerra bacteriològica.

100 11 78 112 55 49 84

Plasenteria, broma.

4 66 76 121 127 47 87

Femines inigualables.

32 137 67 5 93 140 9

Paravent.

108 18 116 95 43 135 13

Bellíssima.

133 64 4 25 105 71 77

Subordinat medieval.

154 21 57 145 82 119 101

Empremta.

2 33 139 86 131 91 37

Tornem-hi amb l'abaltiment.

46 155 23 42 62 106 51

Púdica.

72 90 48 96 141 19 109

Si no és perfecte les fotos queden malament.

152 111 104 99 120 15 44

Organització armada.

138 113 29 63 147 97 17

William Goldmg va escriure sobre el seu senyor.

35 102 59 31 146 7 53

Directora d'una orquestra ovina.

89 134 56 122 69 130 79

Jueu.

10 125 129 83 150 40

SOLUCIONS: TEXT OCULT: "Perquè s'ha afartat amb mi. Perquè m'ha xuclat fins als ossos. Però s'ha acabat. Ara ja poden pèixer-lo vós mateix amb llet de cabra, farinetes i suc de rave". (Patrik Süskind. *El Perfum.*)

MOTS SOLUCIÓ: 92. Empacar. 52. Laxiud. 28. Porxada. 3. Exhibir. 100. Rabiosa. 14. Facècia. 32. úniques. 108. Mampara. 133. Formosa. 154. Vassall. 2. Pelada. 46. Feblesa. 72. Honesta. 152. Revelat. 138. Exèrcit. 35. Mosques. 89. Pastora. 10. Hebreu.

La Llibreria de la Generalitat de Catalunya

ESPAI PER CONÈIXER

Un espai important per a Catalunya.
Al centre de Barcelona.
Obert a tot el món.
Per conèixer totes les publicaciones de la Generalitat —llibres, catàlegs, Diari Oficial (DOGC), cartells, etc— i les publicacions d'organismes internacionals com l'ONU, la UNESCO, etc.
Ofereix tots els serveis relacionats amb el DOGC: venda d'exemplars, contractació d'anuncis, etc.

Disposa de servei de vídeo i bancs de dades informatitzats tant del DOGC com de publicacions.

I posa al vostre abast més de 800 títols.
El volum editorial de la nostra institució requeria un espai funcional propi.
Ara en té un a mida: la Llibreria de la Generalitat de Catalunya. Veniu a conèixer-la.

Horari Llibreria:
De dilluns a dissabte, de 9 a 14,30 i de 15,30 a 20 hores

Horari contractació d'anuncis:
De dilluns a divendres de 9 a 13 hores

Adreça:
Rambla dels Estudis, 118 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Tels. 302 68 35 - 302 64 62

Generalitat de Catalunya
Llibreria

R&S Associats

CONTRAPUNT

El present del català

Joan F. Mira

No fa molts dies em van contractar, en una noble i antiga ciutat de la Catalunya més rigorosament central, per parlar del "futur del català" Clausura de cicle de conferències organitzades per una important entitat cultural, i a càrrec de l'obra cultural d'una caixa d'estalvis. És una cosa que no s'acaba mai, això de parlar i escriure sobre el país, la nació, la regió, el nom i la cosa, l'estat i la qüestió, la llengua i l'anti-llengua, la política i la televisió, i què fem i què farem, qui som d'on venim i on anem. Fa vint-i-cinc anys que m'hi dedique assíduament –més per força de circumstàncies que no per gust i per ganes–, i supose que hauran passat uns altres vint-i-cinc anys i encara n'hauré de seguir parlant, per gran desgràcia meua i del país.

Ara, com que jo no sóc ni sociòleg, ni lingüísta, ni la combinació de totes dues coses, i menys encara expert en projeccions temporals, vaig parlar més del present –visible– que no pas del futur –invisible–. Del futur, només vaig dir allò que em sembla més obvi i menys dubtós: que el català, en tant que llengua parlada, i més o menys escrita i llegida, per alguns milions de persones, irregularment distribuïdes en els territoris que teòricament ocupa, té llarga vida assegurada. Vida precària, potser, però vida. No és previsible que una catàstrofe demogràfica afecte selectivament als catalanoparlants els pròxims anys, ni tot d'una es posen en massa a parlar només altres idiomes, o que es queden muts per causa d'un virus misteriós. Llarga vida, doncs, o llarga supervivència, a la llengua catalana. Com de llarga, no ho sabem.

Fora d'això, m'interessa molt més el present. I el present és més o menys aquest: el català és una llengua rosegada ja pels extrems nord i sud del seu territori, i en algunes àrees de l'interior també. De tal manera que per primera vegada les fronteres reals de l'idioma s'han reduït i, com a llengua habitual i dominant, ocupa alguns milers de quilòmetres quadrats menys dels que històricament ocupava. Ni la Catalunya Nord, ni l'extrem sud del País Valencià (amb els matisos que calga), ni algunes zones urbanes i suburbanes no són estrictament parlant terres de llengua catalana". En teoria sí, en la realitat, no.

El català és una llengua que ha recuperat posicions en el camp de l'ús oficial i en la vida política i associativa: molt notablement a Catalunya, infinitament menys al País Valencià, irregularment a les Illes. La importància d'aquest fet és real, però de cap manera decisiva. I al País Valencià és quasi irrellevant. En tot cas, ací i allà, el castellà és encara molt més oficial que el català: és l'única llengua exigible i obligable, l'única necessària, l'única que té *drets* sobre les persones i l'única que imposa *deures*. Oblidar això, és ignorar que el català és llengua subordinada, i només el castellà és llengua sobirana.

El català ha fet –sobretot a Catalunya, no calia repetir-ho– notables progressos en l'ensenyament. Però progressos que s'acaben en arribar als nivells superiors: l'absència de manuals universitaris de qualsevol disciplina en català és pràcticament absoluta. Es a dir, no és possible fer-se metge, historiador, químic, enginyer o economista en català. I No fa l'efecte que ningú se'n preocupe.

El català no és, doncs, llengua de manuals universitaris, i això sembla que no li lleva la son a ningú. Tampoc no és llengua dels jutges i dels fiscals, ni és llengua dels militars ni de la policia (sovint ni de la policia municipal), i tots tan contents. No és llengua tampoc de les empreses, de la comptabilitat, dels manuals d'ús dels cotxes o dels electrodomèstics, dels treballs dels enginyers o dels plànols dels arquitectes. No res, no té importància.

Tampoc no és llengua de les farmàcies, i si vostè cau malalt haurà de prendre per força els medicaments en castellà. I si vostè vol menjar o netejar la casa, haurà de comprar tota mena de llandes i paquests en castellà, siguen conserves o detergents, i no tindrà alternativa. Tothom, però, sembla que ho veu això com a cosa normal, part de la vida quotidiana que no canvia ni s'altera. Tampoc no es pot fumar en català, evidentment.

Ni llegir molt, fora de literatura i complements, més unes poques revistes i dos o tres diaris. Passejar per la Rambla de Barcelona, i mirar els quioscos, és molt il.lustratiu, quant a la difusió de les publicacions catalanes: la diferència amb un quiosc de la Gran Via de Madrid –en termes d'idioma dominant– no deu superar l'un o el dos per cent. Llavors, al quiosc, vostè compra una guia o cartellera d'espectacles, i vejam què hi troba. Per exemple, ¿un film en català entre cent?

No val la pena seguir endavant. Aquest és el present del català. Després de deu anys d'estatuts, autonomies i oficialitats. Després d'infinites prèdiques sobre la "normalització". Un present estrictament sub-normal. El present normal és el del portuguès a Portugal i el de l'espanyol a Espanya. ¿Però quina Generalitat, Corts, Parlament, Presidència, Conselleria o Departament s'ha proposat mai que el present del català siga normal?

Alimentarà, en el 92, els grans campions

Alimenta ja, cada dia, els futurs campions.

Cola Cao
Forma part del servei d'alimentació dels jocs de la XXV Olimpiada.

Cola Cao®
Aliment Olímpic

NUTREXPA

Financem benestar.

PARCS TECNOLÒGICS

TRANSPORTS URBANS

ESCOLES I
CENTRES CULTURALS

DEPÒSITS D'AIGUA
I DEPURADORES

RECOLLIDA DEL FEM

ADQUISICIÓ
PATRIMONI MUNICIPAL

POLISPORTIUS

EXTINCIÓ I PREVENCIÓ
D'INCENDIS

MERCATS I
ESCORXADORS

CASES CONSISTORIALS

INFORMATITZACIÓ
LOCAL

PAVIMENTACIÓ
I CLAVEGUERAM

ENLLUMENAT PUBLIC

RESTAURACIÓ PATRIMONI
HISTÒRICO-ARTÍSTIC

PARCS, JARDINS
I MEDI AMBIENT

El carrer, l'enllumenat, la flota d'autobusos, l'escola, la nova font, l'escorxador, els camions del fem, l'ambulatori, el polisportiu, el mercat, el depòsit d'aigua, el parc... Allò que necessite el seu carrer, el seu barri, la seua ciutat... El BCL li ho finança amb un interès i un termini excepcional. Som la banca pública. El banc especialitzat en Ajuntaments, Diputacions i Comunitats Autònomes. Demane-li al BCL allò que els seus veïns necessiten per a sentir-se en el carrer com en la seva casa.

BCL

Banco de Crédito Local.
LA NOVA BANCA PÚBLICA

c/. Guillem de Castro, 46. 46007 VALÈNCIA. Tels. (96) 332 00 61 i 332 00 67
Avgda. Diagonal, 622 . 08021 BARCELONA . Tels. (93) 201 10 58 i 202 04 88